

Tisdagen den 15 november

Kl. 13.00–16.01
18.00–20.02

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 25 oktober justerades.

§ 2 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Jan-Olof Larsson (S)* avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 10 januari 2017.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Meddelande om statsministerns frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 17 november kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Stefan Löfven (S).

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2016/17:97

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:97 Visum för tredjelandsstudenter
av Fredrik Christensson (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 25 november 2016.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 9 november 2016

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2016/17:99

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:99 Statliga verk och myndigheter som stoppar bostäder

av Ola Johansson (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 25 november 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 november 2016

Näringsdepartementet

Peter Eriksson (MP)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Departementsråd

Interpellation 2016/17:100

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:100 Nära-nollenergibygnader

av Ola Johansson (C)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 25 november 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 november 2016

Näringsdepartementet

Peter Eriksson (MP)

Enligt uppdrag

Annica Sandberg

Departementsråd

§ 5 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Konstitutionsutskottets betänkanden

2016/17:KU14 Översyn av Riksrevisionen

2016/17:KU3 Ny ersättningslag och lag om stöd till partigrupperna

2016/17:KU4 En översyn av det ekonomiadministrativa regelverket för riksdagens myndigheter

2016/17:KU8 Kompletteringar till EU:s förordning om europeiska politiska partier och europeiska politiska stiftelser

2016/17:KU9 Registrering av gåvor till riksdagsledamöter och registrering av vissa skulder m.m.

Socialutskottets betänkande

2016/17:SoU3 Ett reformerat bilstöd

Justitieutskottets betänkande

2016/17:JuU6 Falsa polisbilar

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2016/17:MJU5 En utvidgad skyldighet att anmäla växtskadegörare

Utrikesutskottets betänkande

2016/17:UU7 Redovisning av verksamheten i Internationella valutafonden, Världsbanksgruppen samt de regionala utvecklings- och investeringsbankerna 2014 och 2015

§ 6 Svar på interpellation 2016/17:79 om Sveriges arbete för fred i Jemen

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att Sverige, som enskilt land såväl som medlem i EU och FN, ska verka för ett slut på kriget i Jemen, för att FN ska kunna utreda begångna krigsbrott i Jemen samt för att EU ska införa ett vapenembargo mot Saudiarabien och för att Sverige ska införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien.

Jag delar interpellantens djupa oro för det allvarliga läget i Jemen. Den humanitära och ekonomiska situationen i Jemen är katastrofal. Över 80 procent av befolkningen är i behov av humanitär hjälp. Enligt Unicef lider över 1,5 miljoner barn av undernäring.

En av de största utmaningarna är att få tillträde till alla de områden i landet där hjälp behövs. Inte minst säkerhetsläget försvårar möjligheterna att nå ut med det humanitära stödet till de behövande. Det stora antalet civila dödsoffer är oacceptabelt. Dödandet måste omedelbart upphöra.

Sverige uppmanar alla parter i konflikten att respektera och följa den internationella humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna.

Sverige är en av de största humanitära givarna till Jemen. Förra året utbetalades 288 miljoner kronor till Jemenkrisen, inklusive Djibouti, Jordanien och Somalia. Sverige har hittills under 2016 genom Sida bidragit med 174 miljoner kronor i humanitärt bistånd till Jemenkrisen.

Sverige ger därutöver omfattande icke öronmärkt kärnstöd till organisationer som genomför humanitära insatser inom ramen för krisen, bland annat till UNHCR, World Food Programme, ICRC och FN:s katastrof-fond, Cerf. Jemen inkluderas även i den regionala MENA-strategin med fokus på MR och demokrati.

Utvecklingen i Jemen är emellertid mycket dystert efter de FN-ledda fredsförhandlingarnas sammanbrott i början av augusti. Trots ett flertal initiativ därefter är förtroendet mellan parterna lågt, och en överenskom-melse förefaller beklagligt nog alltmer avlägsen.

Det finns ingen militär lösning på konflikten, som vi så ofta måste konstatera. Endast en politisk process kan leda till en långsiktigt hållbar lösning. Sverige stöder aktivt FN-sändebudet Cheikh Ahmeds ansträngningar att nå och befästa en fredsuppgörelse.

Sverige arbetar för en mer inkluderande fredsprocess i Jemen där kvinnor involveras på ett aktivt och meningsfullt sätt i samtalen, vilket var fallet i den nationella dialogkonferensen som avslutades 2014.

FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet handlar inte endast om kvinnors mänskliga rättigheter utan också, och av lika stor vikt, om att säkra fred och säkerhet för alla. En hållbar fredsprocess skulle lägga grunden för stabila institutioner som på sikt kan främja ekonomisk, politisk och social utveckling för alla.

Internationella sanktioner såsom vapenembargon är ett värdefullt instrument för internationella ansträngningar att trygga fred och säkerhet samt främja demokrati och mänskliga rättigheter. FN:s säkerhetsråd, EU eller OSSE kan besluta om vapenembargo, men Sverige har inga egna nationellt beslutade sanktioner. Sanktionsinstrumentet är i stället en del av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

Anf. 2 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

I skuggan av krigen i Syrien och Irak är Jemen en av vår tids största humanitära katastrofer. Det inbördeskrig som började 2014 mellan olika grupperingar har snabbt utvecklats till ett regionalt storkrig där flera av Mellanösterns stormakter deltar direkt eller genom ombud i striderna.

På ena sidan står huthirebeller stödda av Iran. På andra sidan får president Hadi aktivt stöd av en Saudiledd koalition som i sin tur stöds av bland andra USA, Frankrike, Storbritannien och Kanada.

Befolkningen i Jemen har betalat ett hisnande högt pris för den regionala maktkampen. Utrikesministern nämnde några uppgifter, och enligt FN har omkring 10 000 människor dödats i striderna och 4 miljoner drivits på flykt. Enligt Unicef lider 1,5 miljoner barn av undernäring, och mer än hälften av Jemens 26 miljoner invånare har ont om mat. 80 procent av befolkningen lever under fattigdomsgränsen.

För drygt en månad sedan bombade det saudiska flygvapnet en begraving i huvudstaden Sana. Man dödade 140 personer och skadade 500. Det var tyvärr ingen isolerad händelse. Vi har sett hur de Saudiledda styrkorna har bombat och beskjutit ett dussintal skolor, sjukhus och marknader. För bara ett par dagar sedan nåddes vi av rapporter om hur Saudiarabien hade bombat två fängelser. Fångarna hade självklart ingenstans att fly undan bomberna, och 43 personer dödades.

I sitt svar ger Margot Wallström en god beskrivning av de viktiga insatser som Sverige gör för att bidra humanitärt i denna katastrof. Sveriges trovärdighet som humanitär aktör i Jemen är dock begränsad. Samtidigt som vi i år ger 174 miljoner kronor i humanitär hjälp väljer vi att med andra handen sälja vapen till minst sex av de stater som genomför bombanfall mot civila mål i Jemen.

När det kommer till politiska initiativ för att bidra till en lösning tycker jag att det saknas konkreta förslag i utrikesministerns svar. Jag hade förväntat mig lite mer. Det skarpaste besked vi får från Margot Wallström i dag om regeringens Jemenpolitik är att Sverige, till skillnad från Nederländerna, inte kommer att införa ett nationellt vapenembargo mot Saudiarabien.

Det saknas dock inte konkreta initiativ som Sverige skulle kunna ta, inte minst när Sverige den 1 januari tar plats i säkerhetsrådet. Då skulle vi kunna ta en rad initiativ för att stoppa stridigheterna eller försöka bidra till en fredsprocess i Jemen.

För det första behövs det en ny resolution i säkerhetsrådet som upprättar en tydlig tidsplan för en politisk lösning och som ställer tydliga krav på samtliga parter, både nationella jemenitiska parter och internationella och regionala aktörer.

Därför frågar jag utrikesministern: Kommer Sverige, när vi tar plats i säkerhetsrådet, att aktivt driva på för en ny resolution om kriget i Jemen?

För det andra behöver säkerhetsrådet tillsätta en oberoende undersökningskommission som utreder alla brott mot krigets lagar och de mänskliga rättigheterna, oavsett om de har begåtts av nationella eller av internationella eller regionala aktörer.

Kommer Sverige när vi tar plats i säkerhetsrådet att arbeta för att det tillsätts en oberoende undersökningskommission?

För det tredje måste Saudiarabien häva den blockad man har försökt införa mot Jemen. I dag är sjövägar, landvägar och luftrum i praktiken stängda. Det innebär att flygplatsen i Sana i dagsläget är stängd. Detta försvårar införsel av förnödenheter och humanitär hjälp. Det innebär också att det är mycket svårt att lämna landet för dem som flyr undan stridigheterna.

Kommer Sverige att kräva att Saudiarabien häver sin blockad mot Jemen?

Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Låt oss än en gång betona hur katastrofal den humanitära och ekonomiska situationen i Jemen är. Man räknar med att över 80 procent av befolkningen i Jemen är i behov av humanitär hjälp. En av de allra största utmaningarna är att få tillträde till alla de områden där hjälp behövs.

Vi uppmanar alla parter i konflikten att respektera och följa internationell humanitär rätt. Vi har också backat upp FN:s uppmaning att tillsätta en internationell utredning för att klargöra om krigsförbrytelser har begåtts. Det är självklart en viktig sak.

Vi menar att man måste följa såväl EU- som FN-spåret i första hand för att verkligen få kraft bakom både handlingar och ord. Det är sant att detta inte har legat allra högst upp på EU:s dagordning den senaste tiden, men det kommer förstås att klättra på FN:s dagordning.

Det återstår ännu att se vilka möjligheter det finns att få fram resolutioner. Det hänger mycket på vad som händer i USA och vilka som kommer att utses till viktiga poster om vi ska få ett konstruktivt klimat och en atmosfär i säkerhetsrådet som möjliggör att säkerhetsrådet får en roll. Vi menar att detta självklart hör hemma på FN:s dagordning. När det gäller sanktioner föredrar vi däremot att det sker i EU- och FN-sammanhang, och detta kommer vi att hävda i fortsättningen också.

Vad beträffar vapenexport menar vi att de bestämmelser vi har för denna måste respekteras. Vi har självständiga institutioner, myndigheter och en organisation för att kontrollera detta. Under nästa år kommer även nya bestämmelser där man till exempel ska ta med demokratikriteriet för att bedöma vapenexport. Dessutom driver vi väldigt hårt att det också ska finnas en aspekt av kvinnors deltagande i alla förhandlingar i dessa sammanhang.

Intressant nog har vi bjudit in till en konferens för det nordiska medlingsnätverket. Vi ska ha ett möte i början av december, och då kommer FN-sändebudet för Jemen, Cheikh Ahmed, att medverka. Det blir ett bra

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

tillfälle för oss att tala med honom om situationen i Jemen. Vi backar upp hans arbete fullt ut, och jag menar att det är därifrån som uppmaningarna måste komma om vad nästa steg bör vara. Det blir ett bra tillfälle för oss att höra oss för om läget och om hur vi bäst kan vara till hjälp.

Anf. 4 HANS LINDE (V):

Herr talman! Självfallet måste vi följa alla spår och öppningar vi kan hitta för att bidra till fred i Jemen. Det gäller att kunna jobba inom både FN-systemet och EU och eventuellt också andra kanaler. Men nu kommer Sverige att ha en unik roll i säkerhetsrådet under de kommande två åren, och denna fråga kommer att hamna på säkerhetsrådets dagordning.

Det skulle vara intressant att höra lite mer om regeringens tankar och strategier inför de två åren i säkerhetsrådet. Jag misstänker att man har en plan för hur man vill agera och använda de två åren till att bidra till fred i Jemen. Är man till exempel beredd att verka för en ny resolution med en tydlig tidsplan där det också ställs tydliga krav på exempelvis Saudiarabien?

När det gäller frågan om vapenembargo kan man släppa frågan om man ska ha ett nationellt sådant. Det skulle vara långt mycket bättre om vi fick till det på EU-nivå, och detta har bland andra Europaparlamentet krävt. Så sent som i februari fattade man beslut om att man gärna vill se ett vapenembargo på EU-nivå mot Saudiarabien med hänvisning till de krigsförbrytelser som landet begår.

Frågan blir då om regeringen stöder ett sådant embargo. Är regeringen beredd att understödja de krav som har rests av Europaparlamentet på att EU ska införa ett gemensamt vapenembargo mot Saudiarabien?

Detta är inte någon irrelevant fråga. Vi vet att majoriteten av de vapen som Saudiarabien har köpt de senaste åren kommer från EU-länder. Här har vi en enorm möjlighet att utöva påtryckningar på Saudiarabien genom att införa ett nationellt vapenembargo, så som Nederländerna redan har gjort, eller att göra det på EU-nivå. Här skulle jag önska ett tydligare besked från utrikesministern.

Denna interpellation ställdes av en anledning. Det är inte så länge sedan statsministern besökte Saudiarabien. Man valde att skicka en regeringsdelegation ledd av statsministern bara ett par dagar efter det att Saudiarabien hade bombat en begravnings i huvudstaden Sana och dödat 140 personer. Detta skapar en rad frågetecken om var Sverige står när det gäller Jemenkonflikten.

Jag konstaterar att regeringen i det pressmeddelande som skickades ut inför statsbesöket talade om samarbete rörande innovation och hållbarhetsfrågor, men man nämnde inte med ett kommatecken den humanitära katastrof som Saudiarabien har varit med och skapat i Jemen.

Regeringen kallade i sitt pressmeddelande Saudiarabien för ”en viktig politisk och ekonomisk aktör med en nyckelroll för utvecklingen och säkerheten i regionen”. Jag måste säga att det är en mycket diplomatisk omskrivning för en diktatur som vid minst 15 tillfällen använt klustervapen – en av vår tids värsta vapen – i Jemen.

Dessutom tog Stefan Löfven med sig ordföranden för Stockholms Handelskammare och Marcus Wallenberg, styrelseordförande för vapentillverkaren Saab. Men utrikesminister Margot Wallström fick inte följa

med delegationen, och några företrädare för det civila samhället eller människorättsorganisationer deltog inte heller.

Om jag ska försöka vara lika diplomatisk som regeringen har varit i sina uttalanden om Saudiarabien får man inte direkt intrycket att det var frågor om fred, regional säkerhet, demokrati och mänskliga rättigheter som stod i fokus under regeringens resa till Saudiarabien.

Jag vill därför fråga utrikesministern: Vad diskuterade man under besöket i Riyadh när det gäller Jemen? Vad lyfte Stefan Löfven egentligen upp i sina samtal med företrädare för den saudiska diktaturen? Lyfte man under besöket upp Riyadhs direkta ansvar för kriget och den humanitära katastrofen i Jemen? Exakt vilka krav ställde Sveriges statsminister på Saudiarabien under besöket? Krävde man till exempel ett stopp för bombningar av civila mål och en hävning av Saudiarabiens blockad mot Jemen?

Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Vår viktigaste utrikespolitiska plattform är EU-samarbetet. Det är mycket viktigt att se till att frågan om Jemen blir kvar på dagordningen för till exempel utrikesministrarnas möten framöver och att det finns ett engagemang för Jemenfrågan i EU-sammanhang. Därutöver är det i FN som vi kan lyfta upp frågor rörande en undersökningskommission och eventuellt en ny resolution.

Man måste alltid arbeta på det sättet att man lyssnar på alla inblandade parter för att se vad som är vägen framåt och vilka möjligheter man har. Det är inte en aktivistplattform, utan det är faktiskt en förhandlingsorganisation. Det är så vi måste arbeta också med denna fråga. Vi menar att det endast är en politisk process som kan leda till fred och hållbar utveckling i Jemen.

Vi stöder framför allt FN-sändebudets ansträngningar att nå och befästa en fredsuppgörelse. Det är dessa plattformar som vi kommer att använda.

I säkerhetsrådet kommer vi förstås att göra vårt yttersta för att motverka att det blir en mer polariserad hantering av konflikten. Jag tror att vi har goda chanser att få till stånd vettiga samtal och förhoppningsvis också en väg framåt, inte minst med tanke på vårt humanitära stöd och det sätt på vilket vi har engagerat oss i Jemen.

Jag skulle gärna se att det blev en lösning där vi kan få en resolution, men då måste vi också ha länderna med oss. Därför går det inte att säga på förhand exakt hur man ska agera och vad innehållet ska vara, utan vi måste tala med säkerhetsrådets medlemmar för att se hur långt vi kan ta denna fråga. Det blir som sagt ett bra tillfälle i början av december att diskutera med Cheikh Ahmed.

Anf. 6 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag välkomnar beskedet när det gäller Sveriges engagemang i säkerhetsrådet, men jag noterar att utrikesministern väljer att duka för frågan om vapenexporten till Saudiarabien. Det är inte så förvånande. Det är stora belopp och affärer som står på spel. Så sent som i somras beslutade ISP att man skulle godkänna en ny affär med Förenade Arab-emiraten – ett av de länder som just nu bombar Jemen – för 10,5 miljarder kronor.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Jag har varit en av dem som många gånger här i kammaren haft anledning att välkomna den feministiska utrikespolitiken. Jag har välkomnat de initiativ som Margot Wallström har tagit när det gäller att lyfta fram och stärka kvinnors och flickors rättigheter runt om i världen. Men jag måste också säga att jag, när jag följer regeringens politik när det gäller Saudiarabien och kriget i Jemen, har väldigt svårt att se några spår av feminism. Då är det snarare Carl Bildts gamla cynism som verkar vara vägledande.

Här har regeringen ett tydligt utrikespolitiskt vägval. Det handlar om regeringens trovärdighet när det gäller den feministiska utrikespolitiken. Det är svårt att med trovärdighet hävda att man är en feministisk röst i världen samtidigt som man väljer att exportera vapen till länder som Saudiarabien och Förenade Arabemiraten.

Det går inte att hävda att man är en humanitär stormakt samtidigt som man beväpnar samma regimer, samma stater och samma diktaturer som skapar de humanitära katastroferna. Och den här regeringens exportoffensiv i Riyadh står i mycket tydlig konflikt med de vackra ord som vi har hört många gånger i denna kammare när det gäller kvinnors rättigheter, demokrati, fred och frihet.

Därför skulle jag vilja be Margot Wallström om ett förtydligande. Är denna regering beredd att verka för ett vapenembargo mot Saudiarabien, med hänvisning till deras grova och omfattande brott mot mänskliga rättigheter och krigets lagar i Jemen?

Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Regeringen har sedan länge gjort klart att den avser att återkomma till riksdagen med ett förslag om en skärpt exportkontroll gentemot icke-demokratiska länder. En proposition förbereds för att kunna överlämnas till riksdagen under våren nästa år. Intill dess att vi har ett nytt regelverk är det självklart så att Inspektionen för strategiska produkter ska pröva ansökningar enligt den lag och det regelverk som gäller i dag.

Regeringen har sagt upp det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Vi arbetar aktivt med en feministisk utrikespolitik med en rad förslag och frågor på flera områden. Det finns ingenting att skämmas för där, utan vi är mycket aktiva. Och det är väl helt klart vad vi tycker i denna fråga när det gäller länder som Saudiarabien.

I övrigt har vi inte några nationellt beslutade sanktioner. Vi avser att gå via EU och FN om sanktioner anses och bedöms vara den bästa vägen framåt. Vi är helt öppna för det. Jag menar att det inte finns någonting som vi ska utesluta i fråga om åtgärder om det hjälper till att lösa situationen i Jemen, utan det får vi diskutera.

Självklart stöder vi idén om en oberoende undersökningskommission, och vi kommer förmodligen att se frågan på säkerhetsrådets dagordning. Då kommer vi att agera enligt principen att vi ska tala inte bara om länder utan med länder, och vi ska försöka få en väg framåt. Vi kommer att basera det på råd och bedömningar som FN:s sändebud förhoppningsvis kommer att ge oss inom kort.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att Sverige som enskilt land såväl som medlem i EU och FN ska verka för att Israel häver blockaden av Gazaremsan samt vilka initiativ jag avser att ta för att Israel ska återlämna fartyget Zaytouna-Oliven till dess ägare.

Jag delar Hans Lindes oro över situationen i Gaza, som kontinuerligt försämras. EU och Sverige verkar för att isoleringen av Gaza ska hävas och ockupationen upphöra. Regeringen har konsekvent framfört till Israel att gränsövergångarna, villkorslöst och omedelbart, måste öppnas – för humanitär hjälp, handelsvaror och personer. Det är av yttersta vikt att humanitära leveranser till Gaza släpps in.

Den isolering av Gaza som har pågått i snart tio år förvärras av ytterligare säkerhetsåtgärder. Detta är något som gynnar extrema krafter. Under dessa tio år av isolering har Gaza genomlidit tre krig, och återuppbyggnaden går långsamt. Det temporära avtalet mellan palestinska och israeliska myndigheter, kallat Gaza Reconstruction Mechanism, GRM, var en nödvändig men temporär lösning. Gaza står inför enorma humanitära utmaningar, där endast 16 procent av det totala återuppbyggnadsbehovet hittills har mötts. Samtidigt har Gaza världens högsta arbetslöshet. En omedelbar lösning för vattenförsörjningen i Gaza är nödvändig för att undvika en humanitär katastrof.

Frågan om återlämnande av fartyget Zaytouna-Oliven till dess ägare är i första hand en fråga för flaggstaten, det vill säga den stat vars flagg det har rätt att föra. Såvitt jag vet seglar detta fartyg inte under svensk flagg.

Jag själv och regeringen för en aktiv politik som syftar till att få till stånd en slutstatuslösning om ett slut på ockupationen och en tvåstatslösning, där Israel och Palestina kan leva sida vid sida i fred och säkerhet. Politiken utgår från folkrätten, relevanta FN-resolutioner och EU:s gemensamma politik.

Sverige stöder det franska initiativet som syftar till att skapa momentum för en återupptagen fredsprocess. Initiativet vilar på grunden att det nu behövs ett internationellt och regionalt engagemang och stöd för att skapa bättre förutsättningar för en återupptagen resultatorienterad och meningsfull fredsprocess. Under svensk ledning bildades i september en arbetsgrupp om det civila samhället inom ramen för initiativet. Civilsamhällesaktörer från båda sidor har konsulterats om deras syn på en tvåstatslösning för att på så sätt bidra till ett bredare perspektiv på frågan.

Anf. 9 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag tackar utrikesministern även för detta svar.

Bakgrunden till denna interpellation är Ship to Gazas senaste försök att bryta Israels blockad av Gazaremsan. Inte heller denna gång fick ett civilt fartyg passera och nå fram till Gaza utan stoppades av Israel.

Den 5 oktober, i höstas, bordade Israel Ship to Gazas fartyg Zaytouna-Oliven omkring 35 sjömil utanför Gazas kust och grep de 13 kvinnor som fanns ombord. Två av dessa kvinnor kom från Sverige. Det var styrman Emma Ringqvist och landstingspolitikern Jeannette Escanilla. Israel valde alltså att stoppa ett civilt fartyg på internationellt vatten med en helkvinlig

Svar på
interpellationer

besättning. Man tvingade passagerarna och besättningen, mot deras vilja, att resa till Israel.

Jag tycker att Israel åter bekänner färg och visar hur orimlig blockaden mot Gazaremsan är, när man än en gång stoppar ett obebäpnat civilt fartyg på internationellt vatten. Israel säger att man har gjort denna blockad för att skydda Israel och den israeliska befolkningen. Men på vilket sätt hotar en liten båt med 13 kvinnor en av världens starkaste militärmakter? Vilket hot utgjorde Emma Ringqvist från Orust och Jeannette Escanilla från Uppsala mot staten Israel? På vilket sätt var denna bordning ett utslag av självförsvar?

Samtidigt måste man vara tydlig med att det inte är passagerarna ombord på Ship to Gazas fartyg som drabbas värst av den israeliska blockaden – långt ifrån det. Det är självklart befolkningen i Gaza som drabbas hårdast.

Sedan 2007 står Gaza under luft-, sjö- och landblockad efter att ockupationsmakten Israel klassat Gazaremsan som ett fientligt territorium som ett svar på oacceptabla – det är viktigt att understryka – väpnade attacker från palestinska grupper mot israeliska städer. Detta innebär att närmare 2 miljoner kvinnor och män, barn och äldre är instängda på en yta som motsvarar den svenska ön Orust. Denna isolering har i grunden slagit sönder ekonomin i Gaza och skapat en djup humanitär kris. Blockaden och kriget har fått förödande konsekvenser. Enligt FN:s utvecklingsorgan Unctad räknar man med att det 2020 inte längre kommer att vara möjligt att leva på Gazaremsan. Det väcker så många frågor. Vart ska dessa 2 miljoner människor ta vägen den dag då Gazaremsan kollapsar och det inte längre går att leva kvar där?

Vid tre tillfällen de senaste åtta åren har Israel dessutom, precis som utrikesministern säger, genomfört fullskaliga angrepp in mot Gazaremsan. Vi vet i dag att Israel har bombat sjukhus och skolor, beskjutit ambulanser och moskéer och jämnat bostadshus och reningsverk med marken.

Jag måste säga att jag i de allra flesta delar välkomnar Margot Wallströms svar i dag. Det är bra att den svenska regeringen är så tydlig med att gränsövergångarna, villkorslöst och omedelbart, måste öppnas.

Jag tror också att det är viktigt och bra att Sveriges regering ser den djupa humanitära krisen på Gazaremsan och att Sverige har valt att vara en stor givare för att underlätta situationen och vardagen för de människor som bor på Gazaremsan. Men problemet är att vi har hört dessa krav sedan blockaden infördes 2007. Det är uppenbart att uttryck av oro, uppmaningar och uttalanden inte räcker för att förmå Israel att ta de steg som Israel måste ta för att man ska respektera fundamenten i folkrätten. I sommar fyller denna blockad tio år. Ska blockaden hävas kommer det att krävas mer än ord. Då måste också Sverige och EU vara beredda att ta ytterligare steg och sätta press bakom orden.

Därför blir frågan till utrikesministern, efter tio år av misslyckanden från EU:s sida och från Sveriges sida när det gäller att häva denna blockad: Vad kommer man att göra ytterligare? På vilket sätt är man beredd att gå vidare och sätta press bakom de ord som man gång på gång har uttalat från Sveriges och från EU:s sida?

Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag välkomnar verkligen Hans Lindes fråga om situationen i Gaza. Jag instämmer också i hans och många andras oro över läget.

Sveriges bedömning är att det sedan det senaste Gazakriget 2014 inte har rätt en väpnad konflikt i Gaza och att Israel inte har rätt att upprätthålla en blockad.

Sveriges och EU:s position är att Israel ockuperar Gaza, framför allt eftersom Israel fortsatt utövar kontroll över bland annat huvuddelen av gränserna, luftrummet och havet. Vi betraktar dessutom Gaza och Västbanken som ett sammanhängande territorium. Utan Gaza är det omöjligt att uppnå målet om en tvåstatslösning där ett sammanhängande, livskraftigt och demokratiskt Palestina kan leva sida vid sida med Israel, med Jerusalem som huvudstad för båda staterna – en samexistens där palestinernas anspråk på säkerhet och nationellt självbestämmande tillgodoses.

Sverige verkar framför allt via och tillsammans med EU för att isoleringen av Gaza ska hävas. EU har konsekvent i rådsslutsatser, uttalanden och den löpande dialogen framfört att gränsövergångarna omedelbart och utan villkor måste öppnas och hållas öppna för humanitärt bistånd, handelsvaror och personer inklusive officiella företrädare för stater. Vikten av inompalestinsk försoning kan inte heller nog understrykas i sammanhanget. På sikt är det endast en överenskommen fred mellan Israel och Palestina, inklusive Gaza, som kan skapa långsiktig säkerhet i området.

Sverige tillhör de medlemsstater i EU som driver på för en aktiv och tydlig EU-politik i fredsprocessen. Sveriges röst är respekterad, och vi har ett väl fungerande samarbete med en rad likasinnade länder inom EU. Målet för ansträngningarna är en resultatriktad och meningsfull fredsprocess med två mindre ojämlika parter, och lyftandet av blockaden av Gaza är ett viktigt element i den processen.

Efter det svenska erkännandet av Palestina har vi byggt oss en roll i fredsprocessen, och vi har inbjudits att delta i utvidgade kvartettmöten. Vi har nu fått en central roll i det franska fredsinitiativet, och som jag sa har vi lett ett arbete med att konsultera en ganska bred krets av civilsamhällets organisationer i både Israel och Palestina. Det har faktiskt rönt uppskattning på båda sidor. Vi har också drivit på för att till exempel märkning av produkter ska ske även i EU-sammanhang, för att man ska kunna lägga kraft bakom orden också gentemot Israel.

Vad gäller initiativ för att Israel ska återlämna fartyget kan jag bara upprepa att det är en fråga för flaggstaten. Varje stat har rätt att låta fartyg som för dess flagg segla på det fria havet. Fartyg ska bara segla under en stats flagg, och då hamnar det också under den statens jurisdiktion. Det tycker jag alltså är upp till den stat vars flagg fartyget använder. Det är dock riktigt att vi länge har hävdat att det handlar om en ockupation och att den måste hävas för att vi framför allt ska kunna hjälpa till humanitärt. Situationen är verkligen pressande – och till sist mycket farlig, för det är precis som Hans Linde frågar: Vart ska de i så fall ta vägen?

Anf. 11 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag måste säga att jag återigen står här och håller med om mycket av det utrikesministern säger. Det är viktiga besked och budskap som kommer. Problemet är att vi har hört det förut.

Precis som utrikesministern säger har EU upprepat ståndpunkterna i slutsats efter slutsats och uttalande efter uttalande, och det har haft väldigt liten effekt. Tvärtom ser vi nu att utvecklingen på Gazaremsan går bakåt på flera områden. Den humanitära krisen fördjupas, egentligen för varje dag som går, och vi ser att företrädare för det civila samhället, hjälporganisationer och FN nu tydligt varnar för att man återigen ser att begränsningarna av vad man får föra in på Gazaremsan hela tiden hårdnar.

Till exempel har Ocha, det vill säga FN:s kontor för samordning av humanitär hjälp, pekat på att det blir svårare och svårare för dem att få inresetillstånd till Gazaremsan för sin personal. Den israeliska organisationen Gisha, som bevakar rörelsefriheten mellan Israel och Gaza, ser också en alarmerande utveckling. De menar att de israeliska myndigheterna i dag blockerar resor för alla sorters resenärer som vill resa ut från Gazaremsan – även när det handlar om affärsresenärer som kan skapa arbetstillfällen för ungdomar, patienter som är i akut behov av sjukvård de inte kan få på Gazaremsan och företrädare för det civila samhället eller hjälporganisationer.

Detta är tyvärr ett kvitto på att EU:s och Sveriges politik har misslyckats. Vi har inte nått fram. Då får man nog konstatera följande: Om vi inte har lyckats under de här tio åren kommer vi inte heller att lyckas år elva eller tolv om vi fortsätter att säga samma saker – om vi fortsätter komma med samma rådsslutsatser och göra samma uttalanden. Jag tror att det är dags att Sverige och EU börjar sätta verklig kraft bakom orden. Jag tror att man behöver titta på det associeringsavtal Israel har med EU och som möjliggör för Israel att exportera till Europeiska unionen till mycket förmånliga villkor.

Vi vet att det i associeringsavtalets artikel 2 finns ett tydligt villkor om att Israel ska respektera demokrati och mänskliga rättigheter både i sin utrikespolitik och i sin inrikespolitik. Vi vet också att man har hävt eller fryst den här typen av associeringsavtal med en rad andra stater när de har kränkt de mänskliga rättigheterna. Jag måste säga att jag har svårt att förstå varför denna fråga inte går att diskutera. Varför inte gå vidare och se om vi kan använda de ekonomiska muskler vi ändå har till att sätta press på Israel?

Jag tror också att det är dags att vi på allvar kräver att Israel börjar återbetala allt det bistånd man har förstört på Gazaremsan. Mycket av det man bombar är nämligen reningsverk, byggnader och skolor – infrastruktur som vi här i Sverige eller runt om i EU har betalat. Det är ju våra skattemedel som gång på gång får bygga upp samma byggnader och reningsverk, som Israel sedan går in och bombar igen. Jag hade önskat att den svenska regeringen var mycket tydligare med att det är dags för Israel att börja återbetala det man har förstört – de byggnader vi har byggt upp med svenska skattemedel.

Jag vill till slut även lyfta fram den humanitära hjälpen. Behoven är nämligen enorma. När det gäller FN:s hjälporganisation för de palestinska flyktingarna, Unrwa, såg jag att de år 2000 hjälpte 80 000 personer på Gazaremsan. I dag hjälper de 1 miljon människor. Behoven, och antalet invånare, på Gazaremsan ökar dramatiskt, och Unrwa har inte på något sätt möjlighet att svara upp mot de kraftigt ökade behov som finns. Man har inte kunnat bygga några nya hälsokliniker; man har tvärtom tvingats dra

in vissa sjukskötersketjänster. På Unrwas skolor går det i dag drygt 50 elever på varje lärare.

Detta skapar såklart en humanitär katastrof, men man sår även en draksådd inför framtiden. De barn som går i dessa skolor kommer knappast att växa upp till förespråkare för försoning, kompromiss och fred. Jag vill därför ändå fråga utrikesministern om man är beredd att förstärka den humanitära hjälpen till Gazaremsan, för där ser vi ju att finansieringen verkligen brister.

Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Vi är överens om det mesta, Hans Linde och jag. Jag kan bara säga att Unrwas chef var i Stockholm nyligen för att tacka för hjälpen, för vi är en av de trognaste bidragsgivarna till Unrwa. Vi har även hjälpt till i krissituationer för Unrwa. Vi har sett till att vi alltid kan lägga in mer hjälp till Unrwa för att sköta den uppgiften. Annars är det nämligen riktigt katastrofalt, och hjälpen går faktiskt till barnen och till utbildning.

Vi är också helt överens om behovet av humanitär hjälp. Vi arbetar nära tillsammans med EU för att Israel ska bryta isoleringen av Gaza, och vi arbetar i FN för att få till stånd konstruktiva resolutioner med samma innebörd för att säkerställa en snabb återuppbyggnad. Det har varit ett antal internationella konferenser där land efter land har lovat stöd, men tyvärr har stödet inte kunnat nå fram eller komma till människor som behöver det.

Sveriges generalkonsul i Jerusalem besökte Gaza i förra veckan och kunde då konstatera att situationen blir alltmer problematisk. Av de 100 000 palestinier som förlorade sina hem under Gazakriget 2014 står enligt Ocha 65 000 människor fortfarande utan boende. Nästan allt vatten är odrickbart, och om ingenting görs kommer allt vatten inom några år att vara förorenat och omöjligt att återställa. Detta i kombination med isoleringen gör att läget är mycket svårt. Man räknar med att 160 000 barn skulle behöva psykosocialt stöd, och ungdomsarbetslösheten i Gaza är högst i världen – 60 procent.

Den 19 september var vi med vid ett politiskt samordningsmöte med bland annat USA, EU, FN, Världsbanken, IMF samt Israel och Palestina. Också där diskuterades Gazas isolering ingående. Världsbanken har betonat att försenade biståndsutbetalningar och svårigheter att nå fram med material har fördröjt återuppbyggnaden. Bara 16 procent av det totala återuppbyggnadsbehovet har mötts. Banken menar också att handelsblockaden från Egypten och Israel måste lyftas. Man behöver ett ökat bistånd, och man behöver mer effektiva administrativa processer.

Det är alltså angeläget att också de humanitära leveranserna till Gaza släpps in. Det som kallas Gaza Reconstruction Mechanism var ett viktigt steg, men det har varit helt otillräckligt. Vi har visserligen kunnat se vissa förbättringar på sistone – övergången vid Rafah har hållits öppen mer än tidigare, den minskade fiskezonen har utökats något och vattentillgången har också förbättrats en aning – men de politiska låsningarna kvarstår.

Svaret på din fråga är att det inte går att få enighet. Det går inte att nå enighet i EU, och det går inte att nå enighet i FN. Jag är rädd för att inte heller de förslag som du tar upp här skulle hjälpa. Det är ju inte bara vi, även om det är en rörande förhoppning att Sverige ensamt skulle kunna lösa denna situation och lösa blockaden. Men detta är inte realistiskt att

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

tro, utan vi kommer att behöva hålla ihop i EU-kretsen och i FN om vi ska kunna nå resultat.

Just nu finns inga utsikter till det. Som du vet har även USA – och inte minst John Kerry personligen – engagerat sig i detta under lång tid med mycket magert resultat. Det är där vi står. Vi kan bara fortsätta, steg för steg. Även om det är myrsteg måste vi försöka att ta dem, med siktet inställt på att så småningom nå en tvåstatslösning och ett hävande av blockaden.

Anf. 13 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag är inte naiv. Jag tror inte heller att Margot Wallström – eller för den delen hennes regering – har möjlighet att lösa världens samtliga kriser och katastrofer, än mindre den humanitära katastrof vi nu ser på Gazaremsan.

Jag tillhörde dem som väldigt tydligt välkomnade att regeringen erkände Palestina. Detta beslut fattades inte för tidigt, utan det fattades – tyvärr – troligtvis för sent.

Detta erkännande väckte också en stark förhoppning bland många palestinier. Man tittade på Sverige som en vän och allierad i arbetet för fred och för en tvåstatslösning. Här har Sverige också väckt en förväntan och förhoppning om att vi ska vara ett land som vågar gå före, precis som vi gjorde när det gällde erkännandefrågan. Där satte Sverige genom sitt erkännande igång processer, som vi har sett runt om i Europa, där man har skapat diskussion i flera nationella parlament.

Jag hade önskat att regeringen på samma sätt här skulle våga gå före, ställa frågor och lyfta upp diskussioner när man träffas i EU-kretsen. Är det rimligt att vi fortsätter att ge enorma handelsförmåner till en stat som Israel när de vägrar att lyssna på våra uppmaningar? Är det helt orimligt att EU ska använda något av sina ekonomiska eller handelspolitiska verktyg för att försöka förmå Israel att häva blockaden när man hittills inte har gjort det? Jag tycker att dessa frågor skulle vara rimliga att ställa.

Det är bra att regeringen lyfter fram sitt stöd till Unrwa – detta är ett viktigt stöd. Men jag konstaterar samtidigt att regeringen själv, i den budget som nu ligger på riksdagens bord, säger att man under 2017 vill minska stödet till Unrwa från 415 miljoner kronor i år till 370 miljoner kronor nästa år.

Till sist vill jag säga att jag är väldigt stolt över Ship to Gaza och över dem som har åkt med. Men jag önskar verkligen att Ship to Gaza skulle slippa att skicka fler fartyg. Jag önskar att Ship to Gaza som organisation kunde läggas ned. Tyvärr känns detta väldigt avlägset i dag.

Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Hans Linde, för denna viktiga interpellation! Gazas framtid och hela den palestinska befolkningens framtid hänger ihop. Ju längre Gazas befolkning lider under den nuvarande situationen, desto längre bort förflyttas palestinerna från målet om en sammanhängande, demokratisk och självständig palestinsk stat.

Jag tror inte att det finns något EU-land, eller något annat land, som inte har noterat att vi är mycket aktiva i denna fråga. Vi har ställt oss på frontlinjen i och med erkännandet, och vi har också tagit på oss detta som

en uppgift. Det är förvisso en ansvarsfull och svår uppgift, men det är en uppgift som vi har tagit på oss.

Vi har varit mycket aktiva i FN-sammanhang. Vi har också varit drivande i EU och ständigt lyft fram detta och sett till att det finns högst upp på dagordningen. Vi har skapat allianser med andra länder som är likasinnade. Vi har jobbat inom det franska initiativet och tagit på oss en uppgift som jag tror att vi är de enda som har genomfört fullt ut på ett bra sätt.

Vi har också hävdat att EU ska använda alla de verktyg som står till dess förfogande – som det går att få enighet kring – där man har kunnat hitta en väg framåt, om än en försiktig sådan. Vi har även vid upprepade tillfällen samtalat med USA för att förstärka Kerrys ansträngningar att mäkla fred.

Vi kommer att fortsätta att stå där, och vi kommer att fortsätta att vara aktiva för den tvåstatslösning som vi helst skulle vilja se.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2016/17:81 om Sveriges politik för fred i Syrien

Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Hans Linde har frågat mig vilka initiativ jag avser att ta för att Sverige, både som enskilt land och som medlem i EU och FN, ska verka för att få till stånd en vapenvila i Syrien och för att understödja FN:s arbete med att få till stånd en fredsprocess.

Han har frågat vad jag avser att göra för att Sverige ska verka för att de stridande parterna ska respektera folkrätten, upphöra med attacker mot civila aktörer och tillåta införsel av humanitär hjälp till civilbefolkningen. Hans Linde frågar också hur vi avser att agera för att grannländerna ska öppna sina gränser för människor på flykt undan kriget i Syrien.

Jag delar Hans Lindes oro över situationen i Syrien. Varje dag dödas civila utan urskillning, och parterna – i synnerhet den syriska regimen – har satt i system att hindra och undanhålla humanitärt stöd och tillträde.

Sedan vapenvilan bröt samman har vi sett en allvarlig upptrappning av våldet i Syrien, inte minst från regimen och Rysslands sida. Respekt för mänskligt liv saknas helt. Historien kommer att döma de ansvariga hårt.

Vi kan inte acceptera att denna brutala konflikt fortgår. Regeringen ser, i likhet med Hans Linde, inte heller någon militär lösning på krisen. Även om det ser mörkt ut får vi inte ge upp försöken att finna en fredlig politisk lösning. Det internationella samfundet måste fortsätta att sträva efter och skapa förutsättningar för vapenvila, fullt humanitärt tillträde och en politisk lösning och transition i linje med säkerhetsrådsresolution 2254.

Sverige verkar för detta, bilateralt såväl som genom FN och EU. FN har en central roll i Syrien, både politiskt och humanitärt, och FN-sändebudet Staffan de Mistura har vårt fulla stöd.

Sverige har sedan konflikten utbröt bidragit till de FN-ledda humanitära insatserna i Syrien och dess grannländer. Sedan konflikten bröt ut har vi bidragit med totalt 2,2 miljarder kronor utöver vårt omfattande icke-öronmärkta stöd till FN.

Vi är klara över att vi inte ser någon militär lösning. Lika klara är vi över att kvinnors deltagande och inflytande är avgörande för en hållbar fred. Vi stöder därför insatser som syftar till att stärka kvinnors röst och deltagande i politiska processer. Vi stöder även olika dialoginitiativ och har sedan några år tillbaka ett särskilt sändebud för Syrienkrisen, som för en dialog med olika delar av den syriska oppositionen och det syriska samhället.

Sverige deltar aktivt i den universella granskningsmekanism som har inrättats av FN:s råd för mänskliga rättigheter, det så kallade Universal Periodic Review. Vi deltar även aktivt i förhandlingarna om de resolutioner om Syrien som sker inom ramen för rådet för mänskliga rättigheter och FN:s generalförsamlings tredje utskott.

I resolutionerna uppmanas regimen att fullt ut respektera folkrätten, och de fortsatta systematiska, omfattande och grova överträdelserna och kränkningarna av de mänskliga rättigheterna samt överträdelserna av den internationella humanitära rätten fördöms.

Sverige är drivande i EU och FN vad gäller frågan om ansvarsutkrävande. Den internationella humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna måste respekteras av alla parter i konflikten. Alla misstankar om krigsförbrytelser och andra grova internationella brott måste utredas och lagföras. Vi stöder och verkar för att säkerhetsrådet ska hänföra situationen i Syrien till Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Straffrihet är inte ett alternativ.

Som interpellanten mycket riktigt påpekar förespråkar och verkar regeringens för att flyktingmottagandet ska fördelas solidariskt inom EU och att andra medlemsstater ska ta ett mycket större ansvar. Att skydda människor på flykt kan inte endast vara ett fåtal länders uppgift. I vår dialog – och inför EU:s dialog – med Syriens grannländer uttrycker vi oro över flyktingarnas situation och betonar vikten av respekt för internationell flyktingrätt, internationell humanitär rätt och de mänskliga rättigheterna.

Som säkerhetsrådsmedlem kommer Sverige att fortsätta att verka för vapenvila, fullt humanitärt tillträde, ansvarsutkrävande och en politisk lösning. Konflikten i Syrien måste få ett slut.

Anf. 16 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern också för detta svar.

Syrien är ju vår tids värsta mänskliga katastrof. 11 miljoner syrier har tvingats att lämna sina hem. Majoriteten av dem är fortfarande fast inne i Syrien. Över 13 miljoner syrier är i akut behov av humanitär hjälp för att överleva. FN har sedan länge slutat att försöka räkna hur många som har dödats i den här konflikten. Men man uppskattar att så många som 450 000 män, barn, kvinnor och äldre dödats. Det är som om hela Göteborgs befolkning skulle ha utplånats på några år.

På centrala punkter tror jag att jag och Margot Wallström är överens om hur Sverige bör förhålla sig till kriget i Syrien. Det finns ingen militär lösning på kriget. Vi måste med alla till buds stående medel driva på för en politisk och fredlig lösning. Vikten av att kvinnor involveras kan inte överskattas om vi verkligen vill bygga fred. Vi måste få till stånd en vapenvila med fullt humanitärt tillträde och med respekt för de humanitära aktörer som agerar i krigsområdet.

Det går inte att se en väg till fred som inte går via FN. Därför tycker jag att det är viktigt att man har gett ett så starkt stöd till FN-sändebudet Staffan de Mistura och hans hårda ansträngningar för att nå ett fredsavtal.

Att vi står här och diskuterar den här frågan fem år efter att kriget bröt ut i Syrien är ett bevis på att världssamfundet i grunden har misslyckats.

Freden i Syrien kan kännas enormt avlägsen, men samtidigt är den ju så nära. Det finns inget som hindrar Ryssland att sluta bomba i Aleppo redan i dag. Turkiet skulle med ett enkelt beslut kunna ta tillbaka sina trupper från Syrien och sluta beskjuta kurdiska mål. Iran, Saudiarabien, Qatar och USA skulle tveklöst med detsamma kunna sluta att backa upp sina allierade och i stället sätta press på dem att sätta sig vid förhandlingsbordet. Ingen har tvingat Kina och Ryssland att vid fyra tillfällen i FN:s säkerhetsråd lägga sitt veto mot att FN ska utreda de krigsförbrytelser som har begåtts.

Ledarna i Moskva, Riyadh, Ankara, Teheran och Washington har Syriens framtid i sina händer. Men uppenbarligen väljer alldeles för många av dessa ledare att sätta sina egenintressen före det syriska folkets akuta behov av vapenvila, fred, demokrati och mänskliga rättigheter. Här önskar jag att Wallström hade varit tydligare i sitt svar. Det är viktigt att understryka att det här inte är – och inte har varit på flera år – ett inbördeskrig. Det är i högsta grad ett regionalt storkrig där vi ser att alltför många aktörer kämpar direkt inne i Syrien eller via ombud.

Jag är helt övertygad om att fred i Syrien förutsätter att omvärlden släcker hoppet och alla förväntningar hos de stridande parterna om att de ska kunna nå en militär seger och att deras övergrepp ska förlåtas och glömmas bort.

Drivkraften att sätta sig vid förhandlingsbordet och göra verkliga eftergifter kommer att vara liten så länge vapenleveranserna fortsätter att komma, så länge man fortsätter att få politiskt stöd utifrån och så länge som flera av parterna har mer att förlora på fred än vad de har att förlora på krig.

Sedan jag skrev min interpellation har spelplanen delvis förändrats genom presidentvalet i USA. Trump har ju varit väldigt tydlig med att han kommer att lägga om politiken när det gäller Syrien, och jag tror att hans seger i grunden kommer att hota möjligheterna att nå en långsiktig och hållbar fred i Syrien. Trump har redan flaggat för att han vill öka samarbetet med Ryssland i Syrien, minska trycket på Asad och dra tillbaka stödet till oppositionen. Man kommer att minska stödet till bland annat de kurdiska styrkorna i norra Syrien – de som varit mest framgångsrika av alla i kampen mot IS.

Det skulle vara intressant att höra av utrikesministern hur man nu förbereder sig för en ny administration i USA och vilka konsekvenser den kommer att få för möjligheten att bygga fred i Mellanöstern.

Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det är en bra beskrivning av det slagfält som Syrien har blivit. Det är en rad länder och intressen som använder detta som sin spelplan, många av dem med främsta intresse att se till att Asad kan stanna kvar vid makten och många under förevändning att man i själva verket bekämpar terrorismen. Det är på något sätt flera strider som utkämpas här

på en och samma gång. Det gör att läget blir väldigt komplicerat, komplext och svårt att lösa.

Det här är en fråga som, kanske till skillnad från Jemen, ständigt finns högst uppe på både EU:s och FN:s dagordningar. Till slut antogs FN-resolutioner till stöd för agerandet i Syrien.

Det är ett förfärligt humanitärt läge. Situationen är fruktansvärd. Men regeringen försöker nu hitta möjligheter i det korta perspektivet att rädda liv och lindra nöd och att på längre sikt bidra till en fredlig lösning.

Vi fortsätter att stötta Staffan de Misturas ansträngningar. Vi måste tacka honom för hans outtröttliga ansträngningar. Vi har sekonderat en person till hans team. Vi har dessutom både betalat och organiserat kvinnornas, framför allt kvinnor från oppositionen, organisering och gjort att de kunde ta plats vid bordet så länge det pågick förhandlingar i Genève. De har också varit i Stockholm för att få hjälp och utbildning.

Jag hoppas att vårt medlemskap i säkerhetsrådet ska innebära en möjlighet att verka för en fredlig lösning av konflikten i Syrien. Vi har öppnat en ambassad i Beirut. Det reflekterar också en ökad satsning vad gäller vårt engagemang.

Det vi gör i EU är att vi verkar för ett vapenstillestånd för humanitärt tillträde och också för en fredsprocess. Vi vill framför allt förhindra strafffrihet, för det som har skett på sistone är ju någonting förfärligt, att man bombat en FN-konvoj med humanitärt stöd. Det kan inte få passera ostraffat eller obemärkt. Därför är det så viktigt att försöka åstadkomma en rörelse för att ställa de ansvariga till svars för detta.

Det verkar också som att undanhållandet av humanitärt stöd nu används som en konfliktstrategi. Vi kan vänta oss att om allt fortsätter som hittills kommer också Aleppo att falla inom en inte alltför lång tid.

De länder som har inflytande över parterna i konflikten måste övertygas om att de oskyldiga kvinnorna, männen och barnen som vi har sett på tv-bilder måste ges tillgång till humanitärt stöd.

Vi har dessutom bidragit med väldigt mycket pengar till en utvecklingsstrategi och till det humanitära stödet. Och vi bidrar indirekt till kampen mot terrorismen genom det vi gör för att utbilda peshmergan i Irak, framför allt för att se till att det även där finns en insats som är meningsfull. Men vi kan inte veta exakt vad som blir USA:s kommande roll förrän vi ser vem de utser och vilken politik de avser att föra.

Anf. 18 HANS LINDE (V):

Herr talman! Det finns flera saker som regeringen har gjort som jag välkomnar. Stödet för de kvinnliga medlarna kan inte överskattas och inte heller det stora humanitära stödet. Nu öppnar man en ambassad i Beirut. Jag välkomnar starkt att Margot Wallström är så tydlig när det gäller frågan om ansvarsfrihet och att motverka den strafffrihet som har brett ut sig i Mellanöstern. Jag tror att det är en av nycklarna om vi ska kunna nå fred långsiktigt.

Att den syriska regeringsarmén nu väljer att beskjuta Aleppo och en rad andra städer tyder på att president Bashar al-Asad tror att han med militära medel kan klamra sig fast vid makten och är övertygad om att det är möjligt att nå en militär seger på slagfältet. Det är oerhört centralt att omvärlden dödar de förhoppningarna hos honom. Det finns ingen chans för Bashar al-Asad att bita sig fast vid makten. Det finns inte en chans att

vi ska glömma bort och blunda för de grova och omfattande övergrepp han har begått.

Under de fem åren av krig i Syrien har alla inblandade parter självklart begått brott mot de mänskliga rättigheterna och mot krigets lagar, men tveklöst vilar huvudansvaret för kriget på Asads regim. Det var regimens systematiska förtryck, dess brott mot de mänskliga rättigheterna och dess brutala svar på oppositionens inledande fredliga, breda och folkliga demonstrationer som skapade det här inbördeskriget.

Det är svårt med statistik när det gäller Syrien i dag. Men det finns många som hävdar att Asad är i en liga för sig när det gäller antalet civila dödsoffer. Det finns de som har pekat på att kanske så många som 90 procent av alla civila som har dödats de senaste fem åren i Syrien är Asad och hans regim ansvariga för.

Därför tror jag att det är oerhört viktigt – om man ska bygga långsiktig fred – att man är tydlig i frågan om ansvarsfriheten. Vi kommer aldrig att acceptera straffrihet. Det är bra att Wallström är så tydlig med att straffrihet inte är ett alternativ.

Däremot noterar jag att utrikesministern inte nämner Asad som person i sitt svar. Jag tror att det är viktigt att upprepa att det inte finns någon framtid för Asad. Det finns inte en möjlig utgång av ett fredssamtal som kan innebära att Asad sitter kvar som president. Jag vill bara försäkra mig om att det fortfarande är Sveriges position att Asad kommer att behöva avgå.

Herr talman! Vi har sett att utvecklingen i Syrien tydligt har gått åt fel håll under en rad år. Situationen för civilbefolkningen har blivit allt svårare inne i landet. Behoven av att lämna Syrien har ökat. Fler och fler har tvingats på flykt. Men möjligheten att fly och få en fristad har minskat dramatiskt. Libanon inför nu ett visumkrav för syrier. Jordanien har gjort det samma. 75 000 syrier sitter i dag fast i ett ingenmansland på gränsen mellan Syrien och Jordanien. Turkiet har till stora delar stängt sina gränser för syriska flyktingar. Det har kommit uppgifter om att bara 2 av 19 officiella gränsövergångar i dag är öppna. I praktiken är möjligheten att fly landet stängd för väldigt många syrier.

Det här sker inte i ett vakuum. Det sker i ett internationellt sammanhang. När Sverige och Margot Wallströms regering införde sina id- och gränskontroller vätte man en bricka över Öresundsbron och satte igång en dominoeffekt. Land efter land stängde sina gränser. Till slut var det gränserna mellan Syrien och dess grannländer som stängdes. Det är självklart bra att regeringen är beredd att kritisera grannländerna och uppmana dem att öppna sina gränser. Men den svenska regeringen är trots allt medskyldig till att flyktingarna möter stängda gränser. Det är på grund av Margot Wallströms regerings migrationspolitik och det avtal man har ingått med Turkiet som vi nu kan se att allt fler gränser i Europa och Mellanöstern stängs.

Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Sverige har ingenting att skämmas för. Sverige är det land i väst som har tagit emot flest syriska asylsökande per capita, ca 120 000 sedan Syrienkrisen påbörjades 2011. Vi har inte alls stängt gränserna. Det kommer fortfarande mellan 700 och 1 000 personer per vecka till Sverige för att söka asyl. Vi förespråkar starkt att bördan ska fördelas jämnare

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

inom EU och att andra medlemsstater ska ta ett större ansvar. Vi uttrycker största oro över flyktingarnas situation. I vår dialog med Syriens grannländer betonar vi vikten av respekt för internationell flyktingrätt, för internationell humanitär rätt och för de mänskliga rättigheterna. Vi har bidragit med 2,2 miljarder kronor i humanitärt stöd i samband med Syrienkrisen. Vi har gjort en humanitär utfästelse om – så småningom – 350 miljoner kronor för 2016. Vi har bidragit med ytterligare medel riktade till Syrien. Vi har också ett stort icke öronmärkt humanitärt stöd till FN:s humanitära organ.

Jag sa i början att historien kommer att döma dem som är ansvariga för konflikten hårt. Jag är övertygad om att vi måste fortsätta att verka för att det internationella samfundets dom ska bli hård mot dem som är ansvariga för de övergrepp som varje dag begås i Syrien. Bevis måste insamlas till den dag då de som har begått grova internationella brott och krigsbrott kan ställas till svars för sina handlingar.

Nej, jag tror inte att det finns någon framtid för Asad i Syrien. Detta är trots allt en man som har släppt tunnbomber mot sin egen befolkning, som har använt kemvapen och som har begått upprepade krigsbrott mot civila i Syrien.

Det är otroligt viktigt att vi är tydliga med att det behöver åstadkommas fredsförhandlingar och en inkluderande procedur. Det innebär självklart också kvinnorna i Syrien. Även där är vi stolta, för vi är, tror jag, delvis unika med det sätt på vilket vi har utbildat kvinnor och gett dem en röst. Den syriska oppositionen har nu, inte minst med hjälp av kvinnorna, utarbetat ett mycket bra dokument där man pekar ut en fredlig och demokratisk väg framåt. Det är vad vi alla skulle önska.

Anf. 20 HANS LINDE (V):

Herr talman! Jag kom i fredags hem från Diyarbakır, som ligger i östra Turkiet och norra Kurdistan. Jag vet att det finns städer i östra Turkiet som har tagit emot fler flyktingar än vad Sverige har gjort. När jag såg de enorma ansträngningar man gör i de här städerna för att ta emot flyktingar kändes den retorik man hört från svenska regeringen om systemkollaps, behov av andrum och annat väldigt avlägsen. När jag stod där i Diyarbakır och tänkte på den debatt vi många gånger har haft i den här kammaren och den retorik som vi har hört när det gäller de syriska flyktingarna var det kanske inte direkt stolthet jag kände.

Margot Wallström säger att historien kommer att döma de ansvariga hårt. Det är jag helt övertygad om. Men när historien en gång ska skrivas om den svenska migrationspolitiken tror jag inte att det bara kommer att vara rosaskimrande hyllningar som kommer att stå i historieböckerna om den migrationspolitik som Margot Wallströms regering har fört det senaste året. Trots allt är det ju så att det avtal som Margot Wallströms regering har ingått med Turkiet innebär att Erdoğan's alltmer auktoritära regim har blivit EU:s gränsvakt. Konsekvensen är att Turkiet nu stänger gränserna och aktivt förhindrar att människor kan lämna krigets helvete bakom sig och ens få en fristad i grannlandet Turkiet.

Jag har nu haft tre interpellationsdebatter med Margot Wallström. De har gällt Jemen, Syrien och Gaza. Det är inte en slump att jag valde att ställa dessa interpellationer nu. Det är nämligen halvtid för Margot Wallströms regering efter lite mer än två år vid makten och med nästan två år

kvar till nästa val. Jag tycker att den här regeringen står inför ett vägval. Jag har många gånger här i kammaren stått och välkomnat olika initiativ som Margot Wallström har tagit, inte minst beträffande den feministiska utrikespolitiken. Men på område efter område ser vi en utrikespolitik som inte riktigt hänger ihop. Vapenexporten, migrationspolitiken och handelspolitiken hänger inte riktigt ihop med den fina retoriken om kvinnors rättigheter, demokrati och mänskliga rättigheter. Jag tror att jag och Margot Wallström kommer att fortsätta debattera med varandra.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Även jag hoppas att vi ska fortsätta debattera de här viktiga frågorna. Jag är glad för den stora samsyn som finns i de viktiga frågor som avgör vår framtid och rör krig, kriser och konflikter runt om i världen. Det måste till vägledning för våra ställningstaganden. Som vi ofta talar om är det väsentligt vilken människosyn och vilken syn på demokrati och mänskliga rättigheter som råder. Det måste finnas respekt för internationell rätt och så vidare.

Jag tycker fortfarande inte att vi har någonting att skämmas för vad gäller det sätt på vilket vi har välkomnat flyktingar. Vi har också att ta ansvar för dem som kommer hit. Inget annat land tog emot så många ensamkommande barn per capita som vi gjorde. Det handlar ju också om vilka möjligheter man har som ett litet land, och till sist utgör detta naturligtvis påfrestningar på våra system. Om vi fullt ut vill ge ensamkommande barn samma möjligheter och rättigheter i vårt samhälle som dem som är födda här måste vi också vara rädda om systemen, så att vi kan ge dem bostad, utbildning och vid behov vård. Vi ska tänka på deras framtid.

Inget annat land tog emot så många ensamkommande barn. Jag menar att det också var en av de anledningar som gavs oss att hävda att andra måste vara med och ta ansvar. Jag menar att EU måste hantera den brännande flyktingsituationen i världen med solidaritet som utgångspunkt. Vi tar fortsatt emot väldigt många som kommer och söker asyl i vårt land. Vi har inte alls stängt gränserna, utan vi har fortfarande en uppgift att hantera, och det kommer vi att göra med de här värderingarna som utgångspunkt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2016/17:91 om den instabila situationen i Demokratiska republiken Kongo

Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Roland Utbult har frågat mig hur Sverige kommer att agera för att påskynda att EU genomför faktiska sanktioner mot enskilda individer i Demokratiska republiken Kongo, och för att uppmana Demokratiska republiken Kongo att stärka dialogen med internationella samfundet enligt Cotonouavtalet.

Jag delar Roland Utbults oro över den politiska situationen i DRK. I våras besökte jag Kinshasa, vilket var det första svenska utrikesministerbesöket på 13 år sedan Anna Lindhs besök 2003, och träffade representan-

ter från regeringen, oppositionen och civilsamhället. Mitt budskap var tydligt om att val behövde genomföras i enlighet med författningen och dess tidsramar. Likaså uttryckte jag djup oro för den allvarliga utvecklingen vad gäller de mänskliga rättigheterna i landet.

Sedan mitt besök i våras har EU:s utrikesministrar vid två tillfällen antagit rådsslutsatser om Demokratiska republiken Kongo i takt med utvecklingen i landet.

Sverige har särskilt lyft fram vikten av regionala aktörers och afrikanska länders arbete och att EU för en nära dialog med dessa, inklusive AU, vilket reflekteras i de antagna rådsslutsatserna.

I maj var rådets klara besked att alla aktörer, även tjänstemän vid de institutioner som ansvarar för rättsliga frågor och säkerhet, har ett personligt ansvar för att verka med strikt iakttagande av rättsstatsprincipen och de mänskliga rättigheterna.

Efter våldsamheterna den 19–20 september var rådets svar i oktober ännu tydligare. Dessa våldsamheter fördömdes, och EU uppmanade samtliga parter att avstå från våldsanvändning. EU kommer att använda alla tillgängliga medel, inklusive individuella restriktiva åtgärder, mot dem som är ansvariga för allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Rådet uppmanade den höga representanten att inleda arbetet för detta ändamål.

När förslag finns kommer vi att ta ställning till dessa i samråd med övriga EU-medlemsländer.

Frågan gällde även dialogen inom ramen för Cotonouavtalet. Det avtalet utgör ett ramverk för EU:s samarbete med bland annat de afrikanska länderna. Med avtalet institutionaliserades den politiska dialogen enligt avtalets artikel 8. Den säger att en fördjupad politisk dialog ska föras mellan parterna. Den ska kunna handla om allting som bidrar till att öka förståelsen för de principer som ligger till grund för själva avtalet.

I maj påtalade EU att Demokratiska republiken Kongo måste uppfylla sina åtaganden i enlighet med konstitutionen och de avtal som landet har ratificerat, inklusive de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna i och med Cotonouavtalet. Med denna utgångspunkt ville EU intensifiera sin dialog med regeringen i DRK.

I juni formaliserades detta önskemål med en uppmaning från EU till regeringen om att inleda politisk dialog på högsta nivå, i enlighet med artikel 8. Då denna förfrågan ännu inte besvarats upprepade rådet i oktober sin uppmaning till regeringen att snarast inleda en politisk dialog på högsta nivå.

Regeringen kommer fortsatt att följa händelseutvecklingen noggrant via ambassaden i Kinshasa. Sverige kommer även aktivt att delta i arbetet i FN:s säkerhetsråd under vårt medlemskap 2017–2018 för att bidra till en fredlig och demokratisk utveckling i landet.

Anf. 23 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Tack för svaret, utrikesministern! Vi är överens om att situationen i Demokratiska republiken Kongo är allvarlig. Jag vet att utrikesministern är väl förtrogen med situationen. Kongo befinner sig just nu i en oerhört politiskt instabil situation.

Vi känner båda doktor Denis Mukwege och hans arbete på Panzisjukhuset där han gör stora insatser för att bekämpa sexuellt våld och ge upprättelse till tiotusentals offer för trafficking, krig och övergrepp. Det har gjort att han i flera år har nominerats till Nobels fredspris.

Kristdemokraterna och Socialdemokraterna ordnade gemensamt för bara en månad sedan ett seminarium i riksdagen med bland annat Mukwege och Anders Kompass. Där togs den instabila situationen i Kongo upp. Jag har själv besökt Mukwege i Kongo. Lite kuriosa i sammanhanget är att min syster en gång undervisade Denis Mukwege på missionsskolan i Bukavu.

Enligt landets konstitution planerades val till november i år. Men den sittande regeringen försöker att hålla sig kvar vid makten trots att president Joseph Kabila redan har suttit sina två presidentperioder. Formellt kan han inte ställa upp i det planerade presidentvalet, som redan är kraftigt förse-
nat.

Efter presidentens partis misslyckade försök att ändra konstitutionen blev det stora folkliga protester. Regeringen i Kongo svarade då med brutalt våld mot demonstranter samtidigt som människorättsaktivister arresterades, hotades och trakasserades. Nyligen dödades enligt uppgift runt 50 personer efter att militär och polis attackerade protestdemonstrationer i Kinshasa, och många fler har skadats eller rapporterats försvunna. Civilsamhällets aktörer från olika läger uttrycker stor oro för utvecklingen.

I den situationen är det intressant hur Sverige kommer att agera för att påskynda att EU genomför faktiska sanktioner mot enskilda individer i Kongo. Utrikesministern svarar på min fråga att Sverige genom EU gör vad som krävs. Här skulle jag kunna nöja mig med svaret och luta mig tillbaka. Det är vad jag upplever att utrikesministern och departementet också gör.

Man lutar sig mot att EU kommer att lösa detta. Men Kongos president Joseph Kabila talar inte ens med FN:s höga representant i Kongo. Kabila ignorerar alltså FN. Vad är det som får utrikesministern att tro att Kabila skulle lyssna på EU:s höga representant? Jag är inte helt nöjd med svaret.

USA införde sanktioner mot två medlemmar av Kabilas inre cirkel, John Numbi och Gabriel Amisi Kumba, den 28 september i år. Det ses som en varning till president Kabila att respektera landets konstitution. USA gör verkstad, men vad gör Sverige?

Anf. 24 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! Det är en väldigt tragisk utveckling vi ser, men det finns ändå ett ljus i tunneln på något sätt. Jag har sett filmen som visades i riksdagen. Det är fantastiskt det man ändå har kunnat åstadkomma för att ge upprättelse åt offren för det sexuella våldet som är en del av konflikten. Man har använt sexuellt våld som ett vapen.

Denis Mukwege har opererat många av offren. Man kan glädjande konstatera att det är färre vuxna kvinnor som nu behöver opereras, men det är också färre unga och till och med barn. Ett ljus i tunneln är alla tusentals som har blivit opererade och där förövarna har börjats ställas inför rätta. Man har börjat se det som ett krigsbrott och lyfta fram det som varit osynligt tidigare.

Denis Mukwege säger själv att Margot Wallströms arbete när hon var FN:s generalsekreterares särskilda representant för att bekämpa sexuellt

våld i konflikter var väldigt betydelsefullt. Han upplevde att det ökade trycket mot regimen. Han har ett hopp om att när vi nu träder in i FN:s säkerhetsråd, där Margot Wallström igen blir en väldigt viktig representant, kan man återigen sätta tryck på de frågorna.

Detta är naturligtvis inte den enda frågan. Nu ser vi totalt kaos med mördande och ett inbördeskrig som i värsta fall står inför dörren. Det är ändå viktigt att fortsätta att hålla i frågorna om sexuellt våld. Denis Mukwege säger själv att risken är uppenbar att det sexuella våldet kommer att accelerera så att det blir mycket värre.

Det är ett led i maktutövning där man trasar sönder kvinnors och barns liv, för man ger sig också på barn, fysiskt och psykiskt på alla plan. Man förstör familjer, och hela samhällen trasas på det sättet sönder. Det är väldigt viktigt att man även i den akuta situation vi nu befinner oss i inte glömmar de frågorna. Då är det risk att man går tillbaka i utvecklingen till hur det var förr då det var totalt osynliggjort.

Utrikesministern säger tydligt i sitt svar att EU inte är främmande för att vidta åtgärder som kan hjälpa till i denna situation, inklusive restriktioner mot enskilda. Vi ska göra vad som krävs. EU är ändå ett starkt vapen eftersom EU består av väldigt många länder. Vad Sverige gör som enskilt land är såklart viktigt. Men det är ännu viktigare att se till att EU tar krafttag. Det får större verkan inte minst internationellt att trycka på regimen i Kongo Kinshasa men även att se till att FN och andra lyfter upp frågan och ökar trycket.

Det ser väldigt mörkt ut just nu, men man har ändå någonstans hoppet att ett fullskaligt inbördeskrig ska kunna undvikas. Vi vet alla att det är mycket svårare att bygga upp igen, och allt det som Denis Mukwege och hans medhjälpare har gjort riskerar att bli fullständigt raserat. Denis Mukwege säger att utrikesministern själv tog stora risker när hon var särskild representant när det gäller sexuellt våld. Han har själv tagit stora risker och vägrar att gå i exil trots att han har utsatts för dödshot och även mordförsök.

Det är en svår situation nu, men jag tror att vi kan vara överens om att vi ska göra allt vi kan. EU är en viktig aktör, och jag tror att EU också kommer att ta detta på allvar.

Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka Roland Utbult för frågan och för hans engagemang och den uttryckta oron för situationen i Demokratiska republiken Kongo. Vi som har varit där har för evigt lämnat en bit av våra hjärtan och vårt engagemang där – i detta stora, fantastiska och många gånger ganska hopplösa land.

Jag tog upp frågan så sent som i går när utrikesministrarna träffades i Bryssel. Jag hävdade då att vi bör engagera oss mycket mer uttryckligt, och jag uppmanade kollegor att ta nödvändiga kontakter också med andra afrikanska länder för att försöka påverka president Kabila i detta läge. Förhoppningsvis kan man hålla sig till det som var en uppgörelse om en övergångsperiod ledd av Afrikanska unionen och se till att förhindra våldsbrott i fortsättningen.

Frågan kommer dessutom upp på säkerhetsrådets dagordning redan i januari. Därför har säkerhetsrådet varit på besök i Kongo och är kanske fortfarande kvar där i dag. De kan alltså se och följa utvecklingen på plats

och förhoppningsvis ha en bättre grund att stå på för ett beslut som kan behöva fattas i januari. Det blir en viktig uppgift för Sverige som ordförande i säkerhetsrådet.

I går avgick dessutom premiärministern och ska ersättas av en representant för oppositionen. Vi får hoppas att detta kan ske på ett fredligt sätt.

Om det är någonstans vi lutar oss, Roland Utbult, är det framåt. Vi är framåtutlåtade i den här frågan. Jag har personligen tagit upp detta vid upprepade tillfällen på utrikesrådet i EU. Vi är fullt redo att vidta också denna typ av åtgärder mot Demokratiska republiken Kongo, men vi gör det i EU-kretsen. Det är bara så det kan få ordentlig effekt. Det är en sak att Amerika kan gå på egen hand och tycka att de kan besluta om sanktioner eller olika bestämmelser av detta slag, men i EU-kretsen har vi lovat varandra att försöka hålla ihop. Vi vet att det ger större effekt och bättre resultat.

Denis Mukwege är en fantastisk person som förtjänar stöd och uppbackning och all hjälp och allt skydd som han kan få. Jag vill påstå att det är en viktig uppgift för FN att göra allt vi kan för att se till att han har detta skydd. Han är en mycket viktig person för hela Kongo, och framför allt är han den som personifierar kampen mot det sexuella våldet som ett vapen och en strategi i krig och konflikt. Han har uträttat storverk för många kvinnor och flickor i Kongo, och han fortsätter att vara en person som inspirerar oss att fortsätta i både EU- och FN-sammanhang.

Anf. 26 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Vi har en intressant historik när det gäller Sverige och Kongo. På 1960-talet deltog många svenska FN-soldater i den så kallade Kongokrisen. Över 6 000 soldater var där. Flera stupade, och andra skadades. Dag Hammarskjöld, FN:s generalsekreterare, förolyckades i Afrika under denna period. Vi har under mer än 100 år haft missionärer och andra biståndsarbetare på plats. I dag gör PMU Interlife, Läkarmissionen och andra stora insatser i området. Vi har en relation med Kongo, och Kongos sak är vår.

Nu nämner både utrikesministern och Hillevi Larsson EU som kanalen för att förändra situationen. Jag skulle vilja problematisera det lite grann. Det kan vara så, med tanke på vår historiska bakgrund och vår relation till Kongo, att president Kabila ändå skulle lyssna på Sveriges utrikesminister. Jag tror inte att vi ska förminska vår egen betydelse i världspolitiken, och Hillevi Larsson nämnde ju utrikesministerns tidigare stora betydelse.

Min fråga kvarstår dock: Hur ska vi få till detta med att enskilda individer i Kongo drabbas av sanktioner? Vad är det vi väntar på? Finns det länder i EU som blockerar det hela? Varför kommer vi inte vidare?

Jag hör att utrikesministern förlitar sig på EU. Hon sa själv i svaret: "I maj påtalade EU att Demokratiska republiken Kongo måste uppfylla sina åtaganden i enlighet med konstitutionen inklusive de internationella konventionerna om de mänskliga rättigheterna i och med Cotonouavtalet." Vidare sa hon: "Med denna utgångspunkt ville EU intensifiera sin dialog med regeringen i DRK." Utrikesministern fortsatte: "I juni formaliserades detta önskemål med en uppmaning från EU till regeringen om att inleda politisk dialog på högsta nivå, i enlighet med artikel 8." Sedan sa hon: "Då denna förfrågan ännu inte besvarats upprepade rådet i oktober sin uppmaning till regeringen att snarast inleda en politisk dialog på högsta nivå." Utrikesmi-

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

nistern fortsatte: ”Regeringen kommer fortsatt att följa händelseutvecklingen noggrant via ambassaden i Kinshasa. Sverige kommer även aktivt delta i arbetet i FN:s säkerhetsråd under vårt medlemskap 2017–2018 för att bidra till en fredlig och demokratisk utveckling i landet.”

För mig låter det här inte riktigt som det gör när utrikesministern talar. Jag får en känsla av att det inte sker någon aktiv politisk insats utan mer en passiv insats för att påverka den instabila situationen i Kongo. Det låter bra att vi ska bidra till en fredlig och demokratisk utveckling i landet, men för mig är det mest ord. Här krävs handling.

Fram till december finns ett förhandlingsläge. Information från källor som sitter nära Kabila säger att man har inväntat valet i USA, för om Trump vinner bryr han sig inte så mycket om Afrika. Om USA drar ned på sina påtryckningar är detta en EU-fråga helt och hållet. Vilken roll får EU när Trump inte bryr sig?

Jag vet att utrikesministern vill Kongos 71 miljoner människor väl. Men hur kommer vi vidare?

Anf. 27 HILLEVI LARSSON (S):

Herr talman! EU har jobbat med frågan under längre tid. Det kom ett avtal när det gäller mineralhandeln. I vår elektronik som vi köper här i EU finns det metaller som kommer bland annat från Kongo-Kinshasa, framför allt från den östra delen. En del av detta har tagits fram genom brott mot mänskliga rättigheter, där krigsherrar har fördrivit bybor från de områden där metallerna finns. Sedan har de kunnat utvinna metallerna, och de har även använt sig av rent slav- och barnarbete i utvinningen. Detta har varit ett sätt för dem att tjäna pengar, men det är också ett sätt att stärka sin makt i inbördeskriget. Det har alltså en dubbelt negativ effekt.

EU har kommit med ett avtal som innebär att råvaruimportörer och smältverk måste redovisa varifrån metallerna kommer. Det är ett sätt att komma åt den här handeln.

EU har alltså försökt på ett effektivt sätt, det vill säga om det lyckas. Risken finns naturligtvis att man hittar kryphål. Men att gå på pengarna är effektivt.

Detsamma gäller Daish. Att strypa pengaflödet kan vara ett sätt att komma åt dem. Det är klart att de kan köpa mer vapen och få mer makt om de tjänar mer pengar.

Det är alltså viktigt att följa upp detta avtal, som EU redan har. Då kan man se hur det fungerar i praktiken. Eventuellt behöver man skärpa det ytterligare.

Som Margot Wallström säger är inga åtgärder främmande för EU, inte heller restriktioner mot enskilda. Det är bland annat det Denis Mukwege förespråkar. Problemet är nog inte EU i det här sammanhanget. Problemet är bland annat det som händer i resten av världen. Men jag tror att EU kan vara en viktig kraft för att lyfta fram frågan.

Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Det som hände under hösten var att det blev en dialog, ledd av Afrikanska unionen. Den ledde till en uppgörelse mellan presidentmajoriteten och delar av oppositionen, som har ingått i den dialogen. Den uppgörelsen genomförs för närvarande. Därför är det viktigt att följa

detta mycket noga, och se till att uppmuntra alla att vara lugna, avstå från våldsamheter och leva upp till delarna i uppgörelsen.

Frågan kommer att landa på säkerhetsrådets bord i januari. Det vet vi redan. Därför är det som händer just nu väldigt viktigt. Vi kommer att använda alla våra politiska kontakter för att hjälpa övriga afrikanska ledare att trycka på Kabila, och vi uppmanar till lugn och en konstruktiv hållning också från oppositionen. Vi påtalar även hur viktigt det är att också kvinnorna är med och får en röst i hela processen. Vi kommer att hjälpa till med det.

Därför är det inte för dagen aktuellt att ta den här typen av beslut. Men vi har bett att det ska vara förberett så att vi ska kunna ta till också det, när det är det bästa och mest effektiva vapnet. Men nästa skede kommer definitivt att vara i januari i säkerhetsrådet. Fram tills dess uppmanar vi till dialog i enlighet med Cotonouavtalet. Och vi uppmanar som sagt oppositionen att agera konstruktivt.

Vi kommer att verka för att också rådet ska använda alla tillgängliga verktyg för att hindra våldsanvändning och främja demokratisk utveckling. Det är de plattformar vi har. Vi är fullt aktiva, mer aktiva än många andra medlemmar i EU. Och vi kommer att sköta vår roll som ordförande i säkerhetsrådet i januari.

I fråga om konfliktmineralerna är jag stolt. Jag ändrade nämligen omedelbart på den tidigare regeringens politik när det gäller konfliktmineraler. De hade signalerat att man gick med på något som var helt och hållet frivilligt. Vi har nu drivit det dithän att vi har en obligatorisk ordning när det gäller att registrera användningen av konfliktmineraler för att få kontroll på det. Det är mycket viktigt, bland annat för att stävja sexuellt våld och det som kan sägas vara slavarbete i östra Kongo.

Våldsamheterna har dessutom eldats på på grund av konfliktmineralerna. Olika rebellgrupper har kunnat finansieras med hjälp av dem. Det gäller även regeringsarméns möjligheter att skaffa vapen. Arbetet med konfliktmineralerna är alltså mycket viktigt framöver.

Vi fortsätter att agera solidariskt och aktivt i EU. Tillsammans med andra medlemsländer kan vi bli effektiva, också när och om vi behöver fatta beslut om ytterligare sanktioner. Vad som är rätta vägen framåt kommer också att visa sig i januari.

Anf. 29 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Nu skulle jag naturligtvis känna mig lugn och trygg inför fortsättningen. Men vi vet båda att situationen i Kongo är instabil. Vi har som gemensamt mål att det ska bli en demokratisk utveckling i landet. Det är vi såklart helt överens om.

En av de mest effektiva påtryckningsmetoder som finns är ekonomiska styrmedel. Om Trumps isolationistiska politik leder till att hans intresse för Afrika minskar ökar ansvaret för EU.

Detta kanske är ett sidospår, men det handlar också i hög grad om Europa när miljontals ungdomar i många afrikanska länder som har förlorat tron på framtiden vänder sina blickar mot Europa och börjar dra sig hit. Korruption och inbördesstrider tar aldrig slut i många av länderna. Därför förlorar ungdomarna hoppet om framtiden, saknar visioner och börjar blicka uppåt, mot Europa.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

EU har stöttat utvecklingen genom bistånd. Men nu handlar det om fortsättningen. Nu finns det ett förhandlingstillfälle i Kongo. Utrikesministern har redogjort för en del av vad som händer där.

Jag vill till sist fråga hur EU och vår utrikesminister ska kunna påverka framöver, även inom FN:s säkerhetsråd. Det vill jag, med många andra, få reda på. Vi vill se resultat. Jag får väl återkomma i vår och fråga hur det går.

Jag vill tacka utrikesministern för den här debatten och avsluta med att säga: Kongos sak är vår.

Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S):

Herr talman! Tack, Roland Utbult! Det var bra att vi fick ha den här debatten om Kongo. Jag är rädd för att vi inte kommer att kunna vara lugna och trygga på länge än när det gäller utvecklingen i Kongo. Vi kommer att behöva hålla ett öga på utvecklingen där. Vi kommer att behöva agera aktivt. Det gör vi som sagt via våra naturliga utrikespolitiska plattformar, både genom EU och via FN. På det sättet blir vi starkare och effektiva, också den dagen vi eventuellt ska införa sanktioner.

Just nu är man i färd med att genomföra en överenskommelse. Därför är det inte läge att komma med något som kan störa den processen. Vi ska snarare se till att man lever upp till sina åtaganden och att vi kan behålla en lugn och fredlig utveckling i landet.

Jag tycker också att Kongos sak är vår. Vi har en fantastisk historia. Kongoveteranerna är alltid intressanta att prata med. Och vi har frågor att fortsätta bevaka, till exempel konfliktmineralerna och hur det går med dem. Vi ska också fortsätta våra kontakter med landet.

Jag hoppas att Roland Utbult litar på att vi ska göra vårt bästa och på att jag kommer att göra mitt bästa i säkerhetsrådet i januari, för att vi ska få bra beslut och fortsätta uppmuntra andra afrikanska ledare att också intressera sig för vad som händer i Kongo. Tyvärr kommer det att spilla över på grannländerna i Afrika, men kanske också på ett positivt sätt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2016/17:60 om snabbspåren

Anf. 31 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Christian Holm Barenfeld har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att öka antalet personer i snabbspåren och för att komma till rätta med bristerna i Arbetsförmedlingens hantering av snabbspåren.

Snabbspåren är i gång, och arbetet har kommit olika långt. I vissa snabbspår fungerar arbetet bra. I andra finns det fortfarande stora utmaningar. Det är viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter att utveckla snabbspåren tillsammans med arbetsmarknadens parter.

Regeringens ambition är att snabbspåren ska leda till att fler nyanlända kvinnor och män snabbare ska kunna etablera sig på arbetsmarknaden och

till att branscher där det råder brist på arbetskraft ska få hjälp med kompetensförsörjning. Snabbspår finns i dag inom tolv olika branscher, som tillsammans omfattar ett tjugotal yrken. Drygt 2 000 personer har påbörjat ett snabbspår under perioden januari till augusti i år.

I Arbetsförmedlingens rapport *Arbetsförmedlingens lägesbedömning av arbetet med snabbspåren*, som kom den 13 oktober 2016, görs en samlad bedömning av nuläget inom snabbspåren. I den tas även utmaningar upp samt hur myndigheten avser att arbeta vidare. Syftet med genomlysningen är bland annat att identifiera och åtgärda hinder som fördröjer vägen till arbete för nyanlända som har erfarenhet eller utbildning inom ett bristyrke.

Arbetsförmedlingen kommer att fortsätta att utveckla arbetet med snabbspåren. Det handlar bland annat om att förbättra kvaliteten på kartläggningen av arbetssökande så att deltagarna i insatserna motsvarar de behov arbetsgivarna har. Arbetsförmedlingen ser också ett behov av att göra djupare analyser av bland annat möjliga deltagare och geografisk spridning inför eventuellt nya snabbspår.

Arbetsförmedlingen kommer också att säkra att det finns färre och tydliga kontaktvägar in till myndigheten för att parternas aktuella frågor ska hanteras, återkopplas och följas upp. Detta för att de inte ska behöva navigera i Arbetsförmedlingens organisation för att hitta rätt ingång samt att uppkomna problem snabbt identifieras och åtgärdas.

Arbetsförmedlingen fortsätter arbetet tillsammans med parterna. Under hösten kommer Arbetsförmedlingen att ha uppföljningsmöten för respektive snabbspår. Syftet är att identifiera de framgångsfaktorer och hinder som finns och gemensamt utveckla arbetet vidare.

Anf. 32 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson för svaret på min interpellation angående snabbspårsetableringen. I svaret finns det en del goda intentioner, ambitioner och många fina ord, men jag har svårt att se några konkreta åtgärder eller förslag till hur ministern vill få snabbspåren att fungera. Det är mestadels hänvisningar till Arbetsförmedlingen, men det är ju regeringen som styr och reglerar Arbetsförmedlingens uppdrag.

Man har kunnat ta del av en hel del kritik mot snabbspåren. Det finns några som inte alls har kommit igång. Det byts handläggare, och företagen har tröttnat och lämnar det hela ifrån sig. Vissa snabbspår har skjutits på framtiden ett år eller så. Jag trodde att idén med snabbspår var att de som kommer hit snabbt ska få stöd för att komma ut på arbetsmarknaden. Därför vore det intressant att få veta vad regeringen vill mer konkret.

Vi har stora utmaningar med integration i Sverige. I vissa delar är problemen växande. Det tar alldeles för lång tid för nyanlända att bli en del av det svenska samhället, att få ett jobb och kunna försörja sig själv. Efter åtta år i Sverige har endast cirka en fjärdedel av de nyanlända fått jobb på heltid.

Det är därför viktigt att vi agerar för att jobben i vårt land ska bli fler, men också för att de ska komma dem som står allra längst ifrån arbetsmarknaden till del.

Det går bra för Sverige på många sätt. Vi befinner oss i en högkonjunktur. De som har utbildning, de som är väletablerade i Sverige och de

som har låga trösklar in på arbetsmarknaden får jobb. Däremot ökar det nya utanförskapet. De som står långt ifrån arbetsmarknaden blir fler och de kommer allt längre bort ifrån den.

Därför är det viktigt att få till stånd fungerande snabbspår för dem som är inskrivna i Arbetsförmedlingens etableringsprogram så att de som kommer till vårt land får jobb och integreras i stället för att få bidrag och segregeras. Vi stöder snabbspåren. Dessvärre har vi fått många vittnesmål om att snabbspåren inte fungerar. Av 58 000 är det 2 400 – 4 procent – av deltagarna som har kommit in i snabbspåren.

Snabbspåren har alltså funkad lika dåligt som regeringens övriga jobbsatsningar: traineejobben, extratjänsterna och utbildningskontrakten. Alla satsningar borde med marginal kunna liknas vid arbetsmarknadspolitiska fiaskon, inte minst om man tar utgångspunkt i vad ministern och övriga regeringen sa inför valet när man lovade runt, men höll relativt tunt.

Ylva Johansson hävdar inte sällan att det är hon som ska fixa jobben, och hon brukar vara mycket nöjd med regeringens politik. Hon har också haft en väldigt hög svansföring i dessa frågor. Vad avser Ylva Johansson att göra för att snabbspåren ska fungera?

Anf. 33 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har läst svaret som Christian Holm Barenfeld fick av ministern. Jag tycker också att det känns som att regeringen och ministern gömmer sig bakom Arbetsförmedlingen; som att alla problem är Arbetsförmedlingens fel. Om det är så, blir man ännu mer bekymrad över att vi har en så dålig Arbetsförmedling – kanske vår största myndighet – där man inte klarar av att sköta en av de kärnuppgifter som man faktiskt har.

Arbetslösheten ökar bland de utrikes födda. Snabbspåren var tänkta just för den gruppen. Arbetslösheten är över 22 procent i den här gruppen, och det är allvarligt.

Jag har tagit del av kritik från arbetsgivarsidan. Man anklagar Arbetsförmedlingen för att ha samarbetsproblem, och det är allvarligt. Jag är också bekymrad över att Arbetsförmedlingen – som har en budget på över 77 miljarder – lyckas väldigt dåligt i sitt arbete.

Jag tycker att snabbspåren är en bra idé. Det var rätt tänkt, men resultatet är fortfarande förödande dåligt. Flera träffar har ställts in trots att man har påstått att det skulle finnas flera hundra olika ingenjörer och personer i andra yrken, men det har inte kommit några mer än någon enstaka. Det har inte blivit någonting.

Kartläggningen har alltså inte fungerat. Uppföljningen har inte fungerat. Frågan borde kanske ställas i en annan interpellation: Vad gör regeringen för att se vad Arbetsförmedlingen gör till exempel när det gäller snabbspåren?

I svaret nämns rapporten *Arbetsförmedlingens lägesbedömning av arbetet med snabbspåren*. Jag har inte läst hela rapporten, så jag kan inte uttala mig om den. Men där borde det väl finnas mycket som ministern kunde använda för att göra någonting åt Arbetsförmedlingen.

När arbetsgivare från så många olika branscher säger att det finns samarbetsproblem och att det inte fungerar, trots att det finns överenskommelser med både fack och arbetsgivare, är det uppenbarligen något som är fel hos myndigheten.

Under tiden går människor och väntar, och deras förhoppningar stiger, men hoppet dör. Vi kan inte ha det så. Vi måste bli mycket bättre i Sverige på att se till att den här gruppen – som har en utbildning och som har erfarenheter med sig från sitt hemland – skulle kunna kliva rakt in på svensk arbetsmarknad, särskilt i de yrken där det är brist på människor och där man söker med ljus och lykta för att få tag i folk att anställa. Ändå fungerar det inte.

Ambitionen var bra, men resultatet är skrämt. Jag tycker att ministern borde ta lite större ansvar för det, och jag tycker att svaret är vagt. Man blir lite bekymrad om inte arbetsmarknadsministern är mer bekymrad över det här resultatet.

Anf. 34 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! De första snabbspåren drog igång i början av det här året. Det har varit en omfattande medial uppmärksamhet kring snabbspåren i lokala medier. Det har funnits en del kritik och man har pekat på en del brister, men den övervägande bilden är naturligtvis beröm. Det finns många solskenshistorier om hur människor som tidigare tvingades vänta alltför länge innan de fick arbeta i sitt yrke nu mycket snabbare kan komma att göra det. Jag tror att man måste klara att se båda delarna.

Arbetet går i rätt riktning. Vi har kommit en bra bit på väg, men det betyder inte att det inte finns områden som måste förbättras.

Herr talman! Man kan ändå påminna sig om den omläggning som har skett när det gäller arbetsmarknadspolitik för nyanlända. Under den tidigare regeringen skulle alla nyanlända ha samma insats. Alla skulle ha en etableringslots, så såg det ut. Det var en politik som var sällsynt dåligt lämpad för att möta människor med väldigt olika förutsättningar och behov för att komma in på svensk arbetsmarknad.

En del av dem som kommer till Sverige har knappt någon skolbakgrund alls. Några personer kanske aldrig har yrkesarbetat. Samtidigt finns det personer som är väl förankrade i sitt yrke. Ungefär en tredjedel har en eftergymnasial utbildning. Det är klart att dessa personer behöver bemötas på olika och på bästa sätt för att få steget in på svensk arbetsmarknad. Det är den omläggning av politiken som regeringen har gjort. Det börjar nu ge resultat. Vi ser ju att andelen som kommer i arbete eller studier efter två år i etableringsuppdraget ökar, trots att volymerna har fördubblats under den här tiden.

Christian Holm Barenfeld tar upp dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Där är utmaningarna stora, och det har jag och Christian Holm Barenfeld diskuterat vid andra tillfällen. Snabbspåren vänder sig inte till dem som står allra längst från arbetsmarknaden. Snabbspåren vänder sig till dem som har yrkeserfarenhet eller utbildning inom yrken där det råder brist på svensk arbetsmarknad. Låt oss klargöra det. Det är den gruppen som snabbspåren vänder sig till. Vi tycker att det är ett väldigt slöseri att det inte kan gå fortare än vad det har gjort hittills.

Det handlar dock inte, som Katarina Brännström säger, om personer som kan kliva rakt in på svensk arbetsmarknad. Det visar sig att det finns mindre skillnader. Men ibland är skillnaderna betydande mellan de yrkeskunskaper som var gångbara i hemlandet och de yrkeskunskaper i motsvarande yrke som krävs på den svenska arbetsmarknaden. Det är precis där

snabbspåren kommer in. De ger en bedömning av kompetensen och en kompletterande utbildning.

Det är helt klart att Arbetsförmedlingen måste bli bättre på att kartlägga och bedöma kompetens, vilket även visas i Arbetsförmedlingens egen granskning. Att kunna göra detta borde vara Arbetsförmedlingens kärnkompetens. Det är dessutom ett område där de borde vara bättre när det gäller nyanlända.

Det finns personer som har uppgett att de har arbetat inom ett visst yrke, och har säkert också gjort det, men som i förhållande till den svenska arbetsmarknaden står långt ifrån yrket. Det finns andra som står mycket närmare.

Låt mig ta kockar som exempel. I Sverige råder stor brist på kockar i dag. Ett av de första snabbspåren gällde just kockar. Knappt 80 personer har gått igenom detta snabbspår och har kunnat få jobb som kock. Det hade varit önskvärt med ännu fler i systemet. Förmodligen finns det fler personer med denna erfarenhet, men Arbetsförmedlingen måste bli bättre på att finna dem och lokalisera dem direkt till snabbspåren. Det är precis detta arbete som Arbetsförmedlingen nu bedriver och förbättrar.

Anf. 35 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Herr talman! Låt mig vara tydlig: Självklart vet jag att man inte vänder sig till de nyanlända som står längst ifrån arbetsmarknaden. Men väldigt få nyanlända står nära arbetsmarknaden om man inte ger dem det stöd de behöver i form av språk och validerad kompetens. Där finns det fortsatt stora brister. Det handlar inte om att regeringen är för snabbspåren och att vi är emot dem. Jag tror att vi alla är för dem och vill att de ska fungera och att den som har kompetens faktiskt kommer ut på arbetsmarknaden.

Det var dock få konkreta besked från Ylva Johansson. Vi fick det standardsvar som ministern brukar ge: Den tidigare regeringens brister och tillkortakommanden kom upp. Och det är inte den nuvarande regeringen som brister i förmågan att hantera de problem som Sverige står inför, utan det var alliansregeringen. Så låter det oavsett vilken fråga man tar upp.

Jag vet att Ylva Johansson inte gillade alliansregeringen. Med tanke på hennes partitillhörighet är detta faktiskt helt rimligt och absolut inte anmärkningsvärt. Det är inte ens konstigt att Ylva Johansson inte heller nu håller med mig, Moderaterna och Alliansen. Vi är ju trots allt olika partier. Däremot är det anmärkningsvärt att regeringen har en oförmåga att leverera egna konkreta förslag som ger resultat. Att titta bakåt, skylla på andra och backa in i framtiden löser inga problem och skapar heller inget förtroende.

Vi moderater har lagt en lång rad förslag om vad vi vill göra. Vi har även sett självkritiskt tillbaka – det tror jag är viktigt att göra – för att se vad vi gjorde som var bra liksom vad vi gjorde som var mindre bra. Vi gjorde förändringar för etableringslotsarna eftersom vi såg att de inte fungerade på det sätt som vi ville. Vi har arbetat igenom vår politik och har presenterat nya lösningar. Jag rekommenderar nuvarande regering att göra samma sak, för det brukar ge bättre resultat.

Om jag inte minns fel har vi 14 snabbspår i dag. Vi har brist inom ett visst antal yrken. Ylva Johansson nämnde själv kockar. Vi ser även att det finns kockar som har arbetstillstånd och arbete men som nu får veta att de inte får behålla arbetstillstånden och ska utvisas. Detta är visserligen delvis

en annan diskussion. Men här har nog vissa fackföreningar en del att göra för att förbättra möjligheten för dessa personer.

Även slaktare, målare och socionomer saknas. I medierna kan man läsa om socionomer som anmält sig till utbildningar och som sedan fått reda på att dessa kommer att ställas in. När frågor ställs till Arbetsförmedlingens olika ansvariga personer vill eller kan de inte kommentera detta eller ge besked.

Man kan skylla på Arbetsförmedlingen, men det vill jag inte göra. Det kan säkert finnas brister där. Det är ändå politiken som ger direktiv och som styr. Vad vill då Ylva Johansson konkret? Jag ställer därför än en gång mina frågor: Vad avser Ylva Johansson att göra för att snabbspåren ska fungera? Vad ska hon göra för att de som befinner sig i det nya utanförskapet, men som har kompetens, ska komma i arbete? Och vad ska hon göra för att antalet som kommer in på arbetsmarknaden ska öka?

Vi kan visst ha en diskussion om enkla jobb, vilket vi har haft vid tidigare tillfällen, för dem som kanske inte har arbetslivserfarenhet eller utbildning och står långt ifrån arbetsmarknaden. Det är dock en annan fråga. Nu handlar det om snabbspåren och dem med god kompetens.

Anf. 36 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Det finns solskenshistorier, säger Ylva Johansson. Det tycker jag är jättebra, men de är alldeles för få. Historierna om sorg, bedrövelser och förlorat hopp är många fler.

Drygt 2 000 är i jobb, men 58 000 nyanlända står i kö. Det går inte att skylla på alliansregeringen som ju regerade under förra mandatperioden. Problemen har accelererat nu. Under förra mandatperioden befann sig många i etableringsfasen. Nu står dessa i kön på Arbetsförmedlingen.

Har något av regeringens jobbförslag lyckats? Jag tror inte det. Det är detta vi kritiserar, allrahelst när vi så många gånger har hört ministern säga att alla ska ha jobb eller utbildning inom två år. Detta är självklart, och det ska jag ordna, har Ylva Johansson sagt.

Man verkar inte klara av dessa enkla saker – snabbspåren hör väl till de enklare utmaningarna i den ganska tuffa utmaningen att få utrikesfödda i arbete. Kartläggningen är en kärnuppgift hos Arbetsförmedlingen, men den fungerar inte. Varför gör den inte det? Vad gör de på Arbetsförmedlingen? Bristerna hos Arbetsförmedlingen går direkt tillbaka till brister hos regeringen, som inte har kontroll.

Det går trögt i flera av dessa yrken. Jag hoppas att regeringen får större lycka i det den gör, för annars kommer det att inom några år se mycket sämre ut. Det vore förödande för dessa människor liksom för Sverige som behöver få dem i arbete.

Anf. 37 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Katarina Brännström undrar om det är något som fungerar i regeringens jobbpolitik. Ja, arbetslösheten faller, ungdomsarbetslösheten faller kraftigt, sysselsättningsgraden ökar – sysselsättningsgraden ökar mest för utrikes födda – och andelen i etableringsuppdraget som har arbete eller är i studier efter avslutat etableringsuppdrag ökar trots att volymerna har fördubblats. Man kan alltid önska att det kan gå ännu fortare

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

och att det är ännu fler, men det står helt klart att sedan vi bytte regering har vi också fått en annan utveckling på arbetsmarknaden.

Nej, Christian Holm Barenfeld, det är självklart inte den förra regeringens fel att det också finns brister i snabbspåren. Det är helt och hållet mitt ansvar, liksom det är mitt ansvar att åtgärda detta. Det håller vi nu på att göra. Jag känner mig helt trygg med att snabbspåren kommer att leverera allt bättre. De som har varit igång längst har bara varit igång i knappt ett år.

Jag tycker dock att det finns anledning att peka på hur de politiska skillnaderna ser ut. Vi har bytt etableringslotsar och skattesänkningar mot investeringar i utbildning, flexibilitet hos Arbetsförmedlingen och olika insatser för olika individer utifrån deras individuella behov. Vi samarbetar med arbetsmarknadens parter. Detta är en omläggning av politiken.

Det betyder inte att jag är nöjd med allting. Det finns mer att göra. Arbetsförmedlingen måste bli bättre på tidig kartläggning, den måste bli duktigare på enklare kontaktvägar för arbetsgivarna, vilket den jobbar med just nu, och den behöver se över den regionala fördelningen när det gäller var personer med viss kompetens kan få möjlighet att gå in i ett snabbspår. Utvecklingen går dock åt rätt håll.

Anf. 38 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M):

Fru talman! Det är bra att allt inte var alliansregeringens fel. Samtidigt återkommer ministern till att vi sänkte skatter.

Det gjorde vi. Vi sänkte faktiskt skatterna. Folk som arbetade fick behålla mer av det de tjänade ihop med sina egna händer. Det fick de behålla i plånboken. Skattepengarna som kom in till staten ökade. Fler arbetade.

Ska vi vara ärliga – och ärlig tycker jag att man ska vara – är det ju också så att den nuvarande regeringen inser att våra skattesänkningar var effektiva, bra och viktiga för fler jobb. Det är därför Ylva Johansson och hennes regering inte har avskaffat Alliansens första, andra, tredje, fjärde eller femte jobbskatteavdrag, som de varje år var emot och sedan för. Det är bra att man inte försämrar det som var bra, och det är bra om vi försöker se till att den som arbetar får behålla mer av sin lön.

Men vi har en utmaning när det gäller jobben. Man minskar antalet personer i sysselsättningsfasen. Det är bra om de går ut i andra jobb, men samtidigt ser vi att av traineetjänster och annat som skulle ersätta det här har det blivit 254 av 32 000. Det handlar alltså om promille. Av extratjänster har det blivit 1 479 av 20 000 och av utbildningskontrakt färre än 2 000. Det är mycket som inte levereras.

Jag vill vara med och se till att vi kan få snabbspår som fungerar så att man kan få jobb och integreras i stället för att hamna i utanförskap och segregeras. 2 400 av 58 000, alltså 4 procent, av dem som står i etableringskön har kommit in i snabbspåren. Det är ett underbetyg för regeringen att varje åtgärd inte levererar mer än några få procent av vad man lovade från början.

Anf. 39 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack, Christian Holm Barenfeld, för debatten! Vi får säkert anledning att återkomma till snabbspåren, för jag tror att vi kommer att få se ytterligare förbättrade resultat av dessa inom kort.

Låt mig också kommentera detta med jobbskatteavdragen. Det är helt riktigt: Nu är det slut med skattesänkningar. På er tid vände ni 70 miljarder i överskott i de offentliga finanserna till 60 miljarder i underskott. Nu har vi en ny politik. Nu sjunker underskotten i de offentliga finanserna. Nu är det slut med skattesänkningar. Nu investerar vi. Nu har vi lagt om politiken, och nu sjunker arbetslösheten. Vi kommer att behöva återkomma med fler åtgärder, men vi är på rätt väg.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellation 2016/17:88 om Arbetsmiljöverkets försämrade resultat

Anf. 40 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Katarina Brännström har frågat mig vilka åtgärder jag som minister avser att vidta för att Arbetsmiljöverket ska bli effektivare och för att verkets arbetsmiljöarbete ska ge bättre resultat.

Till att börja med vill jag påminna om att den förra, borgerliga regeringen mellan 2007 och 2009 minskade Arbetsmiljöverkets anslag med 30 procent. Som en följd av detta minskade antalet anställda vid Arbetsmiljöverket med drygt 300 personer, vilket motsvarar en tredjedel av personalen.

Den nuvarande regeringen har höjt ambitionsnivån i arbetsmiljöpolitiken genom att satsa 100 miljoner kronor årligen. I arbetsmiljöstrategin tas avstamp i konkreta åtgärder inom tre prioriterade områden: nollvision mot dödsolyckor och förebyggande av arbetsolyckor, ett hållbart arbetsliv samt psykosocial arbetsmiljö. Genom de förstärkningar som genomförts 2015 och 2016 och som nu föreslås i budgetpropositionen för 2017 har Arbetsmiljöverket kunnat rekrytera nya arbetsmiljöinspektörer. Under 2015 och 2016 kunde 75 inspektörer anställas, och för närvarande pågår en ny omfattande rekrytering. Inspektörer genomgår en gedigen, årslång utbildning innan de fullt ut är redo att inspektera arbetsplatser.

Regeringen har dessutom inrättat ett dialogforum för att diskutera och följa upp arbetsmiljöstrategin tillsammans med arbetsmarknadens parter.

Regeringen har också tillsatt en utredning för att se över arbetsmiljörégelverket så att det är anpassat efter ett modernt arbetsliv och en utredning för att inrätta ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö.

Vad gäller Riksrevisionens rapport återkommer regeringen med ett svar till riksdagen enligt de rutiner som finns för detta.

Anf. 41 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret.

Bakgrunden till min interpellation är att just Ylva Johansson och Socialdemokraterna under åtta år hårt kritiserade den dåvarande regeringen och till och med anklagade tidigare arbetsmarknadsministrar för arbetsolyckor och dödsfall. Det var en klappjakt utan dess like – ibland ganska osmaklig, då det faktiskt handlar om människors liv. Plötsligt mitt under en debatt

utlyste en socialdemokratisk riksdagsledamot en tyst minut här i kammaren för döda i en arbetsplatsolycka dagen innan.

Kritiken var hård trots att statistiken visade att arbetsmiljön faktiskt blev bättre. Antalet dödsfall sjönk till rekordlåg nivå, och arbetsplatsrelaterade olyckor och sjukdomar minskade. Det ser man om man relaterar det till antalet arbetade timmar, och det måste man göra. Om fler arbetar ökar också risken för olyckor. Därför skulle det bli intressant att se hur det skulle bli med en ny regering, då alla fagra löften skulle infrias.

I min interpellation skriver jag att Arbetsmiljöverket har fått utökade resurser i syfte att utöka tillsynen. Överraskande nog har antalet arbetsmiljöinspektioner trots det sjunkit drastiskt. Visst är det märkligt?

Vad värre är har antalet förelägganden och förbud som utfärdats av Arbetsmiljöverket minskat rejält. Även besöken har blivit färre. Och detta har hänt de senaste två åren, alltså sedan den nuvarande regeringen tillträdde. Det är alltså sämre i dag än det var under alliansregeringen, trots större budget. Vad var det som hände? Allt skulle ju bli så bra!

Tyvärr svarar inte ministern på min fråga, som var vad ministern avser att göra för att Arbetsmiljöverket ska bli effektivare och ge bättre resultat.

Fru talman! Under allianstiden menade vi att det viktiga var *vad* man gjorde och *var* man gjorde det, inte bara antalet inspektioner. Varje inspektör blev 40 procent effektivare med fler inspektioner per person. Man blev bättre på förebyggande arbete och information. Det var på dåliga arbetsgivar- och riskfulla branscher man skulle koncentrera sig, inte på att göra årliga besök hos redan duktiga och skötsamma arbetsgivare. Det var ett modernare sätt att bedriva arbetsmiljöarbete.

Vad ministern inte nämnde i sitt svar till mig var att vi ökade Arbetsmiljöverkets anslag varje år efter 2009.

Jag har roat mig med att studera Arbetsmiljöverkets statistik. Det är faktiskt svårt att se om verksamheten är effektiv. Man kan inte heller säga vad som är en arbetsplatsolycka eller arbetsskada. Antalet anmälningar är inget säkert mått på hur det står till med arbetsmiljön på olika arbetsplatser, och det är inte alls säkert att de ökande sjukskrivningstalen är relaterade till just arbetsmiljön.

Här finns en hel del att göra även för regeringen. Den arbetsmiljöstrategi som regeringen har beslutat är detaljerad. Syftet är säkert gott, men den riskerar att krocka med Arbetsmiljöverkets egna prioriteringar i det nödvändiga utvecklingsarbete som verket håller på med.

Även Riksrevisionen har framfört kritik. Jag vet att regeringen ska svara på den inom kort, men revisionsrapporten finns och ger bra information. Tyvärr är den rätt kritisk.

Fru talman! Jag skulle vilja säga till Ylva Johansson att det kanske inte är storleken på budgeten hos Arbetsmiljöverket som påverkar antalet dödsfall eller arbetsolyckor på svenska arbetsplatser, som Ylva Johansson sa under den tidigare regeringen. Kanske kan en minister inte påverka arbetsmiljön på svenska arbetsplatser – även om detta tidigare har antytts.

Anf. 42 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Tack, ministern, för en viktig debatt! Tack, Katarina Brännström, som har ställt dessa frågor!

Jag kommer att fokusera på den arbetsmiljöstrategi som ministern talar om i svaret. Den prioriterar tre områden, och den psykosociala arbetsmiljön är en av de delar man lyfter fram från regeringens sida. Det är oerhört viktigt eftersom det är där vi ser en kraftig ökning av stressrelaterad psykosocial ohälsa.

Därför känns det oroande att Arbetsmiljöverkets inspektioner har minskat. Ohälsosam stress på arbetsplatsen är den vanligaste orsaken till att människor blir sjukskrivna. Mellan åren 2010 och 2015 ökade antalet sjukskrivna till följd av stress med 119 procent. Stressrelaterade sjukskrivningar står därmed för en betydande del av den totala ökningen av sjukskrivningar.

Risken att bli sjuk av stress på arbetsplatsen är större i kvinnodominerade yrken. Det finns en hel del statistik som visar att även män som arbetar i traditionellt sett kvinnodominerade yrken drabbas – de löper dubbelt så stor risk att sjukskrivas som män som arbetar i mansdominerade yrken.

Därför är Arbetsmiljöverkets föreskrift om social och organisatorisk arbetsmiljö väldigt viktig. Det är självklart att den måste följas upp, och man måste ge stöd till de företag, framför allt i offentlig sektor, där vi ser att denna kraftiga ökning av stressrelaterad ohälsa sker.

Arbetsmiljön har förändrats. Från början var det väldigt mycket fokus på fysisk arbetsmiljö – tunga lyft och fysiskt farliga arbetsplatser – men i dag har den organisatoriska och sociala arbetsmiljön blivit ännu viktigare. Det är där vi ser de stora ökningarna när det gäller sjukskrivningar.

Enligt den nya föreskriften ansvarar arbetsgivaren för att chefer och arbetsledare får kunskap om hur man förebygger sådant och hanterar arbetsmiljö. Det handlar bland annat om ohälsosam arbetsbelastning. Där är offentlig sektor verkligen inte bäst i klassen. Det är faktiskt vi politiker som äger den frågan, för vi är arbetsgivare i kommuner och landsting. Det borde verkligen vara en prioriterad fråga överallt i hela Sverige, men det är tyvärr inte riktigt så.

Det organisatoriska ledarskapet handlar också om att man ger tillräckligt med resurser i kommuner och landsting, liksom om att man organiserar och inte tar bort kringpersonal. Så fort man ska spara pengar tar man gärna bort exempelvis assistenten åt en mellanche. Vi som sitter i ledande ställning i kommuner och landsting – mest socialdemokrater, faktiskt – behöver titta på hur man kan få en bättre arbetsmiljö. Det är också en konkurrensfördel. Arbetsmiljöverket har en väldigt stor kompetens och kan hjälpa till och stötta.

Jag har en fråga som handlar om friska arbetsplatser. Vad anser ministern att man ska göra för att få fler friska arbetsplatser inom kontaktyrken? Europeiska arbetsmiljöbyrån gör intressanta rapporter. Där kan man se att mindre arbetsplatser har högre frisktal. Det är för att beslutsgången mellan chef och medarbetare är betydligt kortare i mindre företag. Dessutom är det mer som är lagstyrt i en kommun eller ett landsting, och det kan göra det svårt att prioritera. Man måste ha ett bra chefskap, så att man vågar prioritera när man hanterar lagstadgad verksamhet.

Min fråga är alltså: Vad är det som krävs för att vi ska få fler friska arbetsplatser?

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Anf. 43 CHRISTIAN HOLM BARENFIELD (M):

Fru talman! Jag instämmer i mycket av det som mina kollegor Katarina Brännström och Lotta Finstorp har sagt.

Jag reagerade på att Ylva Johansson återigen tar sin utgångspunkt i vad den tidigare alliansregeringen gjorde och inte. Givetvis innebär det, enligt Ylva Johanssons sätt att se det, att vi försämrade läget. Ylva Johansson och hennes partikollegor var mycket kritiska mot alliansregeringen även under vår regeringsperiod.

Det gjordes vissa besparingar, men det viktiga är ju, som Katarina Brännström sa, inte bara hur mycket pengar det finns utan också vad man gör och vad som är uppdraget. Nu ökar pengarna, men vi kan ändå se att inspektionerna blir färre. Detta visar att det handlar om hur man prioriterar och hur man använder pengarna.

Dessvärre händer ibland olyckor, både på och utanför arbetsplatser. Vi måste naturligtvis göra vad vi kan för att olyckorna på arbetsplatser ska minska och helst inte hända alls.

När vår nuvarande minister Sven-Erik Bucht var riksdagsledamot stod han här i talarstolen och talade om att olyckorna ökar. Han talade om människor som gick till jobbet men aldrig kom hem igen, och han höll en tyst minut för dem. Han höll dåvarande statsråd och alliansregeringen ansvariga och lade skulden på vår arbetsmiljöpolitik. Jag kommer inte att sänka mig till den nivån. Jag kommer inte att hålla några tysta minuter. Jag kommer inte personligen att skuldbelägga arbetsmarknadsministern för de tragiska olyckor där personer dör på arbetsplatser. Jag hoppas att vi alla kan vara överens om att de ska minska.

Men vad ska man då göra? Vi ser ju inte några minskningar, utan snarare motsatsen. Jag tror inte att det beror på regeringens politik. Jag tror inte att det är Ylva Johanssons fel när personer råkar ut för olyckor på sina arbetsplatser. Snarare ska vi ha en diskussion om vad vi kan göra för att de ska bli färre och för att det arbete som Arbetsmiljöverket bedriver ska bli effektivare.

Jag skulle gärna vilja höra lite mer konkret från Ylva Johansson: Vad ska man göra, hur ska pengarna användas på rätt sätt, och hur ska inspektionerna öka?

Anf. 44 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är inte helt oviktigt vilken politik som har förts under åtta år. Detta är ju ett område där det tar tid att förändra. Det handlar både om inspektioner för att få ordning på arbetsmiljön och om hur arbetstagna mår på sina arbetsplatser.

Gör man massiva nedskärningar som leder till att människor får jobba mer för att deras arbetskamrater har sagts upp – det var personalneddragningar i den offentliga sektorn under den förra regeringen – kan det ändå ta rätt många år innan de blir sjuka. Man kan orka med trycket under ganska många år, men sedan går det inte längre. Man har sett liknande saker under nedskärningarna på 1990-talet. Det var inte då människor blev sjuka, utan det dröjde. Sedan kom dock väldigt stor sjuktal. Det byggs alltså upp under lång tid.

Detsamma gäller naturligtvis det arbetsmiljöarbete som utförs av Arbetsmiljöverkets inspektörer och självklart också forskningen och det ar-

bete som hänger samman med den. Forskningen slogs sönder när Arbetslivsinstitutet, som hade världsledande forskning på området, lades ned. Om man ligger i framkant när det gäller forskning om vad som orsakar sjukdomar i arbetslivet och hur man ska komma till rätta med dem påverkar en sådan nedläggning naturligtvis både arbetsmiljön och risken för sjukdom och olyckor i arbetet.

Regeringen har satt in insatser så fort man har fått möjlighet och kunnat genomföra sin budget. Det är trots allt inte under så lång tid vi har kunnat göra det. En nollvision när det gäller dödsolyckor borde egentligen vara en självklarhet. Vi har det redan i trafiken. Vi har också kunnat se att vi har kunnat minska dödsfallen i trafiken, och jag är helt övertygad om att vi kan minska dödsfallen också i arbetslivet. Men då måste man ha en vision och ett tydligt mål att verka utifrån. Bara det att man faktiskt har en nollvision tycker jag är ett viktigt steg.

Det är avgörande att lyfta också den psykosociala arbetsmiljön, för det är där man nu kan se de stora sjukskrivningstalen. En del gäller självklart förslitningsskador, men det är också psykisk ohälsa som i mycket orsakas av stress och underbemanning. Att man lyfter fram detta är avgörande för prioriteringarna på arbetsplatsen och för Arbetsmiljöverkets prioriteringar. Att minska arbetssjukdomarna och skadorna är andra viktiga prioriteringar.

Det som kanske är allra viktigast är att man faktiskt tillför resurser. Det blir fler arbetsmiljöinspektörer nu. Det är sant att vi behöver fler inspektioner, men det beror i mycket på att det har varit för få arbetsmiljöinspektörer. Regeringen har redan ökat antalet, och vi kommer att fortsätta öka det. Man säger att det är för få personer och att de inte hinner komma ut. Men det finns naturligtvis också andra faktorer.

Från Arbetsmiljöverket säger man till exempel att man har tittat speciellt på kvinnors arbetsmiljö. Man har tittat på arbetsmiljön i skolan, som det har varit resurskrävande att göra inspektioner av. Men det är ändå helt avgörande områden. Vi kan se att det är mycket stress i skolan. Skolan är helt avgörande för hela samhällets utveckling, för att få ned arbetslösheten och så vidare. När det gäller kvinnors arbetsmiljö kan vi konstatera att det är där vi ser de stora sjukskrivningstalen på grund av psykisk ohälsa, i mycket orsakad av stress.

Regeringen har verkligen tagit krafttag. Men det är klart att det tar tid att vända utvecklingen. Detta sker under en lång tid. Men frågan är: Vad skulle regeringen annars göra, om det inte handlar om att prioritera upp arbetsmiljöarbetet och öka resurserna? Ska vi skära ned, som tidigare regeringar har gjort?

Anf. 45 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Jag hade egentligen inte tänkt förlänga denna debatt, men det finns en fråga som stör mig lite: att socialdemokratin alltid skyller på den tidigare regeringen. Nu är det faktiskt ni som styr och kan åtgärda de problem som finns.

Om man tittar på Arbetsmiljöverket i synnerhet kan man undra om vi får ut rätt saker av de pengar vi stoppar in i den verksamheten. Vi pratar om input och output – får vi rätt output av allt vi stoppar in?

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Jag roade mig med att titta på en rapport från Riksrevisionen från 2004; den heter 2004:14. Anslaget till Arbetsmiljöverket ökades från 2000 till 2004 med 40 procent – vi talar om 160 miljoner kronor. Riksrevisionen kunde redan 2004 konstatera att det var oklart om tillsynen hade riktats rätt och om man gjort besök på rätt platser, där det fanns mest ohälsa och flest olycksfall. Redan 2000–2004 konstaterades betydande brister i mål och uppföljning.

År 2014 kom Statskontoret med en rapport som visade att produktiviteten hos Arbetsmiljöverket hade ökat. Delvis gjordes dock också bedömningen att arbetet kunde göras mer effektivt. Detta är alltså inte endast en fråga om resurser, hur mycket pengar vi stoppar in. Frågan är om pengarna används på rätt sätt.

När jag tittar i vår moderata budget kan jag också konstatera att Moderaterna har valt att lägga mer pengar på Arbetsmiljöverket än vad den socialdemokratiska regeringen gör. Om jag inte minns helt fel är det 56 miljoner mer. Varför gör vi då det? Jo, det är en särskild insats riktad mot kvinnor hos offentliga arbetsgivare. Det är nämligen där vi ser att det finns brister i ledarskapet och att personalen inte känner sig tagen på allvar. Det är också där vi har de stigande sjukskrivningstalen. Moderaterna vill alltså göra särskilda insatser inom de traditionella kvinnoyrkena, för det är där vi ser att många blir sjuka och känner att de inte räcker till.

Nu kan vi konstatera att regeringen har tillfört en massa pengar, givit mer pengar till en del uppdrag och dragit ned på inspektionerna, och det känns inte särskilt effektivt. Det handlar alltså om att titta på om vi gör rätt saker med de pengar vi lägger ned på verksamheten.

När det gäller Arbetslivsinstitutet har regeringen all makt i världen att återuppbygga det om det är så himla viktigt, men i denna som i så många andra frågor är det en retorik som bara hörs i talarstolen. Det gäller även skatterna: Regeringen höjer skatterna men accepterar å andra sidan de skattesänkningar som Alliansen gjorde. Man blir inte riktigt klar över hur ni egentligen ska ha det.

Anf. 46 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Man kan säga mycket om Katarina Brännström, men feg är hon inte. Att bara våga ge sig ut i denna debatt med Moderaternas record tyder ändå på gott mod; det måste man säga.

Katarina Brännström säger att arbetsmiljöarbetet kanske inte påverkar sjukskrivningarna på arbetsplatserna. Nej, kanske inte. Arbetsmiljöverkets budget kanske inte påverkar antalet inspektörer. Nej, kanske inte. Antalet inspektörer kanske inte påverkar dödsfallen i arbetet. Nej, kanske inte.

Men sannolikheten för att så är fallet är mycket stor, och det är det som styr mitt och regeringens arbete och våra prioriteringar. Vi tror att arbetsmiljöarbetet kan påverka sjukskrivningarna. Vi tror att Arbetsmiljöverkets budget påverkar antalet inspektörer, och vi tror att antalet inspektioner och inspektörer påverkar dödsfallen i arbetslivet. Det är därför vi gör stora förstärkningar.

Regeringen föreslog i sin första budget stora förstärkningar av arbetsmiljöarbetet som röstades ned här i kammaren i december 2014. Därför dröjde det lite innan vi kunde komma igång med de satsningar som vi har

velat göra. Jag ska som sagt återkomma senare med en reaktion på Riksrevisionens rapport, men jag kan konstatera att Riksrevisionen granskar en period innan resursförstärkningarna fått effekt. Det tar nämligen i princip ett år för en anställd inspektör att utbildas innan man är igång med arbetet. Jag känner mig alltså trygg med att antalet inspektioner naturligtvis kommer att öka.

Jag vill dock ändå säga – och här ger jag interpellanten och debattörerna rätt – att frågan om en effektiv verksamhet och resursanvändning och en relevant uppföljning av Arbetsmiljöverkets arbete är mycket viktig. Här tror jag att man också behöver göra mer. Jag känner mig inte fullt nöjd i detta avseende, så där ger jag interpellanten rätt. Vi kommer att behöva göra ytterligare saker här.

Lotta Finstorp tar upp den mycket viktiga frågan om stressrelaterad ohälsa. Hon säger att det borde vara en prioriterad fråga överallt, och det håller jag verkligen med om – hos alla arbetsgivare, inte minst i offentlig verksamhet.

Numera är det i alla fall en prioriterad fråga hos Arbetsmiljöverket, för vi har äntligen nya föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö, vilket är precis vad det handlar om. Det betyder att ett nytt arbete verkligen har gått igång, och det glädjande är hur väl dessa nya föreskrifter tagits emot på lokal nivå ute på arbetsplatserna. Hos både arbetsgivarna och arbetstagarnas fackliga företrädare har man satt igång ett gediget arbete kring de nya föreskrifterna och börjat använda dem, och det är mycket glädjande.

När det gäller dödsolyckor var det så sent som förra veckan två män som förolyckades uppe vid en kraftledning – fruktansvärt! De dog direkt. Självklart är det arbetsgivaren som är ansvarig för arbetsmiljön, och en förundersökning pågår också med anledning av dessa dödsfall. Men jag anser ändå att jag som ansvarig minister bör hållas ansvarig för att göra allt som står i min makt när det gäller att förhindra att dödsolyckor förekommer.

Avslutningsvis, Erik Andersson, har regeringen tillsatt en utredning för att ta fram förslag om ett nytt kunskapscentrum i stället för Arbetslivsinstitutet. Den utredningen kommer under nästa år med sina förslag.

Anf. 47 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag kan konstatera att under alliansregeringens tid vid makten 2006–2013 minskade dödsfallen med 56 procent: från tolv till tre dödsfall per miljard arbetstimmar. Trots det fick vi höra från Ylva Johansson och andra socialdemokrater att det var fruktansvärt hur hemskt det var under just den tiden. Det kallades döden på jobbet.

Men nu är det ovanligt tyst från både fack och socialdemokrater. Förra mandatperioden anordnades demonstrationer, kampanjer och upprop. Det märkliga är att ingenting har blivit bättre nu, men oj så tyst det är!

Jag tror att jag och ministern är överens om en sak: Varje dödsfall är ett för mycket, och vi har alla ansvar för att se till att de inte blir fler. Men det görs färre insatser av Arbetsmiljöverket, trots att rekordmånga arbetar på svensk arbetsmarknad. Vad gör ministern åt det?

Före valet var tonläget mycket högt, och man utlovade stora förbättringar – allt skulle bli så bra. Men det har inte blivit det, och det är därför jag har skrivit min interpellation. Allt det som hände under förra mandatperioden, det resultat vi kunde visa upp då, var faktiskt bättre; nu är det sämre.

Jag menar att statsrådet också har ansvar för att Arbetsmiljöverket gör ett bra jobb och gör rätt saker. Det är ändå glädjande att höra att ministern tycker att det kan bli effektivare. Vi hade ju en debatt tidigare i dag när vi talade om Arbetsförmedlingen. Det känns som att två stora myndigheter under Arbetsmarknadsdepartementet och Ylva Johansson faktiskt fungerar ganska dåligt. Det är ministrarnas ansvar, och det är därför jag lyfter de här frågorna. Vi måste hålla oss till fakta. Jag kommer aldrig att beskylla Ylva Johansson för vad som händer när det gäller dödsfallen, men om man går ut och lovar vitt och brett att man ska ordna allting så att det blir bättre – nya miljoner ska fixa allt – och det inte blir så får man faktiskt finna sig i att stå till svars för resultaten.

Ministern påstår att jag är modig som tar upp detta med tanke på det record vi har. Jag tycker inte alls att det är modigt. Jag skäms inte ett dugg för det som hände under alliansregeringens tid. Resultaten var goda. Vi gjorde fler arbetsplatsbesök, fler inspektioner och införde fler förbud och förelägganden och annat som faktiskt inte görs i dag trots utökningen av budgeten. Jag är mycket stolt över det arbete vi gjorde. Vi försökte modernisera en myndighet som jobbade på ett gammalt sätt med utgångspunkt i den tiden när vi mest hade industrier och liknande arbetsplatser. I dag vet vi att det är stress och andra orsaker som gör att människor mår dåligt och sjukskriver sig från jobbet.

Min fråga kvarstår. Vad gör statsrådet för att få till ett effektivare arbetsmiljöverk? Vad kommer att komma ut av regeringens ganska detaljerade regleringsbrev? Vi behöver ju se bättre resultat. Det är fler inspektioner som behövs, enligt ministern själv, men jag har inte hört någon oro uttryckas över att de har minskat. Det oroar mig.

Anf. 48 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag vill fortsätta att uppehålla mig vid stressrelaterad och psykosocial ohälsa. Att inte ha för många medarbetare är en viktig friskfaktör. Till exempel har forskning visat att när medarbetare drabbas av personliga svårigheter är det lättare att komma vidare från den personliga sorgen om det finns ett stödjande klimat på arbetsplatsen.

Prevent, som jobbar med arbetsmiljö i samverkan mellan Svenskt Näringsliv, LO och PTK, har i rapporten *Arbetsmiljöindikator 2016* intervjuat 2 100 chefer och skyddsombud. Det var en stor svarsfrekvens, men hälften av dem som svarade sa att de inte hade någon bra metod för att undersöka och riskbedöma den organisatoriska och sociala arbetsmiljön på arbetsplatsen.

Det säger mycket om att man behöver råd och stöd. Om någon på arbetsplatsen har brutit benet är det lättare att förstå att det kommer att ta ett antal veckor innan man kan komma tillbaka, men det är svårare att som arbetsgivare hantera den som har ont i själen.

De mindre arbetsgivarna har ju inte heller HR-avdelningar som kanske kommuner och landsting och större arbetsgivare har, utan man ska hantera det inom befintlig personal.

Jag vill ställa en fråga innan min tid här framme i talarstolen är ute. Den handlar om Socialförsäkringsutredningen, som jag hade förmånen att vara ledamot i. Vi arbetade med arbetsskadeförsäkringen också och har en del förslag i utredningen. Bland annat tittade vi på Finland, som har en sorts bonus–malus-system. Det är kanske ingenting för Sverige, men det finns en hel del i utredningen som man skulle kunna ta fram eftersom det finns många frågetecken kring det här.

När kommer riksdagen att få utredningens förslag avseende ministerns ansvarsområde för beredning och beslut?

Anf. 49 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Man kan jämföra Arbetsmiljöverkets roll för arbetsmarknaden med polisens roll när det gäller brottsligheten i samhället. Jag tror att det är få som skulle tänka att man minskar antalet brott i samhället genom att minska anslagen till polisen och genom att minska antalet poliser som kan vara ute på gator och torg och som kan lösa brott.

Det var ju precis det som hände med den förra regeringen. Mellan 2007 och 2009 förlorade Arbetsmiljöverket 30 procent av anslagen. Det var 300 färre inspektörer efter det. Det är klart att det blir svårare att utföra sitt arbete då. Arbetsmiljöverket borde egentligen vara ute mer på oanmälda besök, det vill säga där arbetsgivaren inte vet om att man kommer, för då finns det större chans att man kan se de farliga situationerna innan någonting inträffar. Det måste ju vara att arbeta förebyggande, innan någon blir skadad eller en dödsolycka sker, som är målet. Men resurserna har inte räckt till för det.

Regeringen utökar nu resurserna och har redan utökat antalet arbetsmiljöinspektörer just för att man ska kunna komma direkt när det händer något men även kunna komma oanmäld eller när någon kallar på en. Det här har dubbel effekt, för det handlar både om de konkreta arbetsplatserna som man kan besöka och där man kan bidra till att skapa en bättre arbetsmiljö, men det handlar också om att arbetsgivarna hela tiden ska veta att de kan få besök och se till att ha en bra arbetsmiljö.

Detta är helt rätt inriktning som regeringen har. Jag frågar mig vad man skulle göra annars, om man faktiskt inte ökade resurser och antalet inspektioner. Vi satsar också på välfärden, och det är viktigt, inte minst för alla de kvinnor som jobbar där som nu blir utbrända. Det är också ett område där den förra regeringen tyvärr skar ned mycket, och jag tror att det är det som vi ser resultatet av i dag. Vi jobbar alltså brett på det här området.

Anf. 50 ERIK ANDERSSON (M):

Fru talman! Statsrådet sa att det var modigt av oss att ta upp denna fråga. Vi tar upp den eftersom det har blivit sämre. Det är därför vi debatterar den här frågan. Man tillför mer resurser, och det är färre inspektioner. Det går inte riktigt ihop, enligt mig.

Vår uppgift som opposition är ju att granska regeringsmakten. Det är inget konstigt i det. Ni blir ju bara bättre av att vi granskar er. Så kan man också tänka i stället för att tycka att det är modigt att vi tar upp den här frågan.

När vi tittar på var det finns problem – och det finns ett stort problem – blir vi oroliga över styrningen av våra myndigheter, och vi är i synnerhet oroliga över styrningen av Arbetsmiljöverket som det ser ut nu just med den debatt som vi hade om att det blir färre inspektioner men mer resurser. Vi är oroliga över hur kvinnor i offentlig sektor blir alltmer sjuka. Det är därför vi vill göra extra satsningar; vi vill satsa mer än vad regeringen vill.

När det gäller kvinnor som jobbar i offentlig sektor är det tur att vi fick en borgerlig regering, en Bildtregering, som såg till att vi kunde ha fler arbetsgivare för de här kvinnorna som arbetar i offentlig sektor. Annars hade man bara haft en arbetsgivare att välja på, och det är inte bra. Det är mycket bättre att ha fler arbetsgivare, och det blir oftast också bättre på de arbetsplatser som finns.

Statsrådet sa att man ska inrätta ett kunskapscentrum, men det är inte riktigt samma sak som en myndighet. Om Socialdemokraterna tycker att den här frågan är så viktig är det väl en myndighet som ska inrättas?

Anf. 51 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Fru talman! Hillevi Larsson har på ett mycket bra sätt redogjort här för vilket naturligt samband som finns mellan antalet inspektörer och antalet inspektioner som är möjliga att göra. Självklart handlar det inte bara om antalet inspektörer utan också om att de är kunniga, och därför måste de vara väl utbildade innan de kan utföra sitt arbete. Men självklart finns det ett samband, och det betyder att antalet inspektioner kommer att öka nu när vi har kunnat anställa fler inspektörer inom Arbetsmiljöverket.

Lotta Finstorp lyfter upp en viktig fråga om kopplingen mellan hur många underställda en chef eller arbetsledare har och möjligheten att agera på ett bra sätt med ett systematiskt arbetsmiljöarbete. Lotta Finstorp lyfter fram erfarenheterna från EU-Osha, den europeiska arbetsmiljöbyrån, och jag tror att det är viktigt att titta på detta.

Det är precis som Lotta Finstorp säger att de arbetsgivare som kanske inte har HR-avdelningar och stora sådana resurser naturligtvis behöver råd och stöd i hur man ska jobba, inte minst när man ska ta sig an arbetsmiljöproblem, som organisatorisk och social arbetsmiljö, som man kanske inte har jobbat tillräckligt aktivt med tidigare. Därför gör Arbetsmiljöverket nu oerhört stora insatser med de nya föreskrifterna också i stödjande insatser för att underlätta för parterna att arbeta med dem.

En annan viktig aktör är till exempel Prevent, liksom de andra aktörerna som ägs av parterna och som gör ett mycket bra arbete.

Fru talman! Jag vill ändå säga att det finns en viktig punkt, trots allt, i det som tas upp i den här debatten. Och det är frågorna om ökad effektivitet och uppföljning.

När det gäller Riksrevisionen ska vi, som jag har sagt tidigare, återkomma med ett mer formellt svar. Men Riksrevisionen säger ungefär så här: Det är svårt att veta vilka de stora arbetsmiljöproblemen är, hur de förändras över tid och hur många som drabbas eftersom statistiken inte är tillförlitlig. Det finns en osäker koppling mellan anmälda och faktiska arbetsskador och svårigheter att mäta självupplevd arbetsmiljö.

Det är kanske inte så konstigt att de här svårigheterna finns, men det är alldeles uppenbart att detta behöver åtgärdas. Det här är frågor som regeringen har anledning att återkomma till och som vi kanske också har anledning att återkomma till i ytterligare debatter.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Anf. 52 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag ska be att få tacka för debatten. Detta är en viktig debatt. Det är också en pågående debatt, för vi bryr oss alla om de här frågorna. I ett bra arbetsliv måste det vara en bra arbetsmiljö. Annars funkar det inte.

Jag tycker att det är bra att ministern säger att man har höjt ambitionsnivån. Jag väntar med spänning på att vi ska få se resultatet av det. Precis som ministern säger kan man nämligen fråga sig: Gör Arbetsmiljöverket rätt saker? Är det effektivt? Är man ute på rätt ställen? Är statistiken korrekt? Det har jag också frågat mig. Vad är en arbetsplatsolycka? Vad är en arbetsrelaterad sjukdom? Antalet anmälningar är kanske inte heller ett bra mått på hur det står till där ute.

Men faktum kvarstår. Antalet arbetsrelaterade sjukdomar ökade 2015, liksom arbetsplatsolyckorna. Det är bara ett enstaka år. Man ska inte dra för stora växlar på det, men vi hade trots allt en nollvision. Det som jag tycker är allvarligt är att det är många fler som arbetar – det är rekord, och det vet ministern också – och ändå minskade antalet inspektioner och besök just 2015. Det tycker jag är allvarligt. Man kan alltid hävda att man håller på att utbilda nya, men alla är inte nya. Många finns kvar.

Sedan tycker jag att det är bra att ministern har läst Riksrevisionens rapport – det har jag också gjort. Vi vet båda att det finns en kritik och att detta behöver åtgärdas.

Det är nog svårt för många på ett verk som har funnits länge att växla om till ett modernare arbetssätt. Men det är bra att vi ser problemen, och det är bra att de åtgärdas och att vi kan hålla en seriös debatt kring detta, för det är viktigt.

Tack för debatten!

Anf. 53 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Bara för sakens skull vill jag påpeka att det är den här regeringen som har infört en nollvision när det gäller dödsolyckor. Men jag vill också tacka för debatten. Detta är en viktig fråga. Vi får anledning att återkomma till den.

Låt mig ändå lyfta ett exempel där jag tror att det finns anledning att göra förändringar i Arbetsmiljöverkets arbete. Det gäller hur mycket man går på tips. Hittills har man nästan inte alls gått på tips. Men i Riksrevisionens enkät visar det sig att en majoritet av inspektörerna skulle vilja arbeta mer med tips. Jag tror att det är ett sätt att också kunna komma till rätta med en grå sektor. Det visar sig tyvärr ofta att arbetsgivare som har en dålig arbetsmiljö är desamma som de som kanske inte följer andra regler eller som inte betalar skatt. Därmed snedvrider de konkurrensen, utöver att de utsätter anställda för faror. Men, fru talman, det är som sagt frågor vi får återkomma till senare.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2016/17:77 om järnvägsplanerna för sträckan Mölnlycke–Bollebygd

Anf. 54 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jan Ericson har frågat mig dels om jag tänker verka för att den planerade järnvägen mellan Mölnlycke och Bollebygd ska byggas med konventionell teknik eller höghastighetsteknik, dels när den kommer att börja byggas och när jag förväntar mig att den ska vara klar.

Sträckan Mölnlycke–Bollebygd utgör enligt gällande nationell plan 2014–2025 en del av utbyggnaden av en dubbelspårig höghastighetsjärnväg mellan Göteborg och Borås. Byggstart är i planen beräknad till någon gång under perioden 2020–2025.

Regeringen har i den infrastrukturproposition som nyligen lämnades till riksdagen uttalat som sin ambition att nya stambanor för höghastighetståg ska färdigställas så att Stockholm och Göteborg respektive Malmö bättre knyts samman med moderna och hållbara kommunikationer. Utbyggnaden av nya stambanor ska ske på ett kostnadseffektivt sätt och i en takt som ekonomin tillåter. Nu vidtar den så kallade åtgärdsplaneringen, där Trafikverket tar fram ett förslag till ny nationell plan för perioden 2018–2029. Förslaget remitteras brett innan en ny nationell plan fastställs av regeringen, preliminärt våren 2018. Åtgärder på järnvägen mellan Göteborg och Borås får prövas inom ramen för denna åtgärdsplanering.

När det gäller frågan om vilken teknik som ska användas är det Trafikverkets sak att bedöma hur det kan säkerställas att utbyggnad sker på ett kostnadseffektivt och i övrigt lämpligt sätt.

Anf. 55 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Det hör till sedvanlig artighet att inleda ett anförande efter ett interpellationssvar med att tacka statsrådet för svaret. Som omväxling tänker jag faktiskt inte göra det, för det finns inte så mycket att tacka för. Statsrådet svarar över huvud taget inte på mina frågor. Hon ger inga besked om vad som ska byggas. Hon säger inte när det ska byggas och inte ens om det över huvud taget ska byggas någon ny järnväg mellan Mölnlycke och Bollebygd. Detta är ytterst anmärkningsvärt. Jag kan inte minnas att jag tidigare har fått ett så intetsägende svar på en interpellation i en så viktig fråga.

Sträckan Borås–Göteborg är den tredje mest trafikerade pendlingssträckan i Sverige. Samtidigt är behovet stort att ansluta järnvägsnätet till Landvetter flygplats, av både tidsskäl och miljöskäl. Att flygresenärer från Göteborg och Borås kan ta tåg i stället för bil eller buss till flygplatsen är en viktig miljöinsats. Samtidigt planerar Härryda kommun och Swedavia för en ny stor flygplatsstad runt Landvetter flygplats, som kommer att tillskapa ytterligare tusentals arbetsplatser.

I dagsläget håller järnvägen på sträckan Mölnlycke–Bollebygd låg standard, och banan är slingrig och långsam. Att bygga en ny bana på denna sträcka är den viktigaste insatsen för att minska restiden mellan Göteborg och Borås. På köpet får man en järnväg som kan ta flygpassagerare från Göteborg och Borås till flygplatsen men även flygpassagerare från Mölnlycke och Bollebygd, som skulle få hållplatser om man bygger en konventionell järnväg.

Alliansregeringen beslutade 2013 att bygga en ny järnväg mellan Mölnlycke och Bollebygd, via Landvetter flygplats, med planerad byggstart 2020. Pengar finns avsatta för byggande av en konventionell järnväg med möjlighet till trafik med snabbtåg av modell Arlanda Express. Kommunerna mellan Göteborg och Borås och Västra Götalandsregionen har i stor politisk samsyn sagt att regiontrafiken mellan Göteborg och Borås, via Landvetter, är en av regionens absolut viktigaste infrastrukturesatsningar.

När Anna Johansson själv var kommunalråd i Göteborg framhöll hon ofta betydelsen av denna järnväg. Som ansvarigt statsråd sviker hon nu Västsverige genom att stoppa eller kraftigt fördröja det av alliansregeringen redan beslutade bygget av etappen Mölnlycke–Bollebygd.

Fru talman! Statsrådet försöker i sitt svar dölja den kraftiga försening av den redan beslutade sträckan Mölnlycke–Bollebygd som regeringens stopp orsakar. Sanningen är att beräknad byggstart i liggande plan är 2020. Nu säger man att sträckan ska prövas inom ramen för en ny plan för perioden 2018–2029. Det är alltså inte ens säkert att sträckan kommer att finnas med i den nya planen. Och om den skulle göra det blir det knappast en byggstart 2020.

Fru talman! Statsrådet glider i sitt svar undan samtliga frågor genom att svara: Trafikverket ska bedöma vad som ska byggas och vilken teknik som ska användas. Samtidigt säger hon och regeringen att man har en ambition att bygga höghastighetsbanor men utan att sätta av en enda krona till detta.

Jag vill därför ställa en rak och tydlig fråga till statsrådet: Vilka direktiv har man hittills gett Trafikverket angående de byggplaner som redan finns för sträckan Mölnlycke–Bollebygd? Ska sträckan byggas i enlighet med liggande plan, eller ska planeringen för bygget avbrytas?

Anf. 56 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! De direktiv som regeringen ger Trafikverket följer den praxis som man brukar använda när man ger Trafikverket direktiv att förbereda olika objekt för byggstarter. Man fattar alltså beslut om de byggstarter som Trafikverket får förbereda för år ett till tre och år fyra till sex. Det pågår ett sådant arbete varje år. Det tror jag att Jan Ericson är medveten om. På samma sätt kommer naturligtvis de objekt som ligger i gällande nationell plan, 2014–2025, att hanteras. Det innebär att det i dag inte finns några direktiv om vilka objekt som ska byggstartas, eftersom det här är senare i perioden. Men det kommer att tas upp när det blir aktuellt.

Jag tror egentligen att interpellationen handlar om det här: I juli 2014 blev beslutet från 2013 lite inaktuellt i och med att den dåvarande alliansregeringen gav Sverigebygget, som det då hette, ett tydligt uppdrag att förbereda för utbyggnad av höghastighetsbanor i Sverige. Där talade man också tydligt om att sträckan Bollebygd–Mölnlycke var en del av de tänkta höghastighetsbanorna, de nya stambanorna. Med detta har man också uttryckt att man tänker sig en bana för höghastighetståg.

Det är en väldigt bra ambition, men det är klart att det är dyrare att bygga med den tekniken än att bygga med mer konventionell teknik. Att bygga med en dyrare teknik på en sträcka av två mil mellan Bollebygd och Mölnlycke utan att ha klart för sig hur hela sträckningen Borås–Göteborg ser ut vore naturligtvis väldigt oklokt.

Detta betyder inte att regeringen inte ser att vi behöver göra åtgärder på sträckan Borås–Göteborg, utan det betyder bara att vi behöver se på hela sträckan, eftersom det är ett av Sveriges starkaste pendlingsstråk. Men vi behöver också sätta in den i dess sammanhang när vi ser möjligheterna att bygga nya stambanor som förbinder våra storstäder med varandra och som också knyter in flera orter på vägen.

Då behöver man naturligtvis se i vilken takt man ska bygga detta, i vilken ordning man ska bygga och med vilken teknik. Där är det självklart så att det är Trafikverket som har den tekniska kompetensen att avgöra vilken teknik som ska användas på olika bandelar.

Jag menar fortfarande att om man inte har klart för sig att det här ska vara en del av nya stambanor för höghastighetståg ska man inte heller bygga med en teknik som tillåter så snabb trafik på den sträckan.

Anf. 57 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag blir lite förvånad när statsrådet säger att man tar upp det här när det blir aktuellt. Planeringen pågår ju just nu. Trafikverket sitter alltså i möte senast nu i dag med kommunerna i Västra Götaland och diskuterar den här banan, och statsrådet säger att man återkommer till detaljer när det blir aktuellt. Det är ju en enorm kapitalförstöring att sitta och räkna på något som vi kanske inte ens ska bygga.

Sedan är det en missuppfattning att Alliansen tog ett beslut om att bygga höghastighetståg. Det vi sa före valet var att vi skulle titta på om detta var en bra variant för framtiden. Vi gav inte Trafikverket några instruktioner att bygga höghastighetståg. Det är en missuppfattning.

Frågan om vi ska ha höghastighetståg eller vanliga snabbtåg handlar om att det är vår skyldighet som politiker att se till att vi får maximal nytta för varje skattekrona. Det är därför som vi moderater motsätter oss regeringens tankar om höghastighetståg, eftersom ungefär 50 öre av varje satsad krona går förlorade om dessa ofinansierade nationella tågprojekt blir verklighet. Dessutom är det ju bara några få privilegierade som får stationsstopp när kravet på tåghastighet ska hållas. Med höghastighetståg får till exempel varken Mölnlycke eller Bollebygd någon station, detta trots att berörda kommuner och regionen är överens om att det är den regionala pendlingen som är det absolut viktigaste med en ny järnväg och inte ett höghastighetståg till Stockholm.

Jag har räknat lite på tidsvinsten med ett höghastighetståg jämfört med vanliga snabbtåg. Om du åker hela sträckan från Göteborg till Borås blir tidsskillnaden fem minuter. Den tidsskillnaden motiverar inte en satsning på extremt dyra höghastighetståg.

Fru talman! Vi har inte råd att vänta i över 20 år på en ny järnväg, något som skulle kunna bli konsekvensen av regeringens luddiga, ofinansierade förslag. Man säger att man har en ambition att bygga höghastighetståg, men man har inte en enda krona avsatt till det i budgeten.

Moderaternas åsikt är att järnvägen mellan Borås och Göteborg bör byggas för antingen 200 kilometer i timmen eller 250 kilometer i timmen, alltså ungefär som Arlanda Express. I båda dessa fall skulle investeringskostnaden bli mycket lägre eftersom det då är möjligt att använda sig av en mindre kostsam byggteknik. Hastigheten blir god, miljövinsten stor och kostnaden låg. Dessutom får vi fler stationer, vilket gynnar arbetspendlingen.

I Moderaternas förslag visar vi att utbyggnaden av sträckan Göteborg–Borås är högt prioriterad. Vi nämner den särskilt, och med vårt förslag kan en ny, modern järnväg mellan Västsveriges två största städer stå klar redan under nästa planperiod, 2018–2029, till skillnad från regeringens, där en färdig höghastighetsjärnväg troligen skulle dröja långt över 20 år.

Moderaterna säger ja till en modern, fungerande och snabb järnväg i närtid och nej till en nästan dubbelt så dyr höghastighetsjärnväg någon gång i framtiden. Vårt förslag möjliggör att vi snabbare sätter spaden i marken, och vi kan undersöka nya möjligheter till spår när vi fortsätter från Borås till Ulricehamn och Jönköping.

Regeringens förslag stoppar ett redan beslutat järnvägsbygge som är av avgörande betydelse för Västsverige. Statsrådet och hennes regering sviker Västsverige, och det tycker jag är tragiskt. Jag ställer därför ännu en rak fråga till statsrådet: Kan statsrådet utlova att det finns en ny järnväg i planen mellan Mölnlycke och Bollebygd via Landvetter flygplats i den nationella planen för 2018–2029 och att detta bygge är fullt ut finansierat?

Anf. 58 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kan bara konstatera att i den nu gällande nationella planen som den dåvarande alliansregeringen fattade beslut om 2014 finns det inte en järnväg mellan Borås och Göteborg finansierad. En del av sträckan, mellan Mölnlycke och Bollebygd, är finansierad i nationell plan.

Den nuvarande regeringen har hittills inte gjort några förändringar i innevarande nationell plan, men vi kommer naturligtvis att ta ställning till vilka objekt vi ska prioritera i den nationella plan som vi fattar beslut om 2018. Jag har tidigare här i kammaren, på andra ställen och i andra sammanhang varit väldigt tydlig med att vi inte kommer att bryta ut delar av den nationella planen och inte heller ge löften eller säga att vi inte ska göra någonting, utan det arbetet ska få fortsätta.

Sedan noterar jag att Jan Ericson försöker blanda bort korten när han uttrycker att den dåvarande regeringen inte gav Trafikverket något uppdrag att utreda en höghastighetsbana mellan Borås och Göteborg. Det är naturligtvis helt sant. Däremot gav den dåvarande regeringen ett utredningsuppdrag till en förhandlare i något som man kallade för Sverigebygget med det väldigt tydligt och klart uttalade syftet att förbereda för bygge av höghastighetsbanor i Sverige.

En del av det handlade om sträckan Borås–Göteborg och sedan vidare Borås–Jönköping. Det innebär att den sträcka som vi nu pratar om här, Bollebygd–Mölnlycke, i nuvarande nationell plan är tänkt att byggas med höghastighetsteknik, och det vore samhällsekonomiskt vansinne att bygga den korta delsträckan utan att ha klart för sig att man ska färdigställa hela den sträckan så småningom.

Detta kommer regeringen att återkomma till. Vi har inte finansierat några enskilda objekt än. Däremot har vi höjt ramarna i den kommande nationella planen väsentligt jämfört med gällande ram, det vill säga vi går från 522 miljarder till 622 ½ miljard för nästkommande planperiod.

Det är klart att i detta kommer det att rymmas nya objekt och en ökad ambition för att bygga infrastruktur som gör Sverige starkare i alla delar av vårt land. Höghastighetsbanor är en del av det, men det finns också många andra angelägna objekt runt om i landet som vi behöver ta hänsyn

till när vi så småningom fattar beslut om nationell plan. Det tror jag att Jan Ericson är väl medveten om.

Vi har inte stoppat någonting. De objekt som finns i nationell plan förbereder Trafikverket och utreder precis så som Trafikverket ska göra, men det finns ännu inte beslut om byggstart för de objekt som ligger lite längre fram i tiden. Det jobbar vi med precis så som man brukar jobba med den typen av frågor, så det kommer att komma besked om det. Det kan jag försäkra Jan Ericson.

Anf. 59 JAN ERICSON (M):

Fru talman! Jag blir alltmer förvirrad över vad statsrådet egentligen tycker och säger i den här frågan, framför allt vad hon säger till Trafikverket. Det är inte den bilden vi får. Statsrådets svar visar på en total brist på styrning av Trafikverkets arbete, och det bekräftas av de rapporter vi får från västsvenska kommunföreträdare när de träffat Trafikverket.

Trafikverket vet inte i dag vad man ska bygga. Man vet inte vilka pengar man får, och man får inga ytterligare direktiv från regeringen. Man vet inte om man ska fortsätta eller avbryta befintliga byggplaner. Man vet inte om man ska projektera för en vanlig järnväg eller för höghastighetståg. Man vet inte när byggstarten ska ske eller vilken teknik man ska använda. Man vet inte ens om det finns någon finansiering.

I avvaktan på besked stämmer det att Trafikverket fortsätter det befintliga planarbetet för järnvägen Mölnlycke–Bollebygd men utan att veta om det över huvud taget kommer att genomföras. Samtidigt säger regeringens ansvariga statsråd att samma järnvägssträcka ska prövas inom ramen för den kommande planen. Men att man prövar något är ju inte någon garanti för att det ens blir något, och i så fall har Trafikverket planerat alltihop helt i onödan.

Regeringen har skapat ett totalt kaos i infrastrukturpolitiken genom att inte tala om vad man faktiskt vill utan bara pratar om att man har ambitioner och att man ska pröva saker i framtiden i stället för att sätta spaden i jorden enligt den plan som redan finns. Och det finns pengar i planen som räcker till en vanlig järnväg för snabbtåg mellan Mölnlycke och Bollebygd. Det är bara att sätta igång och bygga.

Fru talman! Jag konstaterar att statsrådet Anna Johansson och hennes regering sviker Västsverige. Att man sätter av mer pengar hjälper inte om man stoppar Västsveriges kanske viktigaste järnvägsprojekt. Med en fortsatt alliansregering hade vi satt spaden i jorden 2020 och byggt klart järnvägen Mölnlycke–Bollebygd och anslutit den till Landvetter flygplats. Det hade gynnat den regionala pendlingen och minskat bil- och busstrafiken, vilket hade varit bra för miljön.

Med dagens regering blir det ingen järnväg i närtid – kanske inte någon alls. Det kommer att fortsätta att vara långa pendlingstider med bil och buss till flygplatsen, och den nya flygplatsstaden blir utan järnvägsanslutning.

Regeringen har skapat totalt kaos när det gäller järnvägsbyggandet och har gjort sig skyldig till ett gigantiskt svek mot Västsverige.

Anf. 60 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Till all lycka tror jag att de flesta som lyssnar på debatten eller följer dessa frågor har kunskap om, eller tar reda på, hur infrastrukturplanering går till.

Medel avsätts i nationell plan, som regeringen fattar beslut om vart fjärde år. Det gjorde den dåvarande regeringen 2014. Om det finns någon förvirring om vad som finns i den gällande planen är det knappast den här regeringens fel. Det handlar i så fall om vilka direktiv den dåvarande regeringen gav till Trafikverket utifrån den nationella plan man hade fattat beslut om.

Vi kommer att fatta beslut om en ny nationell plan som omfattar åren 2018–2029 år 2018. I den kommer det att framgå vilka nyinvesteringsobjekt som den här regeringen har för avsikt att prioritera under de kommande åren.

Det är att fara med grov osanning att hävda att den nuvarande regeringen stoppar några som helst utbyggnadsplaner i järnväg. Jag är glad över att den nuvarande regeringen har högre ambitioner och ser behovet av att satsa på järnvägen i Sverige, till skillnad från den förra regeringen där finansministern faktiskt hävdade att Sverige under lång tid har överinvesterat i järnväg.

Nu finns en regering som ser behoven i järnvägssystemet, som kraftigt har ökat medlen till underhåll, som i den infrastrukturproposition som har lagts fram till riksdagen ännu mer ökat medlen till järnvägsunderhåll i nästa planperiod samt ökat medlen för nyinvesteringar. Det är helt nödvändigt för ett Sverige som håller ihop och för jobb och utveckling i vårt land.

Jag tror att Jan Ericson är ute i ogjort väder i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.01 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 13 Svar på interpellation 2016/17:94 om språkrav på svenskflaggade passagerarfartyg

Anf. 61 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Borian Åberg har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att underlätta för personer som inte talar något av de skandinaviska språken att skaffa sig ett arbete inom sjöfarten och om jag avser att

Prot. 2016/17:28

15 november

*Svar på
interpellationer*

vidta åtgärder för att förändra reglerna för språkkrav på svenskflaggade passagerarfartyg.

Inom den svenska handelsflottan finns det i dag många anställda personer som inte talar något skandinaviskt språk. Som exempel är filippinska sjömän ofta anställda ombord på svenska handelsfartyg.

Regeringen har vidtagit flera åtgärder för att stärka den svenska sjöfartsnäringen och för att utöka den svenskflaggade handelsflottan. Svenskflaggade fartyg har stor betydelse för svenska sjömäns möjligheter att få arbete, för tillgången till praktikplatser för studerande och för kompetensen inom sjöfartsklustret, oavsett vilket språk personerna talar.

Införandet av ett tonnagesbeskattningssystem är exempel på just en sådan åtgärd som kommer att stärka den svenska sjöfartsnäringens konkurrenskraft, öka antalet svenskflaggade fartyg och på sikt skapa jobb.

Som Boriana Åberg framhåller finns det vissa språkkrav för sjöpersonal på passagerarfartyg. Detta härstammar från internationell reglering samt EU-lagstiftning och har ett rent sjösäkerhetssyfte: att säkerställa att personal ombord på passagerarfartyg kan kommunicera med passagerarna. Personalen ska därför kunna kommunicera på det eller de språk som talas av en majoritet av de nationaliteter av passagerare som finns ombord samt på engelska.

Detta krav anser jag vara fullt rimligt för att säkerställa att personalen ombord kan kommunicera med passagerarna vid en nödsituation.

I svensk lagstiftning har detta EU-rättsliga och internationella krav förtydligats genom att personalen ska behärska engelska och, om fartyget trafikerar Skandinavien, ett skandinaviskt språk.

Om språkkravet ska gälla hela besättningen eller bara delar av den har även uppmärksammats i den hemställan som Föreningen Svensk Sjöfart har inlämnat till regeringen. Denna fråga bereds för tillfället.

Anf. 62 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret. Det är ett svar som delvis seglar bort från ämnet. Därför ska jag förtydliga.

Frågan handlar om en enkel förändring av den svenska fartygssäkerhetsförordningen 4 kap. 31 §. I den krävs att all personal som tjänstgör på passagerar- och roropassagerarfartyg ska ”behärska engelska och, om fartyget trafikerar Skandinavien, ett skandinaviskt språk”.

Det där tillägget om ett skandinaviskt språk menar svenska rederier inte längre är relevant. Det innebär nämligen ett särkrav och en övertolkning av EU-regler. Som så ofta är den svenska lagstiftningen mer långtgående än nödvändigt, och som så ofta får denna särregleringsiver negativa konsekvenser för berörd bransch. Enligt det EU-direktiv som den aktuella paragrafen baseras på ska besättningen kunna tala det eller de språk som talas av majoriteten av passagerarna som reser på en särskild rutt. Med dagens resemönster är det långt ifrån säkert att det är skandinaviska som majoriteten av passagerarna på ett fartyg talar. Rederier vittnar om att majoriteten av passagerarna på färjorna mellan Sverige och Tyskland är tyskar, mellan Sverige och Polen polacker, mellan Sverige och Estland ester och ryssar och så vidare. Det är uppenbart att lagens krav på att all personal ska tala både engelska och ett skandinaviskt språk är otidsenligt och påverkar svenska rederiers konkurrenskraft negativt.

I Danmark, som är ett föregångsland inom sjöfart, har myndigheterna tolkat språkdirektivet annorlunda. Där berör språkravet bara den personal som vägleder passagerarna vid evakuering. Det finns många yrken som är representerade på ett fartyg, och många besättningsmän kommer inte alls i kontakt med passagerarna. Varför ska vi kräva att kocken och övrig kökspersonal talar skandinaviska utöver engelska?

Och är det säkert att skandinaviska passagerare föredrar skandinaviska framför engelska? Ministern kan säkert erinra sig otaliga konferenser i Skandinavien där danskar blivit ombedda av svenska deltagare att helst prata engelska för att de ska förstå dem.

Anf. 63 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag skulle vilja försöka reda ut detta lite grann. Till att börja med är ursprunget till den här regleringen STCW-konventionen, en internationell konvention som handlar om sjömäns utbildningsnivå. Det står i den konventionen att all besättning som kommer i kontakt med passagerare vid en nödsituation ska kunna kommunicera på det eller de språk som talas av en majoritet av de nationaliteter av passagerare som finns på den specifika rutten samt ha ett elementärt engelskt ordförråd. Den här internationella konventionen har sedan införlivats i EU-rätten genom direktiv 2008/106/EG, som handlar om minimikrav på utbildning för sjöfolk.

Det har tyvärr inträffat olyckor i sjöfarten där räddningsarbetet har försvårats dels av språkförbistringen mellan ombordpersonal och passagerare, dels av språkproblem inom besättningspersonalen. Det finns dokumenterat att det har kunnat få ganska katastrofala följder.

När det gäller vilka delar av personalen som ska ha den här språkkompetensen pågår ett beredningsarbete inom Regeringskansliet, som jag sa i mitt svar. Man ska titta på vilka fördelarna är med att behålla språkravet för personal ombord på passagerarfartyg så som det är i dag. Man ska också titta på det förslag som finns från Svensk Sjöfart: att språkravet enbart ska omfatta den personal som bistår passagerarna vid en nödsituation. Då kan man nog inte riktigt göra det så enkelt för sig som att ifrågasätta varför kocken ska kunna engelska eller skandinaviska. I en nödsituation är det nämligen förmodligen fler personalkategorier som är involverade än de som arbetar direkt med passagerare under normala omständigheter. Då får man väl i så fall titta på vilka personalkategorier som skulle omfattas. Man behöver också ställa sig frågan vilka positiva effekter och vilka eventuella negativa konsekvenser en sådan här förändring skulle kunna få. Den frågan tittar man just nu på i Regeringskansliet.

Vad gäller kravet på att kunna åtminstone något skandinaviskt språk ska jag också säga att Sverige har en något vidare tolkning i och med att vi pratar om "ett skandinaviskt språk", medan våra grannländer ställer krav på att just det landets språk ska talas av ombordpersonal. Man kan säga att vi har ett något snävare krav på så sätt att det gäller hela besättningen, men å andra sidan ett något öppnare krav i och med formuleringen om "ett skandinaviskt språk". Även om passagerarsammansättningen självklart kan variera kan man utgå från att åtminstone en betydande andel av passagerarna på de passagerarfartyg som trafikerar skandinaviska länder har något skandinaviskt språk som sitt modersmål.

Anf. 64 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Statsrådet och jag är helt eniga om att säkerheten ska komma först. Jag instämmer också i att det är internationella regler som man implementerar i svensk lagstiftning. Men just här väljer man att gå ett steg längre. I STCW-konventionen, som statsrådet hänvisar till, talas om dem i besättningen som kommer i kontakt med passagerarna.

Det handlar inte om språket som talas i det landet. Det talas om ett gemensamt språk för alla i besättningen, och i de flesta fall är det engelska. I en nödsituation är det inte alla i besättningen som kastar sig fram och ska hjälpa passagerare. Det finns väldigt strikta regler för vem som gör vad. Vid en eventuell nödsituation finns det personal som har klart definierade arbetsuppgifter, dokumenterad utbildning och kunskaper som ansvarar för evakuering och annan hjälp för passagerare i nödsituationen.

Det finns en så kallad säkerhetsorganisation på varje fartyg där det framgår vilka uppgifter var och en i besättningen har i en nödsituation. Denna säkerhetsorganisation övas med jämna mellanrum. Den kontrolleras också av myndigheterna. Vi kan jämföra det med brandövningar på Regeringskansliet. Alla får springa ut när brandlarmet låter.

Jag hoppas att den hemställan som ministern nämner hanteras på ett positivt sätt. Tanken bakom denna hemställan är inte att på något sätt äventyra säkerheten utan att förändra en regel som inte längre är relevant och som hindrar bland annat rekrytering av personal med invandrarbakgrund som inte har lärt sig svenska i tillräcklig omfattning men som behärskar engelska.

Jag tror att ministern håller med mig om att Sverige behöver alla arbetstillfällen. Det är särskilt viktigt att människor med utländsk bakgrund snabbt kommer in på arbetsmarknaden och blir självförsörjande. Sjöfarten erbjuder sådana arbetstillfällen. Kockar, cateringpersonal och annan servicepersonal är exempel på sådana jobb där det inte krävs en perfekt svenska eller skandinaviska för den delen.

För den sistnämnda kategorin krävs det inte heller någon speciell yrkesrelaterad behörighet. Det är en väldigt tacksam bransch när det gäller att slussa in alla dessa människor som har kommit hit och som måste försörja sig. Det vore mycket angeläget att förändra 31 §.

Anf. 65 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det låter som att vi är väldigt överens i den här frågan. Vi måste se till att vi säkerställer att säkerheten kommer först. Den personal som ska vara passagerarbehjälplig vid en nödsituation ska behärska engelska men också ett språk som merparten av passagerarna ombord förstår.

Det jag försökte säga var att det inte är säkert att det bara är de i besättningen som har direktkontakt passagerarna under normala omständigheter som har en direktkontakt med passagerare i en nödsituation. Då träder, precis som ledamoten beskriver, en nödorganisation in där olika besättningsmedlemmar har olika funktioner.

Då behöver man säkerställa att de som omfattas av ett krav att ha kontakt med passagerare i en sådan situation också omfattas av samma språkkrav. Det är på något sätt ett minimikrav för att säkerställa att alla får den information de behöver för att kunna genomföra exempelvis en evakuering på ett säkert sätt.

Huruvida det fortsatt ska gälla all personal på passagerarfartyg är en fråga som man just nu tittar över på Regeringskansliet. Där behöver man ställa de eventuella fördelar som finns mot eventuella nackdelar. Det är rimligt att man alltid när man får förslag eller idéer också tittar på vilka negativa konsekvenser det kan få. Där hoppas jag att vi inom kort kommer att få ett svar, och vi hör synpunkter från olika intressenter i sammanhanget.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Anf. 66 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tvivlar inte en sekund på att Föreningen Svensk Sjöfart bara har det bästa för både sina medlemmar, alla passagerare och alla andra för ögonen. Ingen vill utsättas för säkerhetsrisker. Deras hemställan uttrycker det som även finns i den utredning som trafikutskottet gjorde för ett och ett halvt år sedan om sjöfarten och dess konkurrenskraft. Där uttrycktes att den typen av särregler som man från myndigheternas sida har kreerat med goda intentioner ibland leder till felaktiga resultat.

Jag uppfattar ministrarnas öppenhet att titta på frågan som ett positivt tecken på att denna regel förhoppningsvis kommer att ändras och att det förhoppningsvis kommer att ske snabbt. Det är orimligt att Sverige har särregler för en bransch som är så konkurrensutsatt som sjöfartsnäringen. Vad kan vara bättre för en minister med rötterna i Göteborg än att göra något för underlätta för denna bransch?

Anf. 67 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! Det handlar också om att se vilka eventuella negativa konsekvenser en regelförändring skulle kunna få. Just nu pågår ett ganska omfattande arbete med att se över regelverket på sjöfartsområdet med syftet att förbättra och förenkla. Det handlar om att göra det mer ändamålsenligt och lättare att följa och förstå och att ta bort överlappande regelverk.

Det pågår ett omfattande arbete. Detta kan man se som ett led i det jobbet för att helt enkelt åstadkomma en konkurrenskraftig men också trygg och säker sjöfart som erbjuder goda anställningsvillkor, bidrar till rena hav, fler jobb och tillväxt men också andra värden i samhället.

Jag känner mig tämligen säker på att det fortsatta arbetet kommer att visa om det är så att förändringen skulle vara lämplig och kommer att genomföras. Finns det delar i detta som Svensk Sjöfart kanske inte har tänkt på kommer vi nog också upptäcka det. Det viktiga är att vi hela tiden har ambitionen att ha ett regelverk som är ändamålsenligt och inte åsidosätter säkerheten.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:96 om storregionernas effekter på sjukvården

Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Saila Quicklund har frågat mig om jag, mot bakgrund av de krav på folkomröstningar som förts fram i Norrbottens och Jämtlands

län, fortfarande drar slutsatsen att det finns ett stort stöd för de föreslagna regionerna i allmänhet och Stornorrland i synnerhet.

Jag vill inledningsvis poängtera att svarstiden för att komma in med synpunkter på Indelningskommitténs delbetänkande gick ut den 6 oktober och att svaren för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Jag har också bjudit in till blocköverskridande samtal i frågan för att diskutera den fortsatta processen.

Regeringen kommer därför senare att återkomma i frågan. Vad som däremot nu kan sägas är följande. En mycket stor andel av remissinstanserna ser behovet av en ändrad läns- och landstingsindelning, även om åsikterna om just de föreslagna indelningarna och tidpunkten för ikraftträdandet till viss del går isär.

Anf. 69 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, civilministern, för svaret. Vi har debatterat regionfrågan vid ett flertal tillfällen. Det har varit i P1 Morgon, på frågestunderna här och också i interpellationsdebatterna. Jag har vid alla tillfällen frågat samma sak.

Vad är motivet till regionreformen? Vad finns det för för- och nackdelar? Varför har inte konsekvensanalyser presenterats? Har underifrånperspektivet betydelse eller inte för regeringen? Hur blir sjukvården bättre om man som jag bor i Jämtland om man slår ihop fyra landsting till en region med stora underskott och regeringen inte tillför mer pengar?

Är en ökad administration som följer med de stora regionerna önskvärd för regeringen? Är det så? Det följer ofta på stora omdaningar. Är Stornorrland den bästa lösningen när regionen täcker hela 52 procent av landets yta?

Beaktar inte regeringen de stora avstånden och vad detta innebär för oss som bor och verkar i regionen?

Frågorna är många, och självklart upplever vi en stor frustration över att vi inte får svar på de frågor som jag och andra ställer om och om igen. Jag hoppas nu att civilministern till slut förstår och tar människors frågeställningar på allvar och svarar på mina frågor.

Jag är folkvald i Jämtlands län, och jag har många länsinvånare bakom mig när jag i dag debatterar här i kammaren. Jag hoppas och tror att civilministern har kännedom om hur just mitt län har agerat i regionfrågan. Ett folkiniciativ för en folkomröstning om Stornorrland startade tidigare i höst. Drygt 10 000 personer behövde skriva under listorna för att detta skulle kunna behandlas i Region Jämtland Härjedalen.

Jag önskar att civilministern hade kunnat se och följa hur detta helt fantastiska arbete fortlöpte. Människor har samlats och arbetat med inspiration och glädje för något som man tycker är viktigt och angeläget. Unga, gamla, stadsbor och landsbygdsbor har alla bidragit till att visa att det finns en acceptans för mycket, men nu hade regeringen gått över gränsen. Att genomföra en sådan här stor reform som påverkar våra länsbor i så stor omfattning utan att människor får tycka till tände en urkraft och ett mod i vårt län. Efter tre veckor hade många av oss lyckats samla ihop 20 740 namnunderskrifter.

Jag är stolt och glad över de fantastiska insatser som alla har utfört i mitt län och i andra län som också gör de här insatserna. Det gör mig illa – riktigt illa – när regeringen väljer att inte hörsamma människors vilja.

Jag känner inte heller någon större entusiasm eller glädje över ett oberoende rykte som säger att Jämtlands län ska undantas från ett Stornorrland. Det handlar dessutom i så fall om en kort respit, då intentionen enligt uppgift är att alla län ska inordnas i en regionreform år 2023. Jag vet också att man i minst sju län arbetar på samma sätt som vi gör i Jämtland och har samma motstånd mot regionreformen som Jämtlands län har. Ingen ska behöva tvingas in i en regionbildning om det inte finns stöd för det.

Mina frågor är: Kan civilministern bekräfta ryktet som medierna presenterade i går och som säger att Jämtlands län ska undantas i en eventuell regionreform? Vad är motivet för det? Vad säger civilministern till de sju övriga län som nu också reser sig på samma starka sätt som Jämtlands län? Ska de tvingas in i en regionreform mot sin vilja? Vad är skillnaden mellan Jämtlands län och övriga län?

Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Saila Quicklund, för interpellationen och för den diskussion som vi nu har haft i flera månader! Jag uppskattar engagemanget och att vi har en öppen dialog om dessa viktiga frågor som handlar om hur vi säkerställer likvärdighet i svensk välfärd i hela vårt land och hur vi håller ihop vårt samhälle.

Fru talman! Den regionala ojämlikheten i vårt land håller på att klyva isär Sverige. Vi har en mycket allvarlig utveckling där de regionala klyftorna har tillåtit att växa under de senaste decennierna och där vi har allvarliga effekter av urbaniseringen som påverkar förutsättningarna för kommunal och landstingskommunal verksamhet, inte minst välfärden. Vi har också olika förutsättningar för regional utveckling och tillväxt. Vi ser i flera utredningar att arbetsmarknadsregionerna har kunnat förstöras i delar av landet, medan andra delar av landet inte alls har samma integration vad gäller arbetsmarknadsregionerna. Det skapar sämre förutsättningar för tillväxt och utveckling och hög sysselsättning.

Fru talman! Det finns två förhållningssätt till detta. Vi kan acceptera, vi kan se urbaniseringen som en norm och tolerera bristande likvärdighet i välfärden och att vissa delar av landet som har fått bilda regioner runt storstäderna drar ifrån medan andra delar av landet har helt andra förutsättningar. Vi kan bara notera det faktum att över hälften av Sveriges befolkning bor i storstadsregionerna, som har fått genomdriva en regionreform. Det skedde i Stockholms län på 60-talet och i Skåne och Västra Götaland på 90-talet. Sedan har vi resten av befolkningen, den resterande halvan, som är uppdelad i 18 olika mindre landsting. Det är klart att vi bara kan notera detta och acceptera en utveckling där Sverige klyvs isär, eller så kan vi bestämma oss för att vidta åtgärder.

Fru talman! Idén om en regionreform är inte en generell lösning på alla utmaningar vi har. Men den är ett sätt att förhålla sig till hur vi kan jobba med likvärdighet inom sjukvården, inom kollektivtrafiken och inom den regionala utvecklingen. Reformen kommer inte att genomföras om det inte finns stöd i Sveriges riksdag. Vi har precis den ordning som vi har haft i övriga lagstiftningsärenden: Vi har en remissbehandling, vi tar in synpunkterna och nu har vi samtal med de borgerliga partierna och med Vänsterpartiet. Om det inte finns ett stöd för reformen kommer den inte att genomdrivas. Vi har bjudit in alla borgerliga partier och Vänsterpartiet till samtal just för att se om vi kan hitta gemensamma lösningar som handlar

om att minska den regionala klyftan och säkerställa likvärdigheten i sjukvården.

Även om jag uppskattar Saila Quicklunds engagemang i frågan och tycker att det är bra att vi för de här debatterna tror jag att det är viktigt att de aktörer som motsätter sig en regionreform nu presenterar en alternativ modell. Hur ska vi klara av utmaningarna inom sjukvården i Jämtlands län? Hur ska vi hålla ihop ett Sverige som glider isär? Hur ska vi se till att försvara likvärdigheten i välfärden? Hur gör vi när vi ser att de stora starka regionerna har mycket bättre förutsättningar att jobba med tillväxt och utveckling och även tar en större del av de resurser som finns för detta? Vad är det moderata alternativet?

Jag är öppen för att diskutera. Jag kan inte med hundra procents säkerhet säga: Det här är generallösningen! Det vet vi inte. Men vi kan bara hitta rätt lösningar om vi får en dialog där alternativen presenteras också för medborgarna. Oavsett vad vi tycker i denna fråga är både jag och Saila Quicklund skyldiga medborgarna i Jämtland svaret på frågan: Hur ska vi säkerställa en likvärdig utveckling och välfärd i hela Sverige och inte bara i storstäderna?

Anf. 71 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jämtlandsmoderaternas – och jag poängterar att det är Jämtlandsmoderaternas – förslag till en bättre och mer jämlik sjukvård är att förstatliga specialistsjukvården.

Civilministern svarar att en mycket stor del av remissinstanserna ser ett behov av en ändrad läns- och landstingsindelning. Hur stor då? säger jag. Är det folkets röst? Vi har sju folkinitiativ och många starka åsikter mot en regionreform ute i landet. Beaktar inte ministern detta?

Fru talman! Nu måste jag få ett svar. Återigen: Varför har regeringen så bråttom med att genomföra en reform att man inte kan ta sig tid att vänta in de folkomröstningsinitiativ som pågår i landet? Vi får aldrig glömma att vi företrädar våra väljare, och det är deras talan vi för. Elitpolitikerprojekt, har förslaget kallats många gånger. Jag känner en frustration, eller jag blir rättare sagt bestört, när jag hör detta ord. Vad känner civilministern för detta?

Är det så här regeringen ska fortsätta att arbeta? Ska partiet gå före folkets vilja? Tror regeringen att människor vill att politiken ska fungera så här?

I Norrland har vi många kommuner och landsting som styrs av Socialdemokraterna, alltså där Socialdemokraterna sitter i majoritet. Självklart färgar det remissvaren till Indelningskommittén från dessa områden när vi vet att Socialdemokraterna är ensidigt för en regionreform. Orsaken till reformivern är också nyligen presenterad: Fem av sex regioner får rödgröna styren. Så säkrar man framtiden för dessa partier. Källan till detta är Dagens Samhälle, och beräkningen är gjord utifrån 2014 års val.

Man kan ha olika åsikter i sakfrågor. Det kan vara sunt, och så fungerar demokratin. En demokrati innebär dock att människor ska ha inflytande, bli lyssnade på och vara delaktiga i beslut. Regeringen går inte i den riktningen i den här frågan. Om man inte vill erkänna eller till och med motarbetar människors möjligheter att bli lyssnade på, som i det här exemplet där man inte väntar in folkomröstningar ute i landet, känner jag en stor oro för hur regeringen arbetar i demokratihänseende.

Jag har en fråga till ministern. Civilministern svarar att åsikterna om just de föreslagna indelningarna och tidpunkten för ikraftträdande till viss del går isär. Till viss del? Med de starka reaktioner vi ser i landet mot en regionreform önskar jag att ministern är mer precis än så. Jag önskar att ministern vidareutvecklar detta.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Anf. 72 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Tack, Saila Quicklund! Det är första gången i den här kammaren som jag debatterar regionfrågan och motståndaren till en regionreform presenterar ett alternativ. Det har faktiskt inte hänt hittills i den här debatten, så jag vill verkligen tacka dig.

Förstatliga den avancerade sjukvården, är förslaget från Moderaterna i Jämtlands län. Det har jag respekt för. Det är precis så vi måste presentera alternativen för medborgarna.

Jag har många invändningar mot förstatligande. Som ansvarig minister för kommunala och landstingskommunala frågor utgår jag från att den kommunala självstyrelsen och den decentraliserade välfärdsmodellen har tjänat Sverige väl. Däremot har vi, till skillnad från med primärkommunerna, inte skapat de strukturella förändringar i landstingssektorn som krävs för att vi ska klara av de utmaningar som vi har inom sjukvården som blir alltmer avancerad.

Då kan en lösning vara att säga att när den decentraliserade välfärdsmodellen inte fungerar inom sjukvården ska man förstatliga sjukvården och flytta besluten till Stockholm. Det har jag respekt för. Men då faller en hel del av de argument som lyfts fram i debatten om regionalisering. Att besluten fattas längre bort från människorna har använts som ett argument mot regionalisering. Nu ska ju besluten fattas i Stockholm i stället.

Är vi säkra på att en förstatligad sjukvård med beslutsmakten i Stockholm tar vara på de intressen som medborgarna i Jämtlands län har på bästa möjliga sätt? Det kan vi inte vara säkra på.

Men det är väldigt bra att vi nu kanske kan få igång en riktig debatt om vad alternativen är. I debatten har det under de senaste månaderna låtit från en del moderata debattörer som om vi kan fortsätta med den nuvarande landstingsindelningen. Men vi har ju kunskap. Vi vet att de strukturer som vi har inom sjukvården i dag inte är ändamålsenliga om vi ska klara av allt svårare utmaningar vad gäller både avancerad och primär sjukvård.

När det gäller den här processen kan jag lugna Saila Quicklund. Regeringen kommer inte att göra någonting om vi inte har stöd i Sveriges riksdag. Det är därför vi för samtal också med Saila Quicklunds parti. Vi vill ha breda samtal. Vi har bjudit in Moderaterna till samtal. Vi har lagt alla frågorna på bordet. Vi jobbar med att sammanställa remissvaren så att vi kan ha en klar och tydlig bild av hur de olika remissinstanserna ställer sig. Där är vi naturligtvis öppna också för att diskutera alternativa sätt att se på de här utmaningarna.

Regeringen kommer inte att driva igenom en process, utan det är riksdagen som har frågan på sitt bord om det ska ske en förändring av den administrativa indelningen i vårt land.

Men frågorna återstår, fru talman. Är det okej, är det bra, är det ändamålsenligt att staten har en organisation där varje myndighet har sin unika regionala indelning? Är det ändamålsenligt att det endast är länsstyrelserna som följer länsindelningen och de övriga statliga myndigheterna, som ska

koordineras av länsstyrelserna och som ska förankra den statliga verksamheten lokalt och regionalt, har en helt annan indelning än den som länsstyrelsen har? Är det en effektiv stat? Är det en stat som har en regional förankring?

Har vi strukturer på plats som håller ihop vårt land, eller är det inte så att vi behöver vidta åtgärder och genomdriva förändringar? Förändringarna kan säkerligen se olika ut, och det kan också finnas olika vägar. Nu har vi fått ett förslag: Förstatliga sjukvården i stället och flytta besluten till Stockholm.

Jag välkomnar den debatten. Det är jättebra att vi kan ha den diskussionen. Men jag tror att den decentraliserade välfärdsmodellen har tjänat Sverige väl och att det är bra att fortsätta med den modellen.

Anf. 73 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag vill ytterligare förtydliga att det är Jämtlandsmoderaterna som har åsikten att vi vill undersöka förutsättningarna för ett förstatligande av specialistsjukvården.

Jag kan konstatera att jag fortfarande inte har fått svar på de frågor jag vill ha svar på och har ställt här i dag om varför ministern inte vill lyssna på medborgarna där ute. Varför denna brådska för att få igenom den här reformen? Varför kan inte ett val få passera först?

Jag kan också konstatera att sakliga och bra motiv till en regionreform saknas. Konsekvensanalyserna saknas. Medborgardialogen och underifrånperspektivet saknas. Förståelse för de långa avstånden och vad detta innebär för oss som bor i norr saknas. Stödet från länsstyrelserna, alltså regeringens förlängda arm, saknas. Näringslivets stöd saknas. Förståelsen för att den bästa vården i Sverige inte finns i våra storregioner saknas. Förståelsen för att man inte kan finna samband mellan regional folkmängd och tillväxttakt saknas.

Jag är stolt över Moderaternas ställningstagande i regionfrågan där underifrånperspektivet är centralt. Det blir ett nej om man inte som medborgare får yttra sig i den här frågan.

Jag vill även uppmana alla län som är motståndare till regionreformen att fortsätta visa sin åsikt. Ingenting är klart förrän beslutet har tagits här i riksdagens kammare, och jag hoppas att de folkinitiativ som nu har startat fortsätter arbetet för en folkomröstning.

I stället för att rita nya kartor mot människors vilja tycker jag att vi ska fokusera på att få en fungerande välfärd med fokus på sjukvård, service och regional utveckling så att våra medborgare får valuta för sina skattepengar. Min sista uppmaning i dag blir att inget län ska tvingas in i en regionbildning mot sin vilja.

Med de orden, fru talman, vill jag tacka civilministern för debatten.

Anf. 74 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag vill tacka Saila Quicklund för den här debatten och för att hon också gav besked i frågan om hur moderaterna i Jämtland ser på alternativet. Det är som sagt första gången som vi har fått en sådan diskussion här i kammaren, och det välkomnar jag.

Jag vill också betona att jag välkomnar att Saila Quicklund talar om underifrånperspektivet. Under den förra mandatperioden stoppade Mode-

raterna och den förra regeringen decentraliseringen av det regionala utvecklingsansvaret. Trots att det fanns en vilja från Norrbotten, Västmanland och Västernorrland att decentralisera det regionala utvecklingsansvaret biföll inte regeringen den ansökan.

Denna regering gjorde tvärtom och lade fram en proposition som nu beslutas av Sveriges riksdag också och som innebär att vi flyttar de regionala utvecklingsfrågorna från staten till regionerna, till landstingen, och regionaliserar Sverige. Vi är öppna för att fortsätta decentraliseringsprocessen.

Här finns en ideologisk och principiell skillnad i politiken: de som företräder en decentraliserad välfärdsmodell med ett starkt kommunalt självstyre, kommunal beskattningsrätt och den landstingskommunala sektorns möjlighet att hantera de regionala frågorna och de som vill se decentralisering och förstatligande. Det är en debatt som behövs i Sverige, och jag tror att den debatten kommer att göra att vi kan börja närma oss lösningar på de utmaningar som vi har med växande regionala klyftor och en sjukvård som definitivt behöver få ett tydligare likvärdighetsperspektiv.

Jag tackar för den här debatten och ser fram emot en fortsatt dialog, oavsett hur det går i regionfrågan, om sjukvården och den regionala utvecklingen och kommunikationerna i Jämtland.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:28
15 november

*Svar på
interpellationer*

§ 15 Svar på interpellation 2016/17:38 om omlokalisering av EMA till Sverige

Anf. 75 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jenny Petersson har frågat mig om jag anser att Sverige bör arbeta för att EMA omlokaliseras till Sverige och om jag då är beredd att ta ansvar för att säkerställa bästa möjliga utgångsläge för Sverige. Jenny Petersson har också frågat vilka initiativ jag är beredd att ta för att skapa de nödvändiga allianser som krävs i frågan.

Som jag tidigare svarat Jenny Petersson ser jag flera stora fördelar med att Sverige blir värdland för en EU-myndighet såsom EMA, inte minst på life science-området. Svenska staten har under många år gjort stora strategiska investeringar inom life science, både vad det gäller medicinsk forskning, forskningsinfrastruktur och i processer för samverkan och samordning mellan olika sektorer för ökad synergi. Om EMA lokaliserades hit skulle det kunna öka förutsättningarna för att andra satsningar och investeringar inom life science-området och utländska företagsetableringar förläggs till Sverige, och samarbetet mellan industri och akademi skulle gynnas. Detta är en stor möjlighet för Sverige.

Omlokaliseringen av EMA är också en komplex och kunskapsintensiv verksamhet. Omlokaliseringen behöver kunna ske med bibehållande av full verksamhet. För att minska riskerna för industrin, hälso- och sjukvården och patienterna behöver myndigheten lokaliseras till ett av de länder med mest erfarenhet av samarbete inom området.

Min bedömning är att Sverige har den erfarenhet som krävs för en ansvarsfull överföring. Läkemedelsverket är en av de mest anlitade myndig-

heterna inom EMA. År 2015 ansvarade Läkemedelsverket för genomförande av 25 läkemedelsgodkännanden – mer än någon annan motsvarande myndighet, oavsett landets storlek.

Innan en kampanj kan inledas måste dock konsekvenserna analyseras nog. I detta ingår också att regeringen har säkerställt att det finns finansiering för ett påverkansarbete. Om en svensk kampanj ska drivas måste den drivas under goda förutsättningar och, som Jenny Petersson efterfrågar, med bästa möjliga utgångsläge.

När det gäller möjligheten till nödvändiga allianser, för det fall en kampanj ska drivas, finns det troligtvis stora fördelar med att göra detta med gemensamma krafter. För det fall en kampanj ska inledas kommer givetvis sedvanlig förankring att ske i riksdagen.

Jag vill också återigen understryka att det fortfarande inte finns någon formell anmälan om utträde från Storbritannien.

Anf. 76 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag vill tacka Gabriel Wikström för svaret.

Precis som han säger i sitt svar har jag vid ett flertal tillfällen efterfrågat regeringens strategi, arbete eller eventuella allianser för omlokaliseringen av EU:s läkemedelsmyndighet, EMA, som i dag ligger i London. För dem som inte är insatta i ämnet är EMA en myndighet inom EU, och eftersom Storbritannien röstade för brexit kommer ett utträde att ske, även om de inte formellt har ansökt om utträde ur EU.

Det är viktigt att vara på tårna, annars blir man omsprungen. Jag saknar att regeringen är på tårna och visar intresse av att få EMA till Sverige.

Sverige har spelat en stor del i många av de läkemedelsgodkännanden inom EU som EMA har gjort tillsammans med de nationella läkemedelsmyndigheterna, precis som Gabriel Wikström säger. EMA har haft och har redan i dag en central roll för den svenska hälso- och sjukvården och life science-sektorn. Men nu behöver vi ta nästa steg.

Gabriel Wikström och jag är överens om de stora fördelarna för Sverige om vi skulle bli värdland för EU-myndigheten EMA, inte minst för life science-området som nämndes.

Svenska staten, oavsett om det var under alliansregeringen eller nuvarande regering, har gjort satsningar och strategiska investeringar inom just life science. Det gäller medicinsk forskning, forskningsinfrastrukturen och processer för samverkan och samordning mellan sektorer för att öka synergieffekten. Om vi skulle få hit EMA skulle chanserna öka för att få hit betydligt fler inom området. Det skulle bli fler företagsetableringar, och nya samarbeten mellan industri och akademi skulle gynnas. Det skulle vara en jättestor möjlighet för Sverige. Det är vi överens om.

Min fråga är dock fortfarande om jag kan få ett tydligt besked. Tiden rinner i väg. Analysernas tid är förbi. Vi måste agera. Det gör nämligen andra EU-länder, som arbetar för att EMA ska omlokaliseras till deras länder.

Kan jag få ett tydligt besked från Gabriel Wikström om statsrådet menar att Sverige bör arbeta för att EMA ska omlokaliseras hit? Om svaret är ja undrar jag vilka initiativ regeringen kommer att ta för att Sverige ska bli värdland för EMA.

Fru talman! Det är inte varje dag ett land lämnar Europeiska unionen. Vi vet inte heller vilken dag det kommer att ske. Det här är en mycket speciell situation. En hel del institutioner är utplacerade i de olika medlemsstaterna. Och en av de mest intressanta är faktiskt EMA, som i dag finns i Storbritannien.

Redan 1992 ansökte Sverige om möjligheten att få den myndigheten till Sverige. Det hade varit bra då. Men det skulle också vara bra att vara med på den andra chansen. Det är viktigt att vara förberedd nu när Storbritannien kommer att lämna EU. Det kommer de nämligen att göra. Det finns inga indikationer på något annat.

EMA:s framtida lokalisering kommer att avgöras genom centrala förhandlingar mellan medlemsstaterna. Och många medlemsstater ligger i startblocken. Många vill gärna ha myndigheten, som omfattar 900 anställda, har 4 500 experter och akademiker knutna till sig och har en budget på nästan 4 miljarder kronor. Det är inte småpotatis.

Vilka fördelar finns det för Sverige när det gäller att få EMA? Bland annat har svenska Läkemedelsverket ett gott rykte utomlands. Läkemedelsverket anlitas mest för de vetenskapliga utredningar som görs inom ramen för EMA. Det är också en fördel att Sverige redan har en EU-myndighet, Smittskyddsmyndigheten.

Flera av de länder som har visat intresse för EMA har andra EU-myndigheter, men anser också att just Sveriges fördel med Smittskyddsmyndigheten är särskilt stor. Sverige utför redan i dag många kliniska prövningar åt EMA. Det kommer förhoppningsvis att bli en spännande väg.

Att Sverige och vissa av våra regioner är mer lämpade än andra står utom allt tvivel. Jag vill göra det klart från början att jag är från Göteborg. Jag är stolt över att Göteborg har ett läkemedelskluster med Astra Zeneca som ett av tre stora internationella forskningsnav i Göteborg och Mölndal. I Göteborg finns den breda kompetensen och erfarenheten, på nationell och internationell nivå, av att ansvara för infrastruktur för läkemedelsutveckling. En stor fördel är att Göteborg har Sveriges nationella centrum för klinisk forskning och ett av Astras Zenecas största globala FoU-center. Det går lätt att ta sig till Göteborg.

Det finns fördelar med att kunna skapa en arbetsmarknad för akademiker inom life science-sektorn, där man kan byta jobb med varandra. Vi är glada att vi har Astra Zeneca. Men det räcker inte riktigt till om spetskompetenserna ska komma till Sverige. Man ska också kunna byta jobb inom Sverige och kunna utvecklas i karriären.

Jag ska inte låta som en reklambroschyr för Göteborgsregionen. Jag vill vara en förespråkare för att Sverige ska ligga i framkant när det gäller att ansöka om en av de mest spännande myndigheterna, så att den ska kunna landa i Sverige. Vetenskapsrådets enhet för kliniska studier, som har sin bas i Göteborg, är en stark faktor som talar för Sverige.

Regeringen borde vara på tårna i det här läget, långt innan Storbritannien har lämnat in sin formella ansökan om utträde ur EU. Som en uppföljning på Jenny Peterssons fråga vill jag därför gärna veta vilka konkreta planer regeringen har. Det måste finnas ambitioner. Då måste man vara förberedd. Och man måste vara förberedd före de andra.

Anf. 78 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Jenny Petersson för interpellationen och Hans Rothenberg för hans inlägg. Vi verkar vara rörande överens om att det finns stora fördelar med att omlokalisera EMA till Sverige.

Som jag sa i mitt svar behöver vi göra ett grundligt analysarbete innan regeringen går in i en formell kampanj. Det har bland annat att göra med det som Hans Rothenberg tog upp i sitt inlägg, nämligen var i Sverige myndigheten skulle placeras.

Även om Hans Rothenberg kan tycka att Göteborg och Västsverige är den självklara platsen för EMA råder det delade meningar om det. Det finns flera intressenter från svensk sida. Det är en fråga bland andra som regeringen måste genomlysas grundligt innan en eventuell formell kampanj inleds. Och det finns många liknande frågeställningar.

Innan regeringen tar beslut om en eventuell kampanj och därmed presenterar planerna framöver behöver någon form av förankringsarbete ske i riksdagen. En del av de planer som i så fall skulle ligga till grund för en sådan kampanj behöver också konkretiseras.

Jag vill inte föregripa den diskussionen på något sätt och hänvisar helt enkelt till det svar som jag redan har gett.

Anf. 79 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Tack för svaret, Gabriel Wikström, även om jag inte fick något konkret svar på hur ansvarigt statsråd kommer att arbeta för att EMA ska omlokaliseras till Sverige.

Gabriel Wikström nämnde i sitt svar att det finns många intressenter här i Sverige. Sverige är inte så jättestort, och det borde man ha med sig i sin analys när man ska lämna in sin ansökan. Här krävs det ett samarbete över hela Sverige och de regioner som finns. Jag är från Västsverige och ser många fördelar med Göteborg.

Är man inte förberedd blir man oförberedd. Det rullar på väldigt snabbt i den här frågan bland andra länder ute i Europa.

Fru talman! Gabriel Wikström pratade om nödvändiga allianser och sa sig villig att komma till riksdagen. Signalerna från oss moderater är väl rätt tydliga. Mig veterligen är det ingen i Sveriges riksdag som har flaggat för att man är emot EMA. Det skulle i och för sig kunna vara något EU-kritiskt parti, men det behöver man inte göra en snabb analys av för att se hur en majoritet i Sveriges riksdag ser ut.

För mig saknas nästa steg, det vill säga modet, gå vidare från analysen, viljan, strategin och tempot. Det är det som saknas från regeringen. Det är många inom life science-sektorn som har flaggat för att detta är jätteviktigt för Sverige. LIF:s vd Anders Blanck var ute i frågan innan ens brexit hade ägt rum. Regeringens life science-samordnare Anders Lönnberg sa i en Ekointervju i somras att han vill att EU-myndigheten ska placeras i Sverige. Mikael Damberg är av samma uppfattning.

Här finns alltså en vilja. Många betonar vikten av detta. Vi är överens om analysen. Du skriver i ditt svar att det är viktigt för jobb, forskning och så vidare.

Nästa steg: Vad gör regeringen? Vilka initiativ är du som statsråd beredd att ta för att skapa de nödvändiga allianser som krävs? Vad gör du, och vad kommer du att göra framöver?

Prot. 2016/17:28
15 november

*Svar på
interpellationer*

Anf. 80 HANS ROTHENBERG (M):

Fru talman! Låt oss klargöra en sak. Om EMA-myndigheten kommer till Sverige är Sverige, Europa och EU att gratulera. Om myndigheten hamnar i Stockholm–Uppsala-regionen är Göteborg och Skåne att gratulera. Om den skulle hamna i Göteborgsregionen är Sverige och EU att gratulera.

Jag vill ge ministern några argument, för det kommer att bli en diskussion, och då är det bra att ha med sig goda vänner. I det här fallet ställer vi moderater upp som regeringens absolut bästa vänner när det gäller att få en bra verksamhet till Sverige. Den utsträckta handen bär vi vidare från Olof Palme 1985 fram till att vi ska få EMA till Sverige.

Astra Zenecas biomedical hub är unik i världen. Det är ett fantastiskt spännande projekt. Från början tomma lokaler görs om till en verkstad för spännande medtec- och life science-företag att växa i. Det här skapar en intressant miljö ur ett internationellt perspektiv.

Nyligen har statens forskningsinstitut Rice flyttat till Göteborgsregionen. Det är en industrirelaterad life science-infrastruktur som är väldigt intressant att koppla ihop med detta.

Det är viktigt med förankring. Tack för att regeringen vill förankra det här hos riksdagen. Men lär av de fantastiska effekter som vi har fått av ESS-projektet i Lund! Dra nytta av dessa!

Jag förstår kanske att detta är någonting som ministern inte kan säga. Jag tror inte att det handlar om att inte vilja säga det, utan om att inte kunna säga det i den här debatten. Men jag hoppas verkligen att vi kan supporta varandra och bidra till att Sverige kan få denna fantastiska myndighet hit.

Anf. 81 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Som sagt, vi är helt överens om de stora fördelarna med att få EMA till Sverige. Det är regeringens ansvar att se till att om en sådan här kampanj ska bedrivas ska den bedrivas under de bästa förutsättningar. I det arbetet ska vi naturligtvis ha fört dialog med viktiga intressenter och aktörer både innanför och utanför Sveriges gränser. Vi ska sondera terrängen för att helt enkelt få en grund för att vi så väl som möjligt ska kunna bedriva en lyckosam kampanj.

Innan regeringen har fattat ett beslut i frågan varken kan eller vill jag gå in på de konkreta strategierna eller planerna framöver. Men jag kan garantera kammaren att vi kommer att presentera dem förhoppningsvis inom en väldigt snar framtid.

Anf. 82 JENNY PETERSSON (M):

Fru talman! Jag förväntar mig att regeringen agerar för att Sverige ska bli ett nytt värmland för EMA. Precis som Gabriel Wikström säger har regeringen en central roll i detta arbete och ett ansvar för att skapa nödvändiga allianser i Sverige och i EU och för att hålla ihop de relevanta processerna.

Om regeringen väntar eller om man inte är beredd att ta det här ansvaret är Sveriges chanser små, och de blir mindre och mindre, för att EMA kommer att hamna här. Det skulle resultera i att EMA slutligen hamnar i något annat land där man har lyft frågan högre upp på agendan och varit betydligt mer handlingskraftig.

Fru talman! Jag förväntar mig att regeringen agerar och håller ihop de relevanta processerna framöver.

Anf. 83 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag tackar än en gång för en bra interpellation och en bra debatt. Det är väldigt klargörande att se att vi är överens i den här frågan. Det finns stora fördelar med att lokalisera EMA till Sverige.

Men innan vi går in i ett konkret kampanjskede behövs det vissa typer av analyser och förberedelser för att regeringen ska kunna fatta ett beslut som är så välgrundat som möjligt. Till dess får ledamöterna helt enkelt ge sig till tåls.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2016/17:43 om brister i patientsäkerhet

Anf. 84 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Cecilia Widegren har frågat mig varför jag inte återkommit till riksdagen med konkreta förslag till åtgärder för att komma till rätta med bristerna i städning inom vården och vårdhygien. Cecilia Widegren har också frågat mig vilka nationella strategier för ökad patientsäkerhet regeringen avser att införa och när avsikten i så fall är att de ska träda i kraft, samt på vilket sätt jag gått från ord till handling sedan den tidigare interpellationsdebatten vad gäller patientsäkerhet, undvikbara vårdskador och brister i vårdstädning. Cecilia Widegren har också frågat när jag och regeringen avser att återkomma till riksdagen med konkreta förslag och förbättringar som riksdagen kan ställa sig bakom.

Patientsäkerhet har bäring på många delar av hälso- och sjukvården och är en mycket viktig fråga för regeringen. En trygg och säker vård är en ledningsfråga och förutsätter också att det finns kompetenta medarbetare och en väl fungerande kompetensförsörjning. Regeringen har, bland annat genom satsningen på professionsmiljarden, gett landstingen ökade möjligheter och bättre verktyg för att ta sig an de utmaningarna.

Jag följer noga utvecklingen på patientsäkerhetsområdet. Vårdskadorna har minskat över landet i stort, och de allvarliga vårdskadorna är avsevärt lägre 2015 än vid tidigare mätningar. Samtidigt finns stora regionala skillnader. Det är av största betydelse att arbetet för att minska vårdskadorna fortsätter, och landstingens och regionernas arbete är helt avgörande för resultatet. I syfte att minska de undvikbara skadorna är det viktigt att hälso- och sjukvården fortsätter att verka i enlighet med nollvisionen för antalet vårdskador, som var utgångspunkten för den tillfälliga satsningen på patientsäkerhet under åren 2011–2014.

Riksrevisionens rapport om patientsäkerhet besvarades av regeringen i december 2015 med en skrivelse till riksdagen. I mars 2016 överlämnade

riksdagens talman socialutskottets betänkande och anmälde att riksdagen samma dag bifallit utskottets förslag till riksdagsbeslut. Riksdagens beslut innebär att riksdagen lagt regeringens skrivelse till handlingarna.

Landstingen och vårdgivarna är skyldiga att bedriva ett systematiskt patientsäkerhetsarbete. Regeringen har gett Socialstyrelsen, i samarbete med ett flertal myndigheter och SKL, i uppdrag att utveckla ett samlat stöd för hälso- och sjukvården på patientsäkerhetsområdet. Regeringen avsätter också medel till SKL, inom ramen för överenskommelsen om insatser för att förbättra vården för personer med kroniska sjukdomar med mera, för stödjande insatser till hälso- och sjukvården i det systematiska patientsäkerhetsarbetet och för att bedriva fortsatta mätningar för att följa utvecklingen.

Regeringen stärker landstingens förutsättningar, bland annat för patientsäkerhetsarbetet, genom de förslag om långsiktigt höjda generella statsbidrag som presenterats i budgetpropositionerna för såväl 2016 som 2017.

En god vårdhygien är central för patientsäkerheten, och städningen är en viktig del av vårdhygienen. Staten verkar genom normering och tillsyn, men städning är vårdgivarens ansvar. Det finns riktlinjer, vägledningar och föreskrifter som stöd på området.

Från regeringens sida prioriteras arbetet mot antibiotikaresistens mycket högt. Regeringen beslutade i april om en uppdaterad strategi för att bekämpa antibiotikaresistens. Antibiotikaresistens uppmärksammas också inom ramen för den nationella läkemedelsstrategin.

Följsamheten till både hygienrutiner och klädregler bland hälso- och sjukvårdspersonalen har stadigt ökat. Från och med den 1 januari 2016 gäller de hygien- och klädregler som redan tidigare gällde inom hälso- och sjukvården även inom hemtjänst, särskilda boenden och vissa LSS-boenden.

Cecilia Widegren har slutligen frågat mig vilken analys som ligger bakom att föregå utredningen om klagomål och tillsyn och dra ned på resurserna till Inspektionen för vård och omsorgs resurser att kunna genomföra ålagd tillsyn och uppföljning inom hälso- och sjukvården, socialtjänsten och äldreomsorgen innan förslag lagts fram om ny struktur för klagomålshantering.

Regeringen har inte för avsikt att föregå Klagomålsutredningen. Den tidigare regeringen föreslog redan vid inrättandet av IVO 2013 att IVO:s förvaltningsanslag skulle minska med 60 miljoner kronor från och med 2017. Mot bakgrund av flyktingsituationen tillfördes IVO 10 miljoner kronor i vårändringsbudgeten för 2016 för att kunna bedriva ett effektivt arbete med tillståndsprövning och tillsyn. Vidare har regeringen omprövat den förra regeringens beslut att minska IVO:s förvaltningsanslag och föreslår därför i budgetpropositionen för 2017 att IVO:s anslag ska öka med 70 miljoner kronor från och med 2017. Därutöver föreslås att IVO tillförs tillfälliga medel om 40 miljoner kronor under 2017, 25 miljoner kronor 2018 och 10 miljoner kronor 2019 för insatser med anledning av flyktingsituationen.

Anf. 85 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för att du hade möjlighet att komma hit till riksdagen och debattera dessa viktiga frågor! Jag gav ett löfte för ett år sedan att vi skulle mötas här i riksdagen igen och följa upp det som då sas,

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

de löften som gavs och självklart vad som har skett på området för patientsäkerheten i stort och inte minst för vårdhygien och vårdsmuts.

Grunden för detta är självklart att man den dag då man behöver vård, behandling och omsorg, när man är utsatt och sjuk, inte ska drabbas ytterligare av en undvikbar vårdskada eller av någon infektion eller annat på grund av dålig hygien eller brister i städningen. Detta duger inte i en välfärdsstat 2016. En nollvision är en grundförutsättning för att vi också ska kunna jobba mot en tydlig målbild. Resan dit är dock fortsatt väldigt lång.

Fru talman! Jag är förvånad över att statsrådet väljer att inte räkna upp hur verkligheten fortfarande ser ut. Över 700 patienter avlider årligen inom svensk hälso- och sjukvård för att man inte gjorde helt rätt från början. Det finns ett antal vårdskador och infektioner som fortsatt drabbar människor inom hälso- och sjukvården. Detta säger rapporten *Skador i vården*.

Socialstyrelsens studie visar att över 100 000 patienter årligen drabbas av en vårdskada. Det skulle innebära att vid ungefär 12 procent av alla vårdtillfällen i Sverige i dag finns något slags brist i patientsäkerhetsarbetet. Av dessa handlar 40 procent om vårdrelaterade infektioner. De hade alltså kunnat undvikas om man hade haft ett systematiskt arbete och hade jobbat med hygien på ett mer rättssäkert sätt. Brister i städning är en del av detta. Som patient kan man säkert uppleva det som oerhört beklämmande att de lokaler man befinner sig i är snuskiga och inte hygieniska.

Fru talman! Av detta skäl har jag valt att ställa ett antal frågor om vad som har gjorts sedan vi stod här för ett år sedan. Regeringen har ett ansvar utifrån patientsäkerhetslagen, som var den första samlade lagstiftning som Sverige fick på plats under alliansregeringens tid. Regeringen måste självklart se till att ha kraftfulla handlingsplaner för att verkställa de tydliga mål och målbilder som Sveriges riksdag har satt upp.

Statsrådet lovade för ett år sedan att göra det som Riksrevisionen sagt. Han sa: För min del är den närmaste tidens åtgärder inriktade på att ta fasta på den kritik som Riksrevisionen har förmedlat. Det handlar till exempel om tillsyn, stöd och långsiktig nationell styrning samt fördjupade och viktiga förslag för att komma till rätta med undvikbara vårdskador. Jag önskar att statsrådet hade lyft upp några av de konkreta åtgärder som han har vidtagit med anledning av detta, eftersom det var ett fokusområde för honom.

Propositionslistan till riksdagen är, som vi känner till, fortfarande tom. Till riksdagen kommer inga konkreta åtgärder om vad man vill förbättra eller förstärka på området. Det här hade varit ett lämpligt tillfälle att också lyfta upp kommande satsningar eller det som man vill göra för att stärka patientsäkerhetsarbetet.

Jag hoppas nu att statsrådet tar tag i frågorna och tydliggör de konkreta handlingarna för att göra skillnaden märkbar så att det inte bara blir ord. Det handlar inte bara om att prata utan även om att göra. För att få detta på plats krävs ett ledarskap, vilket Sveriges riksdag efterfrågar.

Anf. 86 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! När jag träffar vårdpersonal runt om i landet menar de att orsaken till bland annat bristande städrutiner, men även hygienrutiner generellt, många gånger är att de inte riktigt har tid att hinna med alla uppgifter som finns på ett arbetspass. Det kan bero på att en del arbetskamrater saknas eller att de helt enkelt måste springa alldeles för fort för att de har för mycket att göra.

En stor del av förklaringen till detta är att vården är i skriande behov av mer och ökade ekonomiska resurser. Detta har varit regeringens viktigaste prioritering det senaste året. Vi vet att med ökade ekonomiska resurser till hälso- och sjukvården ges inte minst alla sjuksköterskor, undersköterskor och annan personal inom hälso- och sjukvården bättre förutsättningar att klara av sitt jobb och hinna med alla de uppgifter som finns under ett arbetspass.

Det är också därför regeringen har lämnat förslag till riksdagen om höjda generella statsbidrag om 10 miljarder kronor från och med nästa år. Vi har också sett det som nödvändigt att stärka tillsynsarbetet. Vi har tillsynsmyndigheten Inspektionen för vård och omsorg, som inte bara ska kunna komma ut och berätta vad som har gått fel. Den ska också kunna återkoppla till verksamheten och berätta vad som hade kunnat göras annorlunda för att undvika till exempel vårdskador i en nära eller avlägsen framtid.

Den tidigare regeringen gav en fingervisning om att man kraftigt skulle dra ned anslagen till Inspektionen för vård och omsorg. Myndigheten skulle alltså ges sämre möjligheter att bedriva detta viktiga tillsynsarbete och det viktiga förebyggande arbete som sker när verksamheten får en återkoppling om vad man skulle kunna göra mer och annorlunda.

Nu föreslår ju regeringen i sitt budgetförslag att IVO får ökade resurser, inte bara till följd av flyktingkrisen utan också till följd av att IVO har ett sådant viktigt grunduppdrag. Det här är en viktig åtgärd som tillsammans med de 10 miljarder kronorna men också tillsammans med det arbete som sker bland annat inom ramen för Socialstyrelsen kommer att leda till att vi kan pressa ned antalet allvarliga vårdskador än mer. Det är precis som Cecilia Widegren säger inte värdigt en välfärdsstat som Sverige att så många patienter varje år drabbas av någon form av vårdskada och till och med dör.

Anf. 87 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Jag tackar så mycket för att regeringen och statsrådet tar det här på allvar. Det uppfattar jag och riksdagen tydligt att ni gör. Men det gäller också att gå från ord till handling.

Jag vill börja med att säga det måste vara så att statsrådet kommer att tycka att den moderata budgeten är bättre eftersom vi föreslår både mer till IVO och mer i generella statsbidrag till både kommuner och landsting, där vi toppar regeringen med 20 miljarder de kommande åren.

Jag tror inte att det här ytterst bara handlar om resurser. Det handlar ytterst om att man ska känna att man har metoder, redskap och möjligheter på plats för att på sin vårdavdelning kunna göra rätt saker från början. Det är inte tiden det handlar om, utan det handlar om att ha tydlig ledning lokalt men självklart också politiskt stöd i det man gör och politiskt ledarskap – att regeringen tydliggör att det är patientsäkerheten vi har fokus på och att vi är redo att ta nästa steg vad gäller åtgärder.

När statsrådet stod här för ett år sedan lovade han också att titta på Klagomålsutredningen och återkomma till riksdagen med tydliga förslag därom. De förslagen efterfrågar vi. Vi undrar var de är.

Jag uppfattar inte att statsrådet vill slå sig till ro, men han är lite tillbakalutad i sitt svar när han säger att trenden vad gäller vårdskador har förbättrats.

Jag har tagit del av samma rapport som statsrådet har tagit del av, *Skador i vården*. Den pekar på de 100 000 patienter som fortfarande får vårdskador i onödan. Det finns en nedgång i andelen vårdskador, men trenden visar tydligt att de har börjat öka igen. Andelen vårdrelaterade infektioner och trycksår växer också igen, och i dessa sammanhang ska man nämna att inte minst vårdstädning och vårdhygien är livsviktigt. Även antalet anmälda vårdskador till patientförsäkringen har ökat de senaste åren.

Man kan alltså inte slå sig till ro och vara tillbakalutad, utan det gäller att agera och presentera åtgärder och konkreta förslag för att få detta på plats.

Jag har ställt frågan om Klagomålsutredningen. Jag vill gå vidare och ställa frågor om andra konkreta förslag.

Jag tänker till exempel på detta: När man nu diskuterar att göra ännu mer för medarbetarna, är statsrådet beredd att se över utbildningen vad gäller till exempel lokalvårdare? Skulle exempelvis mikrobiologi kunna vara någonting som det är rimligt att få lära sig för att ha rätt kunskaper med sig in på jobbet och därmed kunna göra bättre ifrån sig i det arbete som pågår?

Statsrådet säger att han åker ut och träffar personal runt om i landet. Det tror jag säkert. Jag är också klar över att statsrådet är ute och träffar många landstingsdirektörer och landstingsråd runt om i Sverige. Jag har passat på att fråga dem om regeringen och statsrådet lyfter upp de här frågorna i de samtalen. Hittills har det inte varit någon som hört av sig och sagt att det var en av de prioriterade frågorna som statsrådet och regeringen lyfte upp när de var ute och pratade med landstingen. Jag hoppas självklart att jag har fel på det området och att det är en av de prioriterade frågor som statsrådet har med sig ut i samtalen med huvudmännen för svensk hälso- och sjukvård.

Det här var ytterligare ett antal konkreta frågor som jag gärna skulle vilja ha svar på av statsrådet. Det här är ju en diskussion som mycket väl kan landa i att det är någon annans ansvar. Men till syvende och sist är det så att regeringen styr landet, och patientsäkerhetslagen är ett av de viktiga instrument som regeringen har att hantera. Är regeringen tillräckligt nöjd med den utveckling man ser just nu, eller är man villig att ta några steg framåt och presentera konkreta åtgärder för att se till att inte bara påverka trenden utan faktiskt rädda fler liv?

Anf. 88 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack än en gång, Cecilia Widegren, för den här debatten!

Jag vill börja med att säga att när jag åker runt på mina sjukvårdsdialoger och träffar alla landstings- och regionledningar är en av de viktigaste frågor vi diskuterar just hur vi ska kunna ställa om svensk hälso- och sjukvård så att vi får ett sjukvårdssystem som bättre kan möta de stora patientgrupper som i dag dominerar. Många gånger är det multisjuka äldre som lider av kroniska sjukdomar och som behöver en helt annan typ av vård och organisering av vården än många grupper behövde under 1900-talet.

En konsekvens av att vården inte riktigt har hängt med tror jag att vi ser just i vårdskadorna. Det är klart att en äldre människa som lider av flera olika sjukdomar och kanske behöver sängplats på sjukhus under längre tid

och mycket omsorg också är mer utsatt för olika typer av vårdskador, oavsett om det är trycksår eller infektioner. Om vården inte riktigt är anpassad för att möta den patientens behov, ja, då får vi också problem. Därför är denna fråga en av de viktigaste, och jag har lyft fram den vid alla mina möten.

Den omställningen av vården är jag glad att kunna konstatera att de flesta landsting har inlett. Man har fullt fokus på detta. Man manifesterar det i att skapa mer teambaserad vård, där flera olika specialiteter och yrkesgrupper kan samsas runt en och samma patient för att ge den bästa vården, men också i bättre arbetsdelning. När man har en utbildning till sjuksköterska ska man kanske inte göra också undersköterskornas jobb eller det som tidigare var vårdbiträdenas jobb. Man kanske inte ska ansvara för hela kedjan runt patienten utan få göra just det man är bäst på när man är utbildad till sjuksköterska.

Den här arbetsdelningen behöver komma till stånd. Vi behöver få in fler specialiteter och fler professioner i vården men också uppvärdera det arbete som utförs av inte minst lokalvårdarna.

Här finns det ett viktigt arbete att göra – inte i första hand att producera ny kunskap, för kunskapen om hur man ska städa på bästa sätt och klara vårdhygien finns där. Men den behöver spridas på ett mycket bättre sätt, och framför allt behöver den på ett bättre sätt tas till vara av dem som jobbar i vården. Man behöver tid för detta, och man behöver ha en situation där man inte hela tiden springer så fort man kan för att hinna med det mest basala, det viktigaste i arbetet, utan faktiskt hinner med alla rutiner.

Det är här jag tror att den resursförstärkning som regeringen har föreslagit kommer väl till pass. Men den måste gå hand i hand med förbättrade rutiner, med ett tydligt ledarskap och med att vi får den nödvändiga omställning av vården som våra patienter är så väl värda.

Anf. 89 CECILIA WIDEGREN (M):

Fru talman! Vårdskadorna i Sverige i dag motsvarar två fullastade jumbojetplan som kraschar i landet varje år. Det är inte acceptabelt. Det duger inte.

Vi har en lagstiftning som vill motverka detta, och anledningen till att jag har den här interpellationsdebatten i dag igen är att jag vill följa upp de svar som jag gavs för ett år sedan, framför allt om vad som har skett under det här året.

Då sa statsrådet Gabriel Wikström: ”För min del är den närmaste tidens åtgärder inriktade på att ta fasta på den kritik som inte minst Riksrevisionen har haft.” Riksrevisionen framförde då kritik om tillsyn, stöd för vårdgivarna, långsiktig nationell styrning, fördjupade utredningar av viktiga vårdhändelser och att använda all kunskap och kraft. Hur mycket har skett sedan dess?

Utgångspunkten för att kunna gå från ord till handling är att fylla detta med konkreta åtgärder och hela tiden fylla på. Jag tycker att regeringen och statsrådet i dag lite grann är svaret skyldiga. Det finns oerhört många positiva utvecklingsområden som i dag fungerar fantastiskt i svensk hälso- och sjukvård. Men det var inte därför vi möttes för att ha den här diskussionen. Det var snarare för att säkerställa vad som ska ske i morgon.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

Jag är fortfarande djupt oroad. Jag har senast i dag under dagen tagit emot ett antal samtal från människor som känner att de hade förväntat sig mer av svensk hälso- och sjukvård år 2016.

Med en önskan från tidigare riksdagsdiskussioner om en uppföljning av de beslut som Sveriges riksdag har fattat, försök att återkomma till riksdagen med konkreta åtgärder och förslag! Fyll propositionslistan!

Anf. 90 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag kan börja där Cecilia Widegren slutade, med propositionslistan till riksdagen. Jag tror att det är få saker som gäller vårdhygien, städrutiner eller liknande inom hälso- och sjukvården som löses genom att man har en debatt i riksdagen eller för den delen genom att riksdagen fattar beslut om regeringens propositioner.

Det finns några undantag. Exempelvis bereds Klagomålsutredningen fortfarande vid Regeringskansliet; vi återkommer med den. Det kan finnas ytterligare några.

Den stora poängen när vi stod här för ett år sedan och debatterade exakt samma fråga, och den poäng som jag vill göra här i kväll, är dock att vi har ett bra lagstiftningsarbete på plats. Vad det handlar om nu är att se till att det tillämpas, och så sker i allt större utsträckning.

Cecilia Widegren frågade också om slutsatserna eller vilka åtgärder regeringen har vidtagit efter Riksrevisionens rapport. Det är bland annat de förstärkta medlen och resurserna till IVO. Det handlar om att förbättra tillsynen och ge bättre förutsättningar för en tillsyn som kan återkoppla till verksamheten och i den meningen fungera förebyggande.

Det handlar, som Riksrevisionen tar upp, om problemet att kunskapsstödet inte alltid följs i verksamheten eller att det stöd som ges på nationell nivå inte alltid har varit det bästa. Det är just därför som Socialstyrelsen tillsammans med SKL och en del andra statliga myndigheter har fått i uppdrag att förbättra stödet när det gäller vårdhygien och rutiner för det. Det är för att man i den dagliga verksamheten ska ha så bra förutsättningar som möjligt att göra ett gott jobb.

Vi skulle kunna räkna upp ytterligare insatser och åtgärder, men jag nöjer mig med att konstatera att regeringen tillför resurser och ger uppdrag till myndigheter för att minska vårdskadorna och ge alla en trygg och säker vård.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2016/17:70 om postförsändelser till rättspsykiatriska regionkliniker

Anf. 91 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Eva Lohman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att ytterligare säkerställa säkerheten på landets rättspsykiatriska regionkliniker. Jag har vid ett flertal tillfällen svarat på likartade frågor både från interpellanten och från övriga frågeställare. Jag ska gärna återigen redovisa min och regeringens uppfattning i denna fråga.

De grundlagsskyddade fri- och rättigheterna har till syfte att skydda varje medborgare mot olika former av ingrepp från det allmänna. Bland annat innebär det att varje medborgare gentemot det allmänna är skyddad mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse. Nämda rättighet får dock i viss utsträckning begränsas genom lag. En begränsning får dock inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som föranlett den. Motsvarande rättighet och möjlighet till begränsning av den följer även av Europakonventionen.

I 8 § lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård anges att vid sluten rättspsykiatrisk vård gäller, om inte annat anges i 8 a §, i tillämpliga delar bestämmelserna i 18–24 §§ lagen (1991:1128) om psykiatrisk tvångsvård. Detta innebär att möjligheterna att använda tvångsåtgärder vid psykiatrisk tvångsvård i huvudsak inte skiljer sig åt mellan de två nämnda lagarna.

Av 22 § lagen om psykiatrisk tvångsvård följer att chefsöverläkaren får besluta om att försändelser till patient får undersökas för kontroll av att det inte innehåller egendom som patienten enligt 21 § samma lag inte får inneha. Om en ankommande försändelse innehåller egendom som inte får innehas enligt 21 § får egendomen omhändertas.

Vidare får chefsöverläkaren enligt 22 a § besluta att övervaka försändelser från en patient om det är nödvändigt med hänsyn till vården eller rehabiliteringen av patienten eller för att undvika att någon annan lider skada. För detta ändamål får chefsöverläkaren öppna, ta del av och kvarhålla försändelser till patienten. Detta innebär att det redan finns goda möjligheter att granska försändelser.

Mot denna bakgrund kan jag i nuläget inte se att det finns tillräckligt starka skäl att ytterligare inskränka medborgarnas fri- och rättigheter på det sätt som en utökad och regelmässig kontroll av försändelser inom rättspsykiatrisk vård skulle innebära.

Anf. 92 EVA LOHMAN (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Jag noterar att statsrådet fått flera liknande frågor tidigare, och det kanske beror på att detta är en mycket viktig fråga för personal och övriga patienter på de rättspsykiatriska regionklinikerna. Det är ett stort och ständigt aktuellt problem.

I min interpellation frågar jag varför det är en sådan skillnad om Pelle eller Kalle, som är intagen enligt lagen om rättspsykiatrisk vård, en dag får permission och får röra sig lite ute i samhället. Ofta besöker man då en butik, och Kalle kanske får ett paket som han hämtar på posten; många butiker har ju postförsändelser. Min erfarenhet kommer från den rättspsykiatriska regionkliniken i Sundsvall, där jag har arbetat i ganska många år.

Om Kalle hämtar ut ett paket på Icabutiken, tar det under armen och går tillbaka till rättspsyk kan personalen kontrollera paketet. Men Kalle har naturligtvis lärt sig att det är mycket smartare att posta paketet till sig själv så att han får det en eller två dagar senare. Då har personalen inte rätt att kontrollera.

Detta är ett stort problem, för många gånger handlar det om människor som är ganska farliga och har begått grova brott. Det är stor skillnad mellan att vara på en rättspsykiatrisk regionklinik enligt LRV, lagen om rättspsykiatrisk vård, och enligt LPT, som gäller psykiatrisk tvångsvård. Man har gjort något, ibland väldigt hemska saker.

För några år sedan infördes ytterligare säkerhet. Man har i dag en allmän inpasseringskontroll på alla rättspsykiatriska regionkliniker. Men den är i praktiken verkningslös när personalen inte har möjlighet att kontrollera till exempel post eller andra försändelser till de intagna.

Jag förstår inte resonemanget om att detta skulle vara integritetskränkande. En vanlig inpassering är ju också integritetskränkande för patienten eftersom det görs en kroppslig visitering. Man går igenom och tittar på vad patienten har. Men om det kommer ett paket med posten får man inte öppna det. Personal är ju inte intresserad av att läsa brev eller titta vad det är, utan man är mest intresserad av att se om det finns farliga saker: droger, knivar eller annat. Detta handlar ju också om säkerheten för personal och övriga patienter.

Det är inte så länge sedan en patient i Sundsvall svarade på en reklamkampanj och som tack för det fick ett brev tillbaka från ett känt företag. Av en händelse råkade en i personalen känna att det var något hårt i, och det var en kniv som han fick. Det var tur att personalen kände på brevet, för detta är ju farliga saker.

De nya säkerhetsreglerna inom rättspsykiatri har inneburit stora kostnader för landstingen. Man har byggt nya entréer och infört inpasseringskontroll. Jag vet att personal tycker att denna rigorösa säkerhet haltar när det gäller postförsändelser och att det innebär en stor lucka i lagstiftningen. Det fungerar inte, och jag tycker att man borde ändra lagen så att det stämmer bättre överens.

Anf. 93 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack, Eva Lohman, för interpellationen! Jag förstår att detta är en fråga om engagerar. Det gör den, liksom andra liknande frågeställningar, delvis, tror jag, för att den inte är helt lätt att svara bu eller bä på. Det gäller nämligen å ena sidan den personliga integriteten, precis som Eva Lohman berör, å andra sidan säkerheten för patienter, anställda vid de rättspsykiatriska klinikerna och medpatienter.

I mitt svar och de frågesvar jag har skickat tidigare, bland annat till interpellanten, tar jag fasta på och försöker beskriva att det i dag finns möjligheter inom lagens ram att öppna denna typ av försändelser om det finns misstanke om att de innehåller egendom som patienten inte ska ha.

Jag är väl medveten om att det ibland kanske kan upplevas som byråkratiskt och inte helt lätt att göra detta, men vi ska samtidigt komma ihåg att vi i den andra vågskålen har just patientens integritet att ta hänsyn till.

Jag tror att det är viktigt att vi försöker hålla denna balans. En av de viktigaste principerna i en rättsstat som Sverige är just att enskilda individers rättigheter kan värnas. Det ska de också, men då finns samtidigt den typ av ventiler jag har beskrivit, i form av att man faktiskt kan kontrollera försändelser och därmed stoppa till exempel införsel av knivar eller liknande.

Precis som jag sa i interpellationssvaret anser jag inte att det finns någon anledning att ändra lagen, men det är klart att det även fortsättningsvis är väldigt viktigt att lyssna på dem som arbetar i dessa verksamheter och se om det finns anledning att se över till exempel rutiner, kunskapsstöd eller liknande.

Anf. 94 EVA LOHMAN (M):

Fru talman! Jag hör vad ministern säger. Det är orimligt att begära att chefsöverläkarna ska ta beslut om varje brev eller paket som kommer in. Det är dessutom väldigt svårt att bedöma vilket brev eller paket som kan vara till förfång. Kollar man en, kollar man ingen. Detta handlar i stället om att införa rutinmässiga kontroller av allt som kommer in på de rättspsykiatriska klinikerna, inte av nyfikenhet utan av säkerhetsskäl.

Jag kan inte se att detta skulle vara integritetskränkande för patienterna. De är ju omhändertagna. De är på rättspsykiatriska kliniker enligt LRV, alltså lagen om rättspsykiatrisk vård. De är ju frihetsberövade.

Jag tycker att man måste se över lagstiftningen. Man måste lyssna på de anställda, för detta är ett stort problem. Det är ett stort problem inte bara i Sundsvall utan också på övriga rättspsykiatriska kliniker. Detta haltar betänkligt. Som någon uttryckte det: Vi har ju ingen Clark Kent som jobbar på kliniken. Jag tror inte att någon har det, men man skulle behöva någon som skulle kunna se vad som finns i brevet.

Det är viktigt att man lyssnar på personalen, som jobbar med detta dagligen. Ibland är det väldigt farliga människor som de har att göra med. Det som jag nämnde tidigare, att man postar brev till sig själv för att slippa gå igenom inpasseringskontrollen, är något som alla är medvetna om. Det är så det fungerar i dag. Den som inte har rent mjöl i påsen tar inte sitt paket under armen, för då kommer det ju att kollas, utan han eller hon – oftast är det en han – postar det.

Man skulle kunna jämföra detta med den kontroll som finns på våra flygplatser: Det är säkerhetskontroll, röntgen, och ibland blir vi kroppsvi-siterade när vi ska ut och flyga. Jag upplever inte det som integritetskränkande. Jag tycker att det känns tryggt och bra även om det ibland tar lång tid. Syftet är också att man inte ska ta in något i flygplanet som kan vara farligt för andra.

Jag kan inte förstå att det skulle upplevas som integritetskränkande att brev eller paket öppnas när det kommer till en frihetsberövad person, som kanske är väldigt farlig och som sitter på en rättspsykiatrisk klinik. Vad är logiken i detta, om man jämför med flygplatser?

Jag tycker inte att man kan ha det så här. Fungerar det inte måste man titta på lagstiftningen. Man måste lita på att de som arbetar med dessa frågor varje dag vet vad de talar om. Det handlar om hänsyn och omsorg om övriga patienter. Man vill inte vänta tills det händer något. Man vill inte ha ansvaret att det kanske kan hända något farligt och veta att man först då kan förändra detta.

Anf. 95 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Det är som sagt ingen lätt fråga vi debatterar här i kväll. Som jag sa i mitt tidigare inlägg handlar det om avvägning mellan den personliga integriteten å ena sidan och att värna säkerheten för patienter och för dem som arbetar på klinikerna å andra sidan.

Jag tror dock att jämförelsen med flygplatskontroller haltar lite. På en flygplats är man frivilligt för att genomföra någon form av resa. Därmed ställer man också upp på denna typ av kontroller frivilligt. Det är villkoret för att man ska kunna ta sig vidare i världen.

Prot. 2016/17:28

15 november

Svar på
interpellationer

De rättspsykiatriska patienterna, som ju befinner sig på kliniken av tvång, är människor som har väldigt få fria rättigheter kvar i sitt liv. Då blir det extra viktigt att värna de rättigheter som de ändå har. Det är bland annat därför lagen ser ut som den gör.

Det finns samtidigt möjligheter inom lagens ram att vid misstanke öppna postförsändelser och paket för att försäkra sig om att inte några otillåtna eller farliga ämnen, vapen eller liknande, tas in. Det är möjligt att man skulle behöva se över både rutiner och kunskapsstöd när det gäller när man får öppna paket och hur detta ska tillämpas i praktiken. Men jag vidhåller ändå att lagen som den ser ut ger möjlighet till denna typ av kontroller. Det finns också ett noga övervägt resonemang om å ena sidan den personliga integriteten och å andra sidan det säkerhetstänk som är så nödvändigt vid den här typen av anläggningar.

Anf. 96 EVA LOHMAN (M):

Fru talman! Jag tror att ministern skulle göra klokt i att lita på vad de som arbetar i verksamheterna säger. Det är ju de som ser vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra. Detta med rutinmässiga kontroller är något de känner starkt att de skulle behöva göra.

Jag kan bjuda in ministern till rättspsyk i Sundsvall för att han ska se hur det fungerar i praktiken. Man har stor omsorg och känsla för de patienter som finns. Det är ju rehabilitering som man jobbar med. Målet är att de så småningom ska ut i samhället igen.

Men innan man är färdigbehandlad – det är en process som kan ta ganska lång tid – kan man som patient vara farlig både för sig själv och för andra. Därför tror jag att vi inte ska vara så rädda för att ändra lagstiftningen. Man får ett mycket bättre skydd på klinikerna. Vi har en rigorös lagstiftning på en sida, men när det gäller posthanteringen haltar det. Den är en gigantisk lucka, som någon sa. Detta fungerar illa med det övriga.

Man behöver hitta bättre balans. Jag tror inte att man ska lägga ansvaret på chefsöverläkarna. Som jag sa tidigare: Kollar man en, kollar man ingen. Man måste ha rutinmässiga kontroller som all personal ska ha möjlighet att utföra.

Anf. 97 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S):

Fru talman! Återigen: Det vi talar om här är avvägningen mellan den personliga integriteten och säkerheten vid rättspsykiatriska kliniker.

Jag tar fasta på något som Eva Lohman sa i sitt avslutningsanförande, nämligen att man kan befinna sig på en sådan klinik under väldigt lång tid. Beroende på vilken diagnos man har och vad som är bakgrunden till att man är där tar det också olika lång tid innan man skrivs ut, och processen ser olika ut.

Jag tror att det är väldigt viktigt att man tar hänsyn till varje individuellt fall när man gör bedömningar av huruvida en patient anses vara benägen att ta in eller få tillgång till otillåten materiel eller inte. Det är också en anledning till att lagen ser ut som den gör och att så mycket ansvar ligger på chefsöverläkaren, som till syvende och sist måste göra bedömningen om det finns något att misstänka och om man ska gå vidare och öppna en postförsändelse.

Jag tar naturligtvis intryck av debatten. Jag tror att det finns anledning att fundera på både rutiner och kunskapsstöd.

Jag tackar än en gång för interpellationen och för de frågor som jag tidigare har fått i det här ämnet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 2016/17:28
15 november

Svar på
interpellationer

§ 18 Svar på interpellation 2016/17:86 om så kallade renoveräkningar

Anf. 98 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! God afton! Nooshi Dadgostar har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta i nuläget för att komma till rätta med problemet med så kallade renoveräkningar och olämpliga fastighetsägare.

Jag får tacka för interpellationen. Jag tycker att det är en väldigt viktig fråga som Nooshi tar upp.

Renoveräkningar är ett begrepp som används om en situation då hyrorna i en fastighet höjs efter en renovering med så mycket att människor ser sig tvingade att flytta därifrån.

Vi kan börja med att konstatera att samtidigt som vi har ett stort behov av nya bostäder står vi inför flera utmaningar som gäller vårt befintliga bestånd. Det gäller inte minst många av de flerfamiljshus som byggdes under 1960- och 1970-talen som en del av det så kallade miljonprogrammet. En stor del av dessa är i grunden bra och funktionella byggnader men i behov av renovering. Samtidigt behöver vi få ned energianvändningen i byggnadsbeståndet och underlätta omställningen av energisystemet.

För att få till stånd renovering och energieffektivisering även i områden där människor har låg köpkraft utan att det ska behöva resultera i så stora hyresökningar att människor tvingas flytta har regeringen infört ett statligt stöd för renovering och energieffektivisering i vissa områden. Fastighetsägare som hyr ut bostäder i områden där en majoritet av hyresgästerna har låg köpkraft kan därmed få stöd för att genomföra renovering och energieffektivisering, på villkor att hyran rabatteras under sju år efter det att renoveringen har genomförts.

Det är lätt att förstå att det statliga stödet inte kan räcka till alla byggnader i landet som är i behov av renovering. De flesta byggnader renoveras, och kommer att behöva renoveras, utan stöd. Men då är det också viktigt att de hyresgäster som redan bor i husen får en verklig möjlighet att påverka hur och i vilken omfattning renoveringen ska ske.

Regeringen menar att det finns skäl att se över hyresgästens ställning i de här sammanhangen. Därför har regeringen tillsatt en utredning som bland annat ska undersöka hur reglerna om hyresgästernas inflytande över förbättrings- och ändringsarbeten tillämpas och om hyresgästernas inflytande bör stärkas. Det ingår också i utredningen att utvärdera upphävandet av lagen om förvärv av hyresfastigheter m.m. och ta ställning till om möjligheterna att ingripa mot fastighetsägare som inte tillhandahåller ett godtagbart boende bör utökas.

När utredningen har lämnat sitt betänkande har vi ett underlag för att gå vidare i dessa frågor.

Anf. 99 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Jag vill tacka ministern för svaret. Interpellationen handlar i första hand om att det finns en hel del olämpliga hyresvärdar i många av de områden där det företag jag specifikt tar upp äger fastigheter. De tar ingen social hänsyn, utan de är i första hand där för att tjäna pengar.

Jag har under veckan varit i Husby, som ligger i Stockholm, och besökt hyresgäster som har just den här privata hyresvärden: D. Carnegie.

Hyresvärden skriver på sin hemsida att man gör en jättevinst på 434 miljoner kronor. Samtidigt är det många som upplever att man inte sköter underhållet. Man gör undermåliga renoveringar som man chockhöjer hyran för. Missnöjet finns inte bland några få, utan det är hur många som helst som har varit ute och demonstrerat och skrivit på protestlistor. Jag har fått en hel lista på saker som hyresvärden inte klarar av att sköta. Jag ska nämna några av de saker som hyresgästerna har talat om för mig att hyresvärden inte klarar av att sköta i beståndet.

Hyresgästerna har renoverat själva för tusentals kronor därför att hyresvärden inte har gjort det. Man har bytt ut kylar mot kylar som är äldre och som inte fungerar. Köksluckor hänger löst och har till exempel fallit ned på ett barn, som fick opereras. Hyresgästerna har flera gånger kontaktat hyresvärden utan att hyresvärden har återkommit. Hyresvärden reagerar inte. Badrummen är fuktskadade och luktar illa. I något enstaka fall har man renoverat. Men då har man inte gjort det på ett fackmannamässigt sätt, så det blir återigen fuktskadat och möjligt. Det är extremt kallt i lägenheterna. Hyresgästerna behöver själva öppna ugnar och sätta på spisar för att det ska gå att bo i lägenheterna.

Jag träffade en kvinna som berättade att hon var tvungen att tappa upp varmvatten för att kunna värma lägenheten. Hon fick varmvattnet på sig och har nu brännskador på bröst och armar. Många säger att de behöver ha kläder på sig inomhus för att kunna vara där. Hyresvärden kräver att de betalar för en viss del av underhållet. Trapphusen är ofräscha och fungerar inte. Uteplatserna är farliga för barnen. Och det finns småkryp i lägenheterna. Jag pratade med en pappa som hävdade att hyresvärden menade att det inte går att fixa saker i lägenheten utan att man får leva med det. Man skyller på olika saker.

När jag tittade på företagets räkenskaper fann jag att man har dragit ned på utgifterna för underhåll med 40 procent. Då är det inte så konstigt att det är väldigt mycket som inte fungerar inne i lägenheterna. Man gör helt enkelt ingenting.

I Sverige har vi lagar och regler som styr detta. Bostäderna ska få ett underhåll. Många av hyresgästerna i Husby har i decennier betalat sin hyra och har därför rätt till ett underhåll av bostaden.

Jag undrar: Hur vill bostadsministern garantera att Husbyborna får det underhåll som de har rätt till? Det fungerar uppenbarligen inte. Hur ska vi se till att det fungerar? Är bostadsministern till exempel beredd att göra det enklare att omedelbart få sänkt hyra om inte hyresvärden gör det jobb den ska göra? Kan kommunerna få större muskler för att komma åt en hyresvärd? Vad vill bostadsministern säga till de här specifika hyresgästerna i Husby i dag? Vad är beskedet från bostadsministern?

Anf. 100 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! När det gäller den sista frågan kan jag direkt säga: Jag har inte tillräckligt mycket kunskap om det enskilda fallet. Det är inte heller meningen i ett system som det vi har i Sverige att regeringen ska gå in och vidta åtgärder mot enskilda företag eller fastighetsägare om de bryter mot lagen och om de inte sköter sig som de ska, utan det har vi domstolar till.

Är det så att lagstiftningen borde ändras har vi också ett system för det. Det handlar om att vi genomför utredningar. Sedan kommer det förslag därifrån. Vi har faktiskt tillsatt, som jag nyss sa, en särskild utredning som tar upp frågan om att det kan vara rimligt att stärka just möjligheten att ingripa mot fastighetsägare som inte tillhandahåller ett godtagbart boende och sköter renoveringen. Man kan behöva skärpa det. Det handlar om åtgärder mot enskilda fastighetsägare. Men det är då inte regeringen själv som gör detta, utan i så fall har vi myndigheter som polis och åklagare och andra aktörer som gör det.

Sedan finns det fastighetsägare som arbetar på väldigt olika sätt i de här frågorna. Det finns enskilda fastighetsägare som till exempel ger hyresgästerna möjlighet att välja. De får då ett inflytande och kan vara med och förhandla om hur man ska sköta renoveringar redan innan de påbörjas. De kan välja om man ska göra mindre eller större renoveringar. Det är klart att om man gör stora renoveringar innebär det på sikt att det blir högre hyreskostnader för hyresgästerna.

Jag tycker att den metoden är väldigt intressant. Jag tycker att det vore intressant om fler fastighetsägare skulle ta efter den modellen. Vi får väl se vad utredningen säger om den typen av agerande.

En annan fråga som berör detta är att vi tidigare också har haft lagstadgade krav om att avsätta pengar till renoveringsfonder, men det har tagits bort av tidigare regeringar. På sikt kan det vara en intressant fråga att se över igen.

Helt klart är dock att fastighetsägare agerar väldigt olika. Det finns de som inte sköter sitt uppdrag som fastighetsägare gentemot hyresgästerna på ett bra sätt, medan det finns andra som gör det på ett utmärkt sätt.

Anf. 101 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Lagstiftningen har ju konsekvenser för enskilda personer, och då är det viktigt att lyfta fram vad lagstiftningen får för konsekvenser och hur det ser ut i verkligheten. Det här är ju inte en abstrakt produkt, utan det handlar om människor.

Därför undrar jag vad bostadsministern tycker om situationen. Vill han göra någonting åt den, till exempel se till att man direkt får en rabatt på hyran om fastighetsägaren inte sköter sig?

Det finns ett problem i dag på svensk bostadsmarknad, och det är att vi har väldigt kortsiktiga ägare som köper upp stora fastighetsbestånd i många områden, inte bara i Stockholmsområdet utan i hela landet. De är där för att tjäna pengar, och de har en undermålig förvaltning. I det här specifika fallet är det Blackstone som har köpt upp området. Det är en av USA:s största fastighetsspekulanter, ett riskkapitalbolag som förmodligen inte kan peka ut Sverige på en karta. Husen blir en handelsvara som flyttas från en köpare till en annan om och om igen, och ingen förvaltar husen långsiktigt.

Det här måste vara något som bostadsministern reagerar på och vill göra någonting åt. Har ministern möjligen en åsikt i den här frågan och tänker att man ska göra något åt detta som många upplever är ett systemfel med många spekulanter som tar sig in på marknaden?

D. Carnegie drar som sagt var ned väldigt mycket på underhållet och gör stora vinster. Det är bara att gå in på hemsidan och titta på detta, och det är ju hyresgästernas pengar som går ned i fel fickor.

Jag undrar hur man ska komma till rätta med det samhällsproblem som fastighetsspekulation och undermålig förvaltning utgör. Hur ska man se till att de bostäder som allmännyttan till exempel säljer ut i slutändan inte hamnar i händerna på fel personer? Hur vill ministern hjälpa allmännyttan finansiellt så att våra kommunala bostadsbolag slipper sälja ut så stora delar av sina fastighetsbestånd? I så fall skulle vi slippa problemet med kort-siktiga värddar som förvaltar våra fastigheter.

Det är ett problem att företaget, precis som på andra ställen, gör ett affärsupplägg, det vill säga man underhåller nästan inga bostäder utan väntar på att hyresgästen ska tröttna. Sedan kommer man in och gör ett ganska stort ingrepp i bostaden, den typ av standardrenovering som gör att man kan höja hyrorna väldigt kraftigt, ibland med över 50 procent. En ökad boendekostnad med 50 procent tror jag varken bostadsministern, villaägare eller för den delen hyresgäster i Stockholms innerstad skulle acceptera.

Då undrar jag: Accepterar ministern att det blir så orättvist att de här personerna måste betala oerhört stora hyreshöjningar? Förvaltaren klarar inte av underhållet utan gör ganska undermåliga renoveringar på ibland bara några veckor, vilket har skett, men gör väldigt stora hyreshöjningar utifrån detta. Hur tycker statsrådet att hyresgästerna ska agera i det här fallet? Har statsrådet något råd att ge?

Anf. 102 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Nooshi Dadgostar tar upp väldigt många olika frågor. Är det rimligt att man ska kunna sälja bostäder? Vad man ska göra gentemot allmännyttan som säljer bostäder? Ska man stoppa företag som vill sälja bostäder och hyresfastigheter? Detta är ganska grundläggande demokratiska frågor som egentligen i stor utsträckning handlar om vilka partier man väljer. Det är ju demokratiska partier som bygger upp allmännyttiga bostadsföretag och i vissa fall även säljer företag och fastigheter.

Jag tycker att det har gjorts många misstag när det gäller dessa frågor. Jag tycker att vi i dag kan se att det har skapats rätt mycket problem på bostadsmarknaden på grund av att partier och majoriteter framför allt i våra större städer har valt att sälja ut väldigt mycket hyresfastigheter och göra om en del av dem till bostadsrätter.

Jag tycker också att en hel del allmännyttiga bostadsföretag i demokratisk, kommunal ägo har missköts. Vi har ganska många exempel på att man inte har avsatt tillräckligt mycket för att klara av renoveringarna. Man har fört över pengar från de här bostadsföretagen till den kommunala kassan i stället för att använda pengarna till att sköta fastigheterna och se till att de är i bra skick.

I efterhand kan man alltså se väldigt mycket som borde ha gjorts på ett annat sätt, men till viss del är det svårt att hindra att man väljer in partier som vill göra den typen av förändringar.

I en annan del går det dock att skärpa lagstiftningen, och nu när vi har en rödgrön regering – även om vi tyvärr inte har en rödgrön majoritet i riksdagen – finns det möjligheter att eventuellt göra en del skärpningar av lagstiftningen. Det handlar till exempel om att stärka möjligheten att påverka hur och i vilken omfattning som renoveringar ska kunna ske. Vi har en utredning som tittar på detta, och när den är färdig får vi ta ställning till om det finns bra förslag som skulle kunna föras vidare till en lagändring.

Det gäller också frågan om förvärv av hyresfastigheter och om det kan vara möjligt att skärpa reglerna gentemot fastighetsägare som inte sköter fastigheterna, till exempel inte tillhandahåller ett godtagbart boende, inte renoverar där det finns ett uppenbart behov eller på andra sätt missköter fastigheterna.

Däremot tycker jag att det som Nooshi vad jag förstår var inne på, nämligen att företag gör renoveringar som är väldigt små men som ändå leder till omfattande hyresförändringar, inte borde behöva ske eftersom vi har ett system med hyresregleringar där detta borde kunna hanteras redan i dag.

Anf. 103 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Jag upplever inte att ministern ger några särskilt handfasta råd till hyresgästerna i Husby, vilket man ändå kan förvänta sig. I statistiken ser vi att privata värdar lägger betydligt mindre på underhåll än vad de allmännyttiga gör, och det finns de allmännyttiga värdar som då menar att de känner sig tvingade att sälja av olika skäl.

Därför hade det varit viktigt att höra från bostadsministern hur man skulle kunna underlätta och hjälpa allmännyttan så att de slipper sälja ut på olika sätt, eller att kommunerna kan ingripa för att förvaltningen inte ska bli så här dålig.

Problemet är egentligen både att underhållet är så pass illa och icke fungerande och att man inte känner att det finns några verktyg som man kan använda för att komma åt detta. Den lagstiftning som finns i dag är ju mycket svag, och de renoveringar som genomförs är undermåliga, de sker på väldigt kort tid och det blir stora hyreshöjningar som inte går att dämpa.

Kan bostadsministern på något sätt uttala vad han personligen tycker i frågan? Är det rimligt att göra så? Är det dessa förvaltare som ska finnas i våra hyresbestånd? Är det bra förvaltare som agerar så? Kan hyresgästerna göra något i dag i stället för att vänta på dessa utredningar som kan ta lång tid? Vad kan de göra för att bostäderna över huvud taget ska vara beboeliga?

Anf. 104 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Regeringen och inte heller enskilda ministrar avgör vilka enskilda företagare som är bra eller dåliga för att sedan vidta åtgärder. Vi försöker se på om det finns felaktigheter i regelverket eller förbättringar som borde göras i regelverket i fråga om lagstiftning och författningar.

Regeringen är inte heller en rådgivningsbyrå. Vi ger inte enskilda människor råd om hur de ska agera. Det kan Nooshi Dadgostar göra lika bra.

Däremot jobbar regeringen med lagstiftningen. Precis som jag sa tidigare pågår ett arbete. Det pågår utredningar i dessa frågor. När de utredningarna är klara ska vi politiskt ta ställning till de förslag som kommer att

läggas fram, om lagstiftningen ska skärpas så att fastighetsägare inte kan missbruka sin ställning eller så att hyresgästernas ställning kan förbättras.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2016/17:43 En ny hälso- och sjukvårdslag

Skrivelse

2016/17:42 Riksrevisionens rapport om informationssäkerhetsarbete på nio myndigheter

Motioner

med anledning av prop. 2016/17:32 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

2016/17:3526 av Birgitta Ohlsson m.fl. (L)

2016/17:3528 av Björn Söder m.fl. (SD)

2016/17:3530 av Hans Wallmark m.fl. (M, C, KD)

med anledning av prop. 2016/17:33 Fortsatt svenskt deltagande i Natos utbildnings- och rådgivningsinsats Resolute Support Mission i Afghanistan

2016/17:3525 av Stig Henriksson m.fl. (V)

2016/17:3527 av Allan Widman m.fl. (L)

2016/17:3529 av Mikael Jansson m.fl. (SD)

med anledning av skr. 2016/17:38 Meddelande om kommande förslag om ändringar i bestämmelserna om beskattning av fastigheter som överläts till juridiska personer

2016/17:3531 av Per Åsling m.fl. (C, M, L, KD)

§ 20 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 11 november

2016/17:107 Rymdstrategi

av *Mathias Sundin* (L)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:108 Fördröjning av bredband på landsbygden

av *Anders Åkesson* (C)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2016/17:109 Domstolarnas oberoende

av *Maria Abrahamsson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:110 Polisutbildningen vid Södertörns högskola
av *Roger Haddad* (L)
till statsrådet *Helene Hellmark Knutsson* (S)
2016/17:111 Försäkringskassans prissättning
av *Gunilla Nordgren* (M)
till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)

Prot. 2016/17:28
15 november

den 14 november

2016/17:112 Strandskyddet och bostadsbyggandet
av *Maria Stockhaus* (M)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)
2016/17:113 Bostadsbrist på grund av stort mottagande
av *Elisabeth Svantesson* (M)
till arbetsmarknads- och etableringsminister *Ylva Johansson* (S)
2016/17:114 Ett stärkt konsumentskydd vid telefonförsäljning
av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)
2016/17:115 Sjukskrivningar
av *Lotta Finstorp* (M)
till socialförsäkringsminister *Annika Strandhäll* (S)
2016/17:116 En fossilfri fordonsflotta
av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till statsrådet *Anna Johansson* (S)
2016/17:117 Fördröjningen av Sveriges utbetalningar till jordbrukare
av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)
2016/17:118 Företrädaransvar
av *Maria Malmer Stenergard* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)
2016/17:120 Bromerade flamskyddsmedel
av *Jesper Skalberg Karlsson* (M)
till miljöminister *Karolina Skog* (MP)
2016/17:119 AP-fondernas investeringar i det ockuperade Västsahara
av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)
2016/17:121 Kvotering till bolagsstyrelser
av *Jessica Rosencrantz* (M)
till närings- och innovationsminister *Mikael Damberg* (S)

§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 11 november

2016/17:306 Kommuners bostadsförsörjningsansvar
av *Nooshi Dadgostar* (V)
till statsrådet *Peter Eriksson* (MP)

2016/17:307 Främlingspass och resedokument

av *Krister Hammarbergh* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:308 Sammanlänkning av de nordiska arbetsförmedlingarnas hemsidor

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:309 Handläggningstider som riskerar svensk kycklingproduktion

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:310 Sjukhusnedläggningar i Gävleborg

av *Margareta B Kjellin* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

den 14 november

2016/17:311 Handläggningstider som riskerar jobbutvecklingen på landsbygden

av *Cecilia Widegren* (M)

till närings- och innovationsminister Mikael Damberg (S)

2016/17:312 Göteborgs hamn

av *Cecilia Magnusson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:313 Flygbuller

av *Andreas Norlén* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:314 Pressen på vården till följd av antalet nyanlända

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:315 Sysselsättningsfasen

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:316 Krav på kollektivavtalsliknande villkor vid nystartsjobb

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:317 Att underlätta för erfaren kompetens

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:318 Avrättningar i Iran

av *Shadiye Heydari* (S)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:319 LAN-spel

av *Isabella Hökmark* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2016/17:320 CIVILSAMHÄLLET SÄRART OCH EU:S DATASKYDDSFÖRORDNING

av *Per Lodenius* (C)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 22 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Prot. 2016/17:28
15 november

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 11 november

2016/17:258 Skyddet av skog
av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till statsrådet *Sven-Erik Bucht* (S)

§ 23 Kammaren åtskildes kl. 20.02.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 10 anf. 37 (delvis) och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Meddelande om statsministerns frågestund.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Ärenden för bordläggning	2
§ 6 Svar på interpellation 2016/17:79 om Sveriges arbete för fred i Jemen.....	3
Anf. 1 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	3
Anf. 2 HANS LINDE (V)	4
Anf. 3 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	5
Anf. 4 HANS LINDE (V)	6
Anf. 5 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	7
Anf. 6 HANS LINDE (V)	7
Anf. 7 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	8
§ 7 Svar på interpellation 2016/17:80 om Israels blockad mot Gazaremsan.....	9
Anf. 8 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	9
Anf. 9 HANS LINDE (V)	9
Anf. 10 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	11
Anf. 11 HANS LINDE (V)	11
Anf. 12 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	13
Anf. 13 HANS LINDE (V)	14
Anf. 14 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	14
§ 8 Svar på interpellation 2016/17:81 om Sveriges politik för fred i Syrien.....	15
Anf. 15 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	15
Anf. 16 HANS LINDE (V)	16
Anf. 17 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	17
Anf. 18 HANS LINDE (V)	18
Anf. 19 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	19
Anf. 20 HANS LINDE (V)	20
Anf. 21 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	21
§ 9 Svar på interpellation 2016/17:91 om den instabila situationen i Demokratiska republiken Kongo	21
Anf. 22 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	21
Anf. 23 ROLAND UTBULT (KD).....	22
Anf. 24 HILLEVI LARSSON (S).....	23
Anf. 25 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	24
Anf. 26 ROLAND UTBULT (KD).....	25
Anf. 27 HILLEVI LARSSON (S).....	26
Anf. 28 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	26
Anf. 29 ROLAND UTBULT (KD).....	27
Anf. 30 Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S).....	28
§ 10 Svar på interpellation 2016/17:60 om snabbspåren.....	28
Anf. 31 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	28
Anf. 32 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	29

Anf. 33 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	30
Anf. 34 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
Anf. 35 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	32
Anf. 36 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	33
Anf. 37 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	33
Anf. 38 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	34
Anf. 39 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	34
§ 11 Svar på interpellation 2016/17:88 om Arbetsmiljöverkets försämrade resultat.....	35
Anf. 40 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
Anf. 41 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	35
Anf. 42 LOTTA FINSTORP (M).....	36
Anf. 43 CHRISTIAN HOLM BARENFELD (M)	38
Anf. 44 HILLEVI LARSSON (S)	38
Anf. 45 ERIK ANDERSSON (M)	39
Anf. 46 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	40
Anf. 47 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	41
Anf. 48 LOTTA FINSTORP (M).....	42
Anf. 49 HILLEVI LARSSON (S)	43
Anf. 50 ERIK ANDERSSON (M)	43
Anf. 51 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	44
Anf. 52 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	45
Anf. 53 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	45
§ 12 Svar på interpellation 2016/17:77 om järnvägsplanerna för sträckan Mölnlycke–Bollebygd.....	46
Anf. 54 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	46
Anf. 55 JAN ERICSON (M)	46
Anf. 56 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	47
Anf. 57 JAN ERICSON (M)	48
Anf. 58 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	49
Anf. 59 JAN ERICSON (M)	50
Anf. 60 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	51
Ajournering.....	51
Återupptaget sammanträde.....	51
§ 13 Svar på interpellation 2016/17:94 om språkrav på svenskflaggade passagerarfartyg.....	51
Anf. 61 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	51
Anf. 62 BORIANA ÅBERG (M).....	52
Anf. 63 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	53
Anf. 64 BORIANA ÅBERG (M).....	54
Anf. 65 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	54
Anf. 66 BORIANA ÅBERG (M).....	55
Anf. 67 Statsrådet ANNA JOHANSSON (S).....	55

§ 14 Svar på interpellation 2016/17:96 om storregionernas effekter på sjukvården	55
Anf. 68 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	55
Anf. 69 SAILA QUICKLUND (M)	56
Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	57
Anf. 71 SAILA QUICKLUND (M)	58
Anf. 72 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	59
Anf. 73 SAILA QUICKLUND (M)	60
Anf. 74 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	60
§ 15 Svar på interpellation 2016/17:38 om omlokalisering av EMA till Sverige.....	61
Anf. 75 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	61
Anf. 76 JENNY PETERSSON (M)	62
Anf. 77 HANS ROTHENBERG (M)	63
Anf. 78 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	64
Anf. 79 JENNY PETERSSON (M)	64
Anf. 80 HANS ROTHENBERG (M)	65
Anf. 81 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	65
Anf. 82 JENNY PETERSSON (M)	65
Anf. 83 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	66
§ 16 Svar på interpellation 2016/17:43 om brister i patientsäkerhet.....	66
Anf. 84 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	66
Anf. 85 CECILIA WIDEGREN (M)	67
Anf. 86 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	68
Anf. 87 CECILIA WIDEGREN (M)	69
Anf. 88 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	70
Anf. 89 CECILIA WIDEGREN (M)	71
Anf. 90 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	72
§ 17 Svar på interpellation 2016/17:70 om postförsändelser till rättspsykiatriska regionkliniker	72
Anf. 91 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	72
Anf. 92 EVA LOHMAN (M)	73
Anf. 93 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	74
Anf. 94 EVA LOHMAN (M)	75
Anf. 95 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	75
Anf. 96 EVA LOHMAN (M)	76
Anf. 97 Statsrådet GABRIEL WIKSTRÖM (S)	76
§ 18 Svar på interpellation 2016/17:86 om så kallade renoveringar	77
Anf. 98 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	77
Anf. 99 NOOSHI DADGOSTAR (V)	78
Anf. 100 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	79
Anf. 101 NOOSHI DADGOSTAR (V)	79
Anf. 102 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	80
Anf. 103 NOOSHI DADGOSTAR (V)	81
Anf. 104 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	81
§ 19 Bordläggning.....	82
§ 20 Anmälan om interpellationer	82
§ 21 Anmälan om frågor för skriftliga svar	83

§ 22 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	85	Prot. 2016/17:28
§ 23 Kammaren åtskildes kl. 20.02.....	85	<u>15 november</u>